

2
НЗД

НАҚШБАНДИЙЯ
ТАРИҚАТИГА ОИД
ҚЎЛЁЗМАЛАР
ФИҲРИСТИ



С. Д. ЗАМ

„Мовароуннаҳр“ нашриёти

Тошкент, 1993 йил

Ўз.ФА Абу Райҳон Беруний номидаги
Шарқшунослик институти
Ўзбекистон Республикаси Ислом ҳамкорлик
фонди

2
H34

Нақшбандийя тариқатига оид қўлёзмалар фиҳристи

~~ЧИТ. РАМ.~~

1993

„Мовароуннаҳр“ нашриёти

Тошкент, 1993 йил

234

ALISHER NAVOH NOMIDAGI
1935
Тошкент
AXBOROT-RESURS MARKAZI

Муаллифлар:
Шамсуддинхон Зиёвуддинхон ўғли БОБОХОНОВ
Абдулазиз МАНСУР

Тақризчи:
Асомиддин Ўринбоев, тарих фанлари доктори

Ушбу фихрифта Ўз.ФА Шарқшунослик институти Қўлёзмалар фондида сақланаётган нақшбандийя таълимотига оид қўлёзмалар тавсифи берилди. Уларда ўқувчи Ислом тарихи, маданияти, фалсафаси, инсоний фазилатлар, тасаввуф моҳияти, ахлоқ ва одобга тааллуқли қўлёзмалар тавсифи орқали аждодларимизнинг бебаҳо мероси билан танишади.

МУҚАДДИМА

Ушбу асар тасаввуф манбаларига оид бўлгани учун бу йўналишнинг тарихи ва моҳияти ҳақида қисқача маълумот беришни мақсадга мувофиқ топдик.

„Тасаввуф“ ва „сўфий“ сўзларининг ўзаги ва мазмуни тўғрисида олимлар турлича фикрлар юритганлар. Лекин бу фикрларнинг кўпи асоссиз ҳамда араб тили қоидалари ва луғат усулларига мувофиқ бўлмаганлиги учун рад этилган. Улар ичида фақат биттаси кўпчилик томонидан маъқулланган. У ҳам бўлса „тасаввуф“ ва „сўфий“ сўзлари арабча „сувф“ (жун, пўстин) сўзидан келиб чиққанлиги тўғрисидаги фикрдир. Зеро, бу йўлга кирганларнинг кўпчилиги ўзларини хилватда тутиш билан бирга эгниларига пўстин кийиб юришар эди. Тарих китобларида бунга далил ва шохидлар етарли. Лекин сўфийлар ичида пўстин киймайдиганлари, балки қуроқ, хирқа ёки бошқа хилдаги кийим кийиб юрадиганлари ҳам бўлган. Лекин пўстин кийишга одат қилган сўфийлар тарихда кўпчиликни ташкил қилган. Шунинг учун одамлар уларни бошқалардан фарқ қилиши учун сўфийлар, яъни пўстин кийиб юрувчилар деб аташган. Аслида эса сўфий учун махсус кийим шарт қилинмаган.

Тасаввуфни ғоявий жиҳатдан қисқача таърифлайдиган бўлсак, у Ислому шариятининг барча кўрсатмаларига риоя қилишлик билан бирга юксак ахлоқий фазилатларни ўзида мажассамлаштиришга интилишдан иборатдир.

Тасаввуф лафзи ҳижратнинг иккинчи асрида пайдо бўлган бўлса-да, лекин шу мазмунни ифода этувчи „зоҳидлик“, „зуҳд“ каби лафзалар орқали бу йўналиш Исломдан олдинги даврларда ҳам мавжуд эди. Масалан, масиҳий (христиан) диндаги „роҳиблик“ Ислому динидаги „сўфийлик“ тушунчасига яқин келади. Роҳиблик билан зоҳидлик ўртасидаги асосий фарқлардан бири шуки, зоҳидликда (ёки исломий тасаввуфда) тарки дунёчилик, хилватда ва узлатда яшаш, оила қурмаслик каби хусусиятлар шарт қилинмайди, балки рад этилади. Қуръон ва ҳадисларда дунёнинг фонийлиги, бевафолиги тўғрисида кўп таъкидланса-да, бу тарғиботлар молу-дунёга ортиқча ҳирс қўймаслик, абадий ҳаёт маскани саналмиш у дунёда ато этиладиган жаннат нозу неъматларига эришишга ундаш учун эди.

Тасаввуфнинг уламолар томонидан қабул қилинган муайян бир таърифи йўқ. Ҳар бир олим уни ўзича талқин қилаверган. Қуйида машҳур мутасаввиф шайхлардан баъзиларининг фикрларидан намуналар келтирамиз:

Маъруф ал-Кархий (ваф. 200/815 й.): „Тасаввуф – бу ҳақиқат сари интилиш ва одамлардан тамаъ қилмаслик. Кимки ўзига фақирликни раво кўрмаса, у тасаввуф аҳли бўлаолмайди“.

Зунгун ал-Мисрий (ваф. 245/859 й.): Сўфий ул кишиким, дунё матосин ўзича талаб қилмас, йўқотган дунёси учун ҳаргиз қайғурмас“.

Жунайд ал-Бағдодий (ваф. 297/909 й.): „Тасаввуф – бу қалбни соф тутмоқ, уни туғма заифлигидан сақламоқ, нохуш ахлоқлардан қутулмоқ, ҳайвоний ва нафсоний сифатлардан тозаланмоқдир“.

Яна у: „Тасаввуф – бу халойиқ ичида бўлганда ҳам Аллоҳни унутмаслик, фойдали гаплардан таъсирланиш ва шариат кўрсатмаларига риоя қилишликдир“ дейди.

Дарҳақиқат, Ислом тасаввуфида шариат аҳкомларига амал қилиш асосий шартлардан ҳисобланади. Шариатга хилоф амалларни қилувчи одамдан ҳар қанча кашфу каромат зоҳир бўлса ҳам, уни авлиё ёки сўфий деб тан олинмайди. Чунончи Сўфи Оллоёр айтганларидек:

*Шариатсиз киши учса ҳавога,
Кўнгил берма анингдек худнамога.*

(„Саботул ожизийн“).

Тасаввуф ҳижратнинг иккинчи асридан бошлаб турли тариқат ва оқимлар шаклида Ислом олами бўйлаб кенг тарқала бошлади. Мовароуннаҳр мусулмонлари орасида қодирийя, яссавийя, нақшбандийя каби тасаввуф тариқатлари оммалашганлиги ва бу тариқатларнинг асосчилари ва машҳур намояндалари ҳам шу диёрлардан чиққанлиги Ислом тарихидан маълум.

Ушбу фиҳрист нақшбандийя тариқатига оид қўлёзмаларга бағишланганлиги муносабати билан шу тариқат ва унинг асосчиси Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратлари хусусида қисқача маълумот бериш мақсадга мувофиқдир. Бу зотнинг исми Абдурраҳмон Жомийнинг „Нафоҳотул-унс“ китобида ва бошқа кўп манбаларда Муҳаммад ибн Муҳаммад ал-Бухорий деб берилган. Ўзбекистон Фанлар Академияси қошидаги Абу Райҳон Беруний номли Шарқшунослик илмгоҳи Қўлёзмалар хазинасида 4494 рақами остида сақланаётган асарда эса ул зотнинг Муҳаммад пайғамбар авлодларига мансуб саййидзодалардан эканлиги қуйидагича қайд этилган: „Саййид Баҳоуддин ибн саййид Жалолиддин ибн саййид Бурҳониддин ибн саййид Абдуллоҳ ибн саййид Зайнул-обидин ибн саййид Қосим ибн саййид Шаъбон ибн саййид Бурҳониддин ибн саййид Маҳмудий Румий ибн саййид Вулоқ ибн саййид Нақиб ибн саййид Хилватий ибн саййид Фахриддин ибн саййид Маҳмуд Али Акбар Имом Ҳусайн Аскарый ибн Имом Нақий ибн Имом Тақий ибн Имом Жаъфар ибн Имом Муҳаммад Боқир ибн Имом Зайнул-обидин ибн Имом Ҳусайн ибн Али ибн Аби Толиб (разияллоху анҳум)“.

Хожа Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратларининг пиру устозлари силсиласига келсак, тариқатларининг асли Абдулҳолиқ Ғиждувонийдан бошланишини кузатамиз. Ул зот эса Юсуф Ҳамадоний воситаси билан то Муҳаммад алайҳиссаломгача бир неча тариқат шайхлари орқали етиб борадилар.

Нақшбандийя тариқати силсиласи:

1. Баҳоуддин Нақшбанд (718/1318 – 791/1389 йй.)

2. Саййид Амир Кулол (ваф. 772/1370 й.)
3. Хожа Муҳаммад Бобойи Самосий (ваф. 755/1354 й.)
4. Хожа Али Рометоний (ваф. 721/1326 й.)
5. Хожа Маҳмуд Анжирфағнавий (ваф. 715/1317 й.)
6. Хожа Ориф Ревгарий (ваф. 715/1317 й.)
7. Абдулхолиқ Ғиждувоний (ваф. 575/1179 й.)
8. Хожа Юсуф Ҳамадоний (ваф. 535/1140 й.)
9. Абу Али Формадий (ваф. 470/1077 й.)
10. Абулқосим Гургоний
11. Абулҳасан Харқоний
12. Абу Язиз Бистомий
13. Жаъфари Содик
14. Муҳаммад Боқир
15. Зайнул-обидин
16. Имоми Ҳусайн
17. Али ибн Аби Толиб
18. Муҳаммад алайҳиссалом.

Бундан бироз фарқли тартибда тузилган бошқа силсилалари ҳам мавжуд.

Баҳоуддин ҳазратлари ҳижрий сананинг 718/1318 йили Муҳаррам ойида Бухоронинг Қасри Ҳиндувон (кейинчалик Қасри Орифон деб атала бошлаган) қишлоғида туғилиб 791/1389 йили шу Қасри Орифонда вафот этганлар. Ул зотнинг оила ва фарзандлари туғрисида бизда ҳозиргача аниқ маълумот йўқ. Икки марта ҳаж сафарида бўлганлар. Кейинги сафарларида суюкли халифалари Хожа Муҳаммад Порсо билан бирга ҳаж қилганлар. Мадинада Хожаи Порсо вафот этганлар ва „Жаннатул бақеъ“ қабристонига дафн этилганлар.

Баҳоуддин ҳазратлари Хожа Абдулхолиқ Ғиждувонийдан анча кейин туғилиб, дийдор кўришмаган бўлсаларда, лекин ул муборак зотнинг руҳониятларидан тарбия топиб, ўз тариқатларида хуфя зикр ва бошқа сабоқларни ғойибона олганлар. Муҳаммад Бобойи Самосий, Саййид Амир Кулол, мавлоно Ориф, Халил ота, Қусам Шайх каби пири комиллардан эса бевосита сабоқ олганлар.

Нақшбандийя тариқатининг бошқаларидан фарқи шундаки, бу оқим пешволари „зикри хафий“ни ихтиёр этганлар, яъни қодирийя, яссавийя каби тариқатларда „зикри жаҳрий“ танланган бўлса, нақшбандийя тариқатида Аллоҳнинг зикри овоз чиқариб эмас, дилда хуфёна ижро этилади.

Нақшбайндийя тариқатида асосан 11 та усул ёки рукн бор:

1. Ёд қард – тил ва дил билан бирга зикр қилиш.
2. Боз гашт – зикр пайтида хотирни паришон қилмаслик ва Аллоҳдан бошқани ёдга келтирмаслик.
3. Нигоҳ дошт – бир нафасда ҳузури дил ила калимаи таййибани бир неча бор айтиш.
4. Ёд дошт. Доимий равишда Аллоҳни ёдда тутиш, дилни гафлатдан сақлаш.

5. Вуқуфи замоний – солиқнинг ўз ҳолига қараб, неъматларга шуқр ва тақсиру камчиликка узр келтириб юриши.

6. Вуқуфи ададий – зикрларда муайян ададларни кам ёки зиёда қилмаслик.

7. Вуқуфи қалбий – зикр қилувчининг қалби Ҳақ таоло билан боғлиқ ва ундан огоҳ бўлиб туриши.

8. Ҳуш дар дам – ҳар бир нафасни ҳушёрлик билан олиш.

9. Назар бар қадам – ҳар бир қадамни эҳтиёркорлик билан босиш.

10. Сафар дар Ватан – ўз ватанида, уйда ўтирса-да, фикран ва зикран бутун коинот ва мавжудот ҳақида тафаккур юритиш.

11. Хилват дар анжуман – ўзи халқ ичида, анжуманда бўлса ҳам, хилватда ўтиргандек фикру зикри Аллоҳ билан бўлиш.

Нақшбандийнинг бошқа тариқатлардан яна бир фарқи шундаки, уларда таркидунёчилик қаттиқ тарғиб қилинса, бунда „Дил баёру даст бакор“ шиори остида, дилни Аллоҳ билан боғлаган ҳолда, қасбу ҳунар ва меҳнатни тарқ қилмасликка чақирилади. Чунончи, Баҳоуддин Нақшбанднинг ўзлари ҳам кимхобга нақш олтувчи моҳир ҳунарманд бўлганлар. Шариат ва тариқат пешволарининг кўпчиликларининг таржимаи ҳоллари билан танишар эканмиз, улар бирор касб ёки ҳунар орқали кун кечирганликларининг гувоҳи бўламиз.

Хуллас, нақшбандийя тариқати ва унинг моҳияти борасида жиддий изланишлар олиб бориш маънавият ва қадриятларимиз тикланаётган жараёнда, шубҳасиз, улкан аҳамият касб этади. Уйлаймизки, ушбу фикҳрист тасаввуф таълимоти билан қизиқувчи кенг жамоатчиликка керакли манбаларни топиб фойдаланишларида муносиб хизмат кўрсатади.

Ушбу фикҳристан ўқувчиларимизнинг унумли фойдаланишлари учун биз унда ҳар бир қўлёзма ҳақида аниқ маълумот беришга ҳаракат қилдик. Жумладан, асарнинг номи, муаллифи, ёзилган йили, оққа кўчирилган вақти, кўчирган ҳаттот ҳамда мазмунидан қисқача маълумот келтирдик. Таассуфки, мазкур маълумотларнинг аксарияти баъзи қўлёзмаларда кўрсатилмаган.

Ушбу фикҳристи тайёрлаш жараёнида Абу Райҳон Беруний номидаги мазкур илмгоҳ раҳбарияти ва, хусусан, Қўлёзмалар хазинасининг масъул ходимларига беғараз кўрсатган ёрдамлари учун ўзимизнинг самимий миннатдорчилигимизни изҳор этамиз.

МУАЛЛИФЛАР

انيس الطالبين وعدة السالكين

„Анису-т-толибийн ва уддату-с-соликийн“

(Толиблар ошноси ва солиқлар раҳнамоси)

1. № 2520/I

Муаллиф – صلاح بن ميرك البخارى Салоҳ ибн Муборак ал-Бухорий.

Асар 785/1383 йилда ёзилган. Унда нақшбандийя тариқатининг асосчиси Муҳаммад ибн Муҳаммад Баҳоуддин Нақшбанднинг ҳаёт тарзи, кашфу кароматлари ва пурҳикмат сўзларидан намуналар берилади. Асар „Мақомоти ҳазрати Хожаи Нақшбанд“ номи билан ҳам юритилади.

Бу нусха шу асарнинг қисқартирилган шакли бўлиб, дебочаси тушириб қолдирилган. Хаттот – Шоҳ Ҳусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий. Унинг таъкидлашича, бу нусха Абдураҳмон Жомий дастхатидан Марвда кўчирилган. Кўчирилган вақти – 964/1557 й. 52 varaқ. 18x12,5. СБР, III т., бет 258.

2. № 8288

Асарнинг тўла нусхаси. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1001/1592 й. 175 varaқ. 25x18.

3. № 5413/I

Асарнинг қисқартирилган нусхаси. Уввон ичида у „Мақомоти ҳазрати Хожаи Нақшбанд“ деб аталган.

Нусха 1009/1600 йили Қулмуҳаммад Бухорий томонидан кўчирилган. Хати – настаълиқ. 94 varaқ. 25,5x17,5.

4. № 1498/IV

Насх ва таълиқ хатларида битилган нусха. Хаттот – Мулло Бобо ибн Мавлоно Боқий. Кўчирилган вақти – 1028/1618 й. Охири сукутли. 89 varaқ (218-306). 25,5x18.

5. № 84/VIII

Асарнинг қисқартирилган шакли (дебочаси йўқ).

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 91 varaқ (126-216). 23x15. СБР, III т., бет 259.

6. № 2484/IV

Қисқартирилган нусха. Дебочаси йўқ.

Хати – насх. Хаттот – Содик ибн Муҳаммад Муин ал-Котиб. Кўчирилган вақти – 1121/1709 й. 42 varaқ (102-143). 24x17. СБР, III т., бет 259.

7. № 5482/I

Хати – насх. Бошидан 8 varaқ кейинчалик қайта (настаълиқ хатида) кўчирилган.

Кўчирилган вақти – XVIII аср. 89 varaқ. 22,5x14,5. СБР, III т., бет 392.

8. № 7250

Хати – настаълиқ ва насх. Кўчирилган вақти – XVIII аср. Охири суқутли. 180 varaқ. 17x11,5. СБР, VIII т., бет 393.

9. № 98/1

Асарнинг тўла нусхаси. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 164 varaқ. 25x14,5. СБР, III т., бет 259.

10. № 2766

Хати – насх-сулс. Хаттот – Абдуллоҳ Котиб. Нусха тахминан XVIII асрда кўчирилган. 140 varaқ. 23x15. СБР, VIII т., бет 393.

11. № 7146/1

Тўлиқ нусха. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1218/1803 йил. 84 varaқ. 25,5x14.

12. № 630

Хати – насталиқ. Бошидан 2 varaқ кейинчалик бошқа хаттот томонидан қайта битилган. Кўчирилган вақти – тахминан XIX асрнинг биринчи қисми. Охири суқутли. 120 varaқ. 26x15,5. СБР, III т., бет 259.

13. № 3804/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1225/1810. Боши суқутли. 143 varaқ (92-234). 23,5x14. СБР, VIII т., бет 394.

14. № 3915

Асарнинг тўлиқ нусхаси. У хаттот Тўхта Шоҳ томонидан 1229/1813 йили настаълиқ хатида кўчирилган. 287 varaқ. 17x9.

15. № 4494

Асарнинг боши (8 бет) настаълиқ хатида, давоми насхда битилган. У – унвонли. Асар матни бошланишидан олдинги 2 бетда лавҳалар берилган: биринчи бетдаги "Фотиҳа" сураси ҳошиясида Муҳаммад алайҳиссалом насабномаси, иккинчи бетдаги такроран ёзилган "Фотиҳа" сураси ҳошиясида Баҳоуддин Нақшбанд насабномаси берилган. Нусханинг охири тугалланмай қолган. У хаттот Мулло Муҳаммад Назар томонидан 1236/1820 йилда кўчирилган. 217 varaқ. 25x15.

16. № 4486

Асарнинг тўлиқ нусхаси. У 1236/1820 йилда настаълиқ хатида кўчирилган. 231 varaқ. 23,5x15.

17. № 9674

Асарнинг бошланиши бошқа нусхалардан бироз фарқ қилади. У настаълиқ хатида 1243/1827 йили кўчирилган. 162 varaқ. 24x14. СБР, VIII т., бет 394.

18. № 12075

Асарнинг тўлиқ нусхаси. Настаълиқ хати билан 1269/1852 йили кўчирилган. 158 varaқ. 20x13.

19. № 6978

Настаълик хатида XIX асрда кўчирилган нусха. 92 варақ. 24x14. СБР, VIII т., бет 395.

20. № 1394

Асарнинг қисқартирилган дебочали нусхаси. Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – тахминан XIX аср. 180 варақ. 25x14,5. СБР, III т., бет 260.

21. № 1621

Асарнинг қисқартирилган (дебочасиз) нусхаси. Кўчирилган вақти – 1330/1912 й. 100 варақ (7-106). 26x15. СБР, III т., бет 260.

22. № 7735

Қисқартирилган нусха. Хати – настаълик. 106 варақ. 21,5x16.

23. № 586

Асарнинг тўлиқ нусхаси. Чиройли настаълик хатида кўчирилган. Бошидаги 2 бет ранг-баранг лавҳа билан безатилган. 138 варақ. 21x12,5.

24. № 1394

Асарнинг тўлиқ нусхаси. Хати – настаълик. 179 варақ. 25x14,5.

25. № 6878

Асарнинг тўла нусхаси. Хати – настаълик. 92 варақ. 25x15.

26. № 4200/Ш

Асарнинг қисқартирилган тури. Настаълик хатида битилган. Охири етишмайди. 136 варақ (53-189). 17,5x8.

27. № 5495/II

Асарнинг қисқартирилган тури. Настаълик хатида битилган. Охири етишмайди. 56 варақ (20-75). 20x15.

مناقب خواجه بهاء الدين نقشبند

„Маноқиб Хожа Баҳоуддин Нақшбанд“
(Хожа Баҳоуддин Нақшбанднинг таъриф ва тавсифлари)

1. № 11594

Муаллиф – صلاح بن مبارك البخاري Салоҳ ибн Муборак ал-Бухорий. Асар 4 қисмдан иборат: 1. Валийликнинг таърифи. 2. Баҳоуддин ҳазратларининг тариқатга кирган илк даврлари. Хожаларнинг тариқати силсиласи. 3. Ҳазратнинг аҳволлари, ахлоқ ва сифатлари ҳамда тариқат аҳли билан қилган муомалалари. 4. Кашфу қароматлари.

Хати – насх. Хаттот – Абдуллоҳ ибн Абдуллатиф. Кўчирилган вақти – 993/1585 й. Бошидан 3 варақ етишмайди. 169 варақ. 24x12,5.

2. № 11425

Хати – настаълиқ. Хаттот – Абдурахмон Хожаи Кўлобий. Кўчирилган вақти – 1246/1830 й. 100 varaқ. 22x17.

3. № 3804/II

Хати – настаълиқ. Боши етишмайди. 142 varaқ (92-234).

رسالة قدسية

„Рисолаи қудсийя“

(Муқаддас даргоҳга мансуб рисола)

1. № 2517/VII

Муаллиф – محمد بن محمد بن محمود الحافظي البخاري Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Маҳмуд ал-Ҳофизий ал-Бухорий (ваф. 822/1419 й.). У Хожа Муҳаммад Порсо номи билан машҳурдир. 8183/IV рақамли қўлёзманинг 85-а бетида унинг ўгли Наср Порсонинг насаби қуйидагича берилган: Абу Наср Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Маҳмуд аш-Шаръий ал-Бухорий ал-Ҳофизий (мавлидан ва иштиҳоран) ал-Жаъфарий ал-Ҳошимий ал-Ансорий ал-Бақрий бал ал-Алавий ал-Фотимий... (Мазкур қўлёзмада бу иборалар Абу Насрнинг дастхатидан кўчириб олинганлиги қайд этилган).

Асарда муаллиф ўз устози шайх Баҳоуддин Нақшбанднинг ибратомуз сўзларидан нақл қилар экан, айтадики: "Ҳақиқий, ихлосманд толиблар бу сўзларни мутолаа қилаётганларида ўзларини гўё ҳазратнинг ўзи билан суҳбатлашаётгандек ҳис қиладилар".

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад ибн Хожи Муҳаммад ал-Калидарий. Кўчирилган вақти – 875/1470 й. 29 varaқ (138-166). 18x11. СБР, Ш т., бет 256-257.

2. № 2520/III

Хати – настаълиқ. Хаттот – Шоҳ Ҳусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий. Кўчирилган вақти – 964/1556 й. 24 varaқ (66-89). 18x12,5. СБР, Ш т., бет 257.

3. № 503/II

Хати – настаълиқ ва насх. Кўчирилган вақти – 1068/1657 й. 30 varaқ (131-160). 19x12,5. СБР, Ш т., бет 257.

4. № 543/I

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ҳусайн ибн Мирзо Муҳаммад. Кўчирилган вақти – 1074/1663-1664 й. 44 varaқ. 18,5x12,5. СБР, Ш т., бет 257.

5. № 84/IX

Нусха настаълиқ хатида тахминан XVII асрда кўчирилган, ҳошияларида кўплаб изоҳлар бор. Йўқолган охириги varaқ кейинчалик қайта ёзиб тикланган. 27 varaқ (217-243). 23x16. СБР, Ш т., бет 257.

6. № 8183/V

Настаълиқ хатида битилган нусха. Кўчирилган вақти – 1150/1737 й. 89 varaқ (86-114). СБР, VIII т., бет 411.

7. № 890/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1241/1825 й. 36 varaқ. 18,5x11,5. СБР, III т., бет 257.

8. № 11812/II

Хати – настаълиқ. 27 varaқ (19-46). 24x14.

مقامات خواجه بهاء الدين نقشبند

„Мақомоти Хожа Баҳоуддин Нақшбанд“

(Хожа Баҳоуддин Нақшбанднинг мақомоти)

1. № 2520/I

Муаллиф – *خواجه محمد پارسا* – Хожа Муҳаммад Порсо. Асар тўрт қисмдан иборат: I – Валийликнинг таърифи. II – Баҳоуддин Нақшбанднинг тариқатдаги илк даврлари ва Хожагон тариқати силсиласи. III – Баҳоуддин Нақшбанднинг суҳбатлари ва тасаввуфга оид ҳикматли сўзларидан намуналар. IV – Ҳазратнинг кашфу кароматлари.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Шоҳ Хусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 965/1558. Кўчирилган жой – Марв шаҳри. 52 varaқ. 18x12.

مقامات خواجه علاءالدين عطار

„Мақомоти Хожа Алоуддин Аттор“

(Хожа Алоуддин Аттор мақомоти)

1. № 2520/II

Муаллиф – *خواجه محمد پارسا* – Хожа Муҳаммад Порсо. Асарда Хожа Баҳоуддин Нақшбанднинг халифаси Алоуддин Аттор (ваф. 802/1400 й.)нинг тасаввуфона сўзларидан намуналар берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Шоҳ Хусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий. Кўчирилган вақти – 964/1557 й. 13 varaқ (53-65). 18x12,5. СБР, III т., бет 264.

رساله

„Рисола“

(Рисола)

1. № 2520/IV

Муаллиф – *خواجه محمد پارسا* – Хожа Муҳаммад Порсо. У бу асарида Баҳоуддин Нақшбанд ва унинг халифаси Алоуддин Аттор билан ўзининг бевосита мулоқотлари тўғрисида ёзади.

Хати – настаълик. Хаттот – Шоҳ Хусайн ибн Исомуддин ал-Бухорий. Нусха 965/1557 йилда кўчирилган. 6 varaқ (89-94). 18x12,5. СБР, Ш т., бет 266-267.

تحقيقات

„Таҳқиқот“ (Таҳқиқлар)

1. № 1411

Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо.

Тасаввуфга оид йирик асарлардан бири. Унда тариқатта доир турли масалалар кенг ёритиб берилган.

Хати – насх. Хаттот – Зайнуддин Муҳаммад ибн Кутбиддин Аҳмад. Нусха 1045/1635 й. кўчирилган. 336 varaқ. 25,5x20. СБР, Ш т., бет 266.

رسالهء محبوبيه

„Рисолаи маҳбубийя“ (Маҳбубга аталган рисола)

1. № 84/II

Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо.

Асарда инсоннинг Аллоҳга ҳамда ўзидан бошқаларга нисбатан бўлган муҳаббати ва дўстона муносабати қай даражада бўлиши лозимлиги баён этилган. Бу масала оят ва ҳадислар билан асослаб берилган.

Нусха тахминан XVII асрда настаълик хатида кўчирилган. 4 varaқ (29-32). 25x15. СБР, Ш т., бет 267.

2. № 505/I

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад Умар Хожа ибн Лутфуллоҳ Хожа. Кўчирилган вақти – 1307/1889 й. 3 varaқ. 26x15. СБР, Ш т., бет 267.

رسالهء كاشفيه

„Рисолаи кашфия“ (Кашф рисоласи)

1. № 8183/VI

Ф.-а. Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо. Асарда дин, адаб, зикр, вужуд, кашф каби тушунчаларнинг тасаввуф нуқтаи назаридан таҳлили берилган.

Арабий жумлалар насх хатида, форсийлари эса настаълик хатида битилган. Асарнинг боши йўқ.

Хаттот – Аҳмад ибн Маҳмуд. Кўчирилган вақти – 1050/1737 й. 18 varaқ (68-85). 19,5x11,5. СБР, VШ т., бет 412.

اوصاف قدسيهء مشايخ طريقت

„Анфоси қудсийяи машойихи тариқат“

(Тариқат машойихларининг даргоҳи илоҳийга мансуб сўзлари)

1. № 5501/V

Ф. Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо.
Рисолада инсондаги ахлоқий даражаларни янада юксак мақомларга кўтариш масалаларига доир оят, ҳадис ҳамда машойихларнинг ҳикматли сўзларидан намуналар берилган.

Хати – настаълиқ. 4 варақ (70-74). 19x12.

فصل الخطاب

„Фаслу-л-хитоб“

(Қатъий хитоб)

1. № 1449/1

Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо.
Асарни тасаввуф борасида батафсил маълумот берадиган энг йирик манбаълардан деса бўлади. Унда Ислому ақидаси, ибодат, шариат ва тариқат аҳқомлари илмий ва тасаввуфий жиҳатлардан атрофлича таҳлил этилган. Асар баъзан „Фаслу-л-хитоб ливасли-л-аҳбоб“ номи билан ҳам учрайди.

Хати – насх. Хаттот – Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Муҳаммад ибн Шамс аш-Шерозий ал-Хусайний. Кўчирилган вақти – 871/1466 й. 161 варақ. 21x14. СВР, III т., бет 265.

2. № 1450

Хати – насх. Хаттот – Абу Муҳаммад ибн Қосим. Кўчирилган вақти – 1027/1618 й. 243 варақ. 24,5x14.

3. № 2238

Хати – настаълиқ. Қўлёзма Балҳда битилган. Хаттот – Хожа Али ибн Мирқои Самарқандий. Кўчирилган вақти – 1023/1618 й. 229 варақ. 33x20,5.

4. № 584

Тахминан XVII асрга оид нусха. Хати – настаълиқ. 267 варақ. 21,5x13.

سلسلهء طريق خواجگان

„Силсилаи тариқи Хожагон“

(Хожагон тариқати силсиласи)

1. № 12540/IV

Муаллиф – خواجه محمد پارسا – Хожа Муҳаммад Порсо.
Асар Жонибек Султоннинг Хожа Муҳаммад Порсодан қилган илтимосига кўра ёзилган. Унда хожагон тариқатининг илк давридан бошлаб ўтган барча машойихлар силсиласи ва солиқлар учун бир қанча керакли тавсиялар муфассал баён этилган.

Хати – настаълиқ. 18 варақ. 19x12,5.

مقامات سيد امير كلال

„Мақомоти Саййид Амир Кулол“ (Саййид Амир Кулол мақомоти)

№ 7222/II

Ў. Муаллиф – شهاب الدين بن بنت امير حمزه بن امير كلال – Шаҳобуддин ибн бинти Амир Ҳамза ибн Амир Кулол. Хожагон тариқатининг йирик шайхларидан Амир Кулол (ваф. 722/1370 й.) унинг халифалари, ўғли Амир Ҳамза (ваф. 808/1405 й.) тўғрисида муҳим маълумотлар бу асардан жой олган. Форс тилидан ўзбек тилига Хоразмда таржима қилинган. Таржимони номаълум. 75 varaқ (125-199). 21,5x16,5. СБР, VII т., бет 386.

مناقب و شمائل حضرت خواجه علاء الدين عطار

„Маноқиб ва шамоили Ҳазрати Хожаи Алоуддин Аттор“

(Хожа Алоуддин Атторнинг таъриф ва тавсифи)

№ 11399/III

Муаллиф – ابو القاسم بن محمد بن مسعود البخاري – Абул Қосим ибн Муҳаммад ибн Масъуд ал-Бухорий (XV аср). Асар Хожа Муҳаммад Порсонинг шайх Алоуддин Аттор ҳақида ёзилган „Мақомот“ асари асосида тайёрланган.

Хати – настаълиқ. Нусха XVI асрда битилган. Охири етишмайди. 20 varaқ (152-171). 22,5x16. СБР, X т., бет 223.

رسالة انسيه

„Рисолаи унсийя“

(Мунислик рисоласи)

1. № 5825/VI

Муаллиф – يعقوب بن عثمان بن محمود الغزنوي الجرجي – Яъқуб ибн Усмон ибн Маҳмуд ал-Ғазнавий ал-Чархий (ваф. 851/1447 й.). Баҳоуддин Нақшбанднинг тўртта халифаларидан бири Мавлоно Яъқуб Чархий ушбу асарида нақшбандийя тариқатининг одоб ва усуллари ҳақида маълумот беради.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мирзо Муҳаммад Қосим Мазорий. Нусханинг кўчирилган вақти – 1221/1806 й. 14 varaқ (382-396). 19,5x12,5.

2. № 500/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1251/1835 й. 18 varaқ. 25,5x15,5. СБР, III т., бет 269.

3. № 3844/VI

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Почо ибн Раҳматуллоҳ. Кўчирилган вақти – 1254/1838 й. 18 varaқ (73-90). 21x12,5.

4. № 3711/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Садриддин Хожа ибн Зиёуддин Хожа. Қўчилган вақти – 1280/1864 й. 33 варақ (7-39). 21x13.

5. № 505/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Умар Хожа ибн Лутфуллоҳ Хожа. Қўчилган вақти – 1307/1889 й. 15 варақ (4-18). 26x15. СВР, Ш т., бет 269.

6. № 517/II

Хати – настаълиқ. Қўчилган вақти – XIX аср. 30 варақ (69-98). 25,5x15. СВР, Ш т., бет 269.

7. № 5765/III

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Саид ал-Ҳорисий. 22 варақ (77-98), 19x13.

8. № 4354/X

Хати – настаълиқ. Лавҳали. 26 варақ (58-83). 17,5x11.

9. № 4200/I

Хати – настаълиқ. 36 варақ. 17,5x8.

10. № 5435/II

Хати – настаълиқ. 16 варақ (122-138). 16x13.

سلسلهء نقشبنديه

„Силсилаи нақшбандия“
(Нақшбандия тариқати силсиласи)

1. № 3410/III

Муаллиф – *يعقوب چرخي* – Яъқуб Чархий. Асарда пир ва муридларнинг олоб-ахлоқлари, зоҳирий ва ботиний гўзалликлари, нақшбандий тариқатининг силсиласи ва бошқа муҳим маълумотлар бор.

Хати – настаълиқ. 15 варақ (144-159). 25x15.

2. № 9328/I

Хати – настаълиқ. 18 варақ. 25x15.

3. № 12540/III

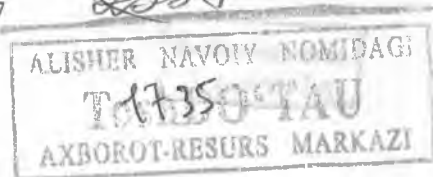
Хати – настаълиқ. 14 варақ. 19x12,5.

رسالهء قدسيه

„Рисолаи қудсий“
(Илоҳий даргоҳга оид рисола)

№ 980/II

Муаллиф – *يعقوب چرخي* – Яъқуб Чархий. Асарда муаллиф Аллоҳ таолонинг ер ва осмондаги мавжудотларни яратишдаги илоҳий ҳикматлари, уларнинг тартиб, даража ва ўрнлари ҳақида керакли



маълумотлар беради. Асар охиридан Абу Саид Абу-л-Хайрнинг "Ҳавроний" аталмиш машҳур рубойисига муаллиф шарҳи ўрин олган.

Хати – настаълиқ. 53 варақ (43-129). 19x12.

رساله ابداليه

„Рисолаи абдолийя“
(Чилтанлар ҳақида рисола)

1. № 9351/III

Муаллиф – يعقوب چرخي – Яъқуб Чархий. Бу асарда муаллиф тасаввуф аҳлининг энг буюк сиймоларига берилган абдол, автод, аброр, нукабо, ақтоб каби лақаблар тўғрисидаги ихтилофли фикрларга нисбатан ўз муносабатини билдиради.

Хати – настаълиқ. 41 варақ (212-252). 18x11.

2. № 4354/III

Хати – настаълиқ. 13 варақ (39-51). 17,5x11.

3. № 3844/VII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Почо ибн Раҳматуллоҳ. Кўчирилган вақти – 1244/1829 й. 11 варақ (90-100). 21x12,5.

4. № 9328/II

Хати – настаълиқ. 7 варақ (19-25). 25x15.

رساله درسيرت مصطفويه و طريقهء مستقيمه

„Рисола дар сийрати мустафавийя ва тариани мустақийма“

(Мустафо сийрати ва тўғри йўл ҳақида рисола)

1. № 9351/IV

Муаллиф – يعقوب چرخي – Яъқуб Чархий. Унинг асар муқаддима масида таъкидлашича, ушбу асар мазмунини у ўз пири Баҳоуддин Нақшбанддан эшитиб ёзган.

Асарда нақшбандийя силсиласи ва тариқатнинг аҳамиятта молик жиҳатлари муфассал ёритилган.

Хати – настаълиқ. 14 варақ (253-266). 18x11.

رساله در مناقب و عقائد

„Рисола дар маноқиб ва ақоид“

(Маноқиб ва ақоид ҳақида рисола)

1. № 5478/VI

Муаллиф – يعقوب چرخي – Яъқуб Чархий

Хати – настаълиқ. Хаттот – Оймуҳаммад. 4 варақ (205-208). 23,5x14.

شرح نود و نه نام

„Шарҳи наваду нуҳ ном“

(Тўқсон тўққиз ном шарҳи)

1. № 3844/V

Муаллиф – يعقوب چرخى – Яъқуб Чархий. Асарда "Асмой хусно" (яъни Аллоҳнинг 99 номи)га таржима ва шарҳ берилади. Ҳар бир шарҳ охирида орифлар учун бу номлардан қандай хулоса чиқариш лозимлиги баён этилади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Почо ибн Раҳматуллоҳ. Кўчирилган вақти – 1254/1840 й. 9 varaқ (64-73). 21x12,5.

2. № 5255/XV

Хати – настаълиқ. 15 varaқ (160-175). 16,5x11,5.

3. № 6374/IV

Хати – ним настаълиқ. 13 varaқ. 19x12.

تفسير يعقوب چرخى

„Тафсири Яъқуби Чархий“

(Яъқуб Чархий тафсири)

1. № 8745

Муаллиф – يعقوب چرخى – Яъқуб Чархий.

Муаллиф "Фотиҳа" сурасининг шарҳидан кейин "Мулк" сура-дан бошлаб то Қуръони каримнинг охиригача форс тилига таржима ва тафсир қилган. У ояти карималарга тасаввуфона шарҳ берар экан, мақомига муносиб ўринларда назмий мисоллар билан тафсири-ни янада бойитади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Шайх Муҳаммад ибн Маҳмуд. Кўчирилган вақти – 932/1525 й. 180 varaқ. 23,5x16.

2. № 5103

Хати – насх. Хаттот – Ёрмуҳаммад. Кўчирилган вақти – 962/1554 й. 15 varaқ. 24,5x17,5.

3. № 10792

а. Хати – насх. Хаттот – Садриддин Муҳаммад Абу-с-Сафо ибн Юнус ал-Ҳусайний. Кўчирилган вақти – 964/1556 й. 116 varaқ. 24x14,5.

4. № 5174

Хати – настаълиқ. Хаттот – Алоуддин Аҳмад. Кўчирилган вақти – 983/1575 й. 53 varaқ. 23,5x18.

5. № 3832

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Вали ибн Пир Али. Кўчирилган вақти – 1000/1591 й. 171 varaқ.

6. № 8475

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Тоҳир. Кўчирилган вақти – 1021/1612 й. 175 varaқ. 26x16,5.

7. № 3196/IV

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мавлавий Соқий ибн Муҳаммад Амин. Кўчирилган вақти – 1100/1688 й. 118 varaқ (69-187). 18,5x12,5.

8. № 8769

Хати – ним насх. Хаттот – Ёрмуҳаммад ибн Шариф Аҳмадий. Кўчирилган вақти – 1212/1797 й. 114 varaқ. 18x12. Боши йўқ.

9. № 2905/1

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Шариф ал-Мунший ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1227/1812. 154 varaқ.

10. № 12518

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1255/1839 й. 391 varaқ. 28x16.

11. № 8563

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мирзо Хожа ибн Абдуллоҳ Хожа Хивақий. Кўчирилган вақти – 1260/1844 й. 209 varaқ. 22,5x15.

12. № 10817/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Бурҳон Хожа ибн Охунд Абдул-ваҳоб. Кўчирилган вақти – 1271/1854 й. 205 varaқ (6-211). 25,5x14.

13. № 10816

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1274/1857 й. 267 varaқ. 25,5x14.

14. № 11584

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1281/1864 й. 184 varaқ. 19,5x12,5.

15. № 11923

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1312/1894 й. 159 varaқ. 13x11,5.

16. № 8514

Хати – настаълиқ. 26 varaқ. 20x13,5. Охири етишмайди.

17. № 6438

Хати – настаълиқ. 122 varaқ. 25x17.

18. № 6331/III

Хати – настаълиқ. 31 varaқ (184-214). 25x14.

19. № 6264/1

Хати – настаълиқ. 6 varaқ. 24x16,5.

20. № 11636

Хати – настаълиқ. 90 варақ. 23x16.

21. № 11925

Хати – настаълиқ. 154 варақ. 18,5x11,5. Охири суқутли.

22. № 11217

Хати – настаълиқ. 127 варақ. 25x18.

23. № 1612/IV

Хати – настаълиқ. 176 варақ. 26x14.

24. № 10415/II

Хати – настаълиқ. 159 варақ (6-165). 16x11.

25. № 10449

Хати – настаълиқ. 210 варақ. 19x11,5.

26. № 6163

Хати – настаълиқ. 197 варақ. 25x15.

27. № 4728

Хати – ним насх. 197 варақ. 23,5x16,5.

ترجمهء تفسیر چرخى

„Таржимаи тафсири Чархий“

(Чархий тафсирининг таржимаси)

№ 7180

Ў. Асар 993/1585 йилда таржима қилинган. Мутаржим – Ҳамадоний Ҳожи.

Хати – настаълиқ. 191 варақ. 20,5x15,5.

کلمات خواجه بهاء الدين نقشبند

„Калимоти Хожа Баҳоуддин Нақшбанд“

(Хожа Баҳоуддин Нақшбанд сўзлари)

№ 5501/VI

Муаллиф – سعد الدين كاشغرى بن شيخ زين الدين – Саъдуддин Кошғарий ибн Шайх Зайнуддин (ваф. 860/1445 й.).

р: 586/IV рақамли қўлёзмада таъкидланишига қараганда Шайх Зайнуддиннинг Қашқарлик Биби Эга Отун Иша исми хотинидан тўрт ўғли, беш қизи бўлган. Муаллиф Саъдуддин унинг тўртинчи ўғлидир. Саъдуддин Кошғарий Ҳиротда дафн этилган.

Асарда Баҳоуддин Нақшбанднинг тариқат усулларига оид сермазун сўзларидан намуналар келтирилган.

Хати – настаълиқ. 14 варақ (74-88). 19x12.

1. № 507/1

Муаллиф – *خواجه عبيد الله احرار* – Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор (ваф. 895/1490 й.). Асар „Қутбу-л-авлиё“ лақаби билан танилган. Тасаввуф шайхларидан Абу Саид Абу-л-Хайр (ваф. 440/1048 й.) қаламига мансуб машҳур бир рубоийнинг шарҳига бағишланган. Муаллифнинг таъкидлашича, унга қадар ҳам мазкур рубоийнинг ҳақиқий маъноларини шарҳлаш учун кўп муҳаққиқ алломалар томонидан уринишлар бўлган. Лекин улар Хожа Аҳрорни қониқтирмаган. Шу боисдан у бутун истъод ва қобилиятини сарфлаб ушбу шарҳни ёзган.

Рубоийнинг асл матни қуйидагичадир:

*Ҳавро баназораи нигорам саф зад,
Ризвон зи таажжуб кафи худ бар каф зад,
Он холи сийаҳ барон рухон мутраф зад,
Абдол зи бийм чанг дар мусҳаф зад.*

Рубоийнинг ўзбек тилига сўзма-сўз таржимаси:

*Қаро кўз ҳурлар кўз ўнгимда саф тортдилар,
Ақл бундан таажжубланиб, қарсақ чалиб юборди.
Ул қаро ҳоллар ниқобларини ул чеҳралар узра ташлаган чоғ,
Чилтанлар қўрқувдан Мусҳафга ёпишиб олдилар.
Рубоийнинг қисқача шарҳи:*

Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор таъбирича, рубоийдаги „ҳавро“ сўзидан мурод ўлим тушагида ётган бемор ҳузурига жон бериш олдидан келадиган фаришталардир.

„Нигор“дан мурод руҳ, „ризвон“ – ақл, „холи сийаҳ“ – хорлик, ночорлик, „абдол“ – нафсоний қувватлар, „мусҳаф“ – инсоний ҳақиқат демакдир.

Бинобарин, мазкур рубоийни тасаввуф тили билан таржима қилинганда қуйидаги мазмун англанади:

Ҳақ таолога ошиқу шайдо бўлмиш каминанинг ҳузурига жон олғувчи фаришта ташриф буюрди. Жон фидо қилмай туриб маҳбубга етишмоқлик амри маҳол эканлигини идрок этувчи ақл шодликдан қарсақ чалиб юборди. Жон таслим қилиш асносида, одатда, инсон юзида хомушлик ва ночорлик аломатлари пайдо бўлади. Натижада нафсоний қувватлар инсоний ҳақиқат билан тўқнашади ва мағлубиятга учрайди, яъни, Аллоҳга етишган ошиқнинг инсоний ҳақиқати ғалаба қилади.

Хати – насх. Охирги саҳифа ҳошиясида қўлёзмани икки мартаба бошқа тўғри деб топилган нусха билан солиштириб чиқилганлиги қайд этилган.

Кўчирилган вақти – тахминан XVII асрнинг иккинчи ярми деб тахмин қилинади. 7 varaқ. 17,5x12. СВП, III т., бет 146.

2. № 514/П

Қўлёзма "Шарҳи рубоийи шайх Абу Саид Абу-л-Хайр сарлавҳаси остида берилган.

Хати – настаълиқ.

Хаттот – Низомуддин Аҳмад ибн Абдуллоҳ Шерозий. Чиройли безаклар билан ишланган бу ажойиб нусха 1029/1630 йили Хайдаробод (Хиндистон)да кўчирилган. 6 varaқ (65-70). 20,7x11,5. СБР, II т., бет 169-170.

3. № 890/V

Хати – настаълиқ. Тўпламанинг 113-б бетида тутаган "Лавойиҳ" рисоласи хатиға солиштирилганда, ушбу нусха ҳам 1240/1824 йилда кўчирилганлиги маълум бўлади. 5 varaқ (123-127). 18,5x11,5. СБР, III т., бет 146.

4. № 516/П

Нусха чиройли настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Шоҳ Карим ибн Муҳаммад Раҳим. Кўчирилган вақти – 1275/1858 й. 4 varaқ (9-12). 26,6x15,5. СБР, III т., бет 149.

5. № 1883/II

Хати – настаълиқ. Матн баъзи жиҳатлари билан бошқа нусхалардан бироз фарқ қилади.

Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 4 varaқ (89-92). 22x13. СБР, III т., бет 146.

رسالة والديه

„Рисолаи волидийя“ (Отаға аталган рисола)

1. № 507/III

Бу асарни «Мухтасар» деб ҳам юритилади.

Муаллиф – *خواجہ عبید اللہ احرار* – Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор. Рисола тариқат аҳлиға қўлланма сифатида тайёрланган. Асар муқаддимасида муаллиф шундай дейди:

"Бу «Мухтасар»ни таълиф этишимнинг сабаби – отамнинг менга қарата айтган ушбу сўзлари бўлди: "Аҳлуллоҳ (тариқат машойихлари)нинг сўзларидан бизга андак ёзиб беринг, токи биз ҳам олий мақомларга етишиш ва ҳақиқий илмлар ҳосил қилиш шарафига муяссар бўлайлик. Чунончи, Расулуллоҳ алайҳиссалом ҳадисларида келмишки, ҳарким билган илмиға амал қилиб борса, Аллоҳ таоло унга бошқа билмаган илмларни ҳам билдириб боради".

Хати – насх. Афтидан, нусха XV асрда кўчирилган. Матн бадиий безак билан ишланган унвон остида бошланади. 14 varaқ (138-151). 17,5x12. СБР, III т., бет 271.

2. № 8237/III

Нусха настаълиқ хатида битилган. У тахминан XVIII асрда кўчирилган. 10 varaқ (133-142). 21,5x13. СБР, VIII т., бет 415.

3. № 890/IV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1241/1825 й. 8 varaқ (116-123). 18,5x11,5. СБР, Ш т., бет 271.

4. № 516/I

Хати – настаълиқ. Хаттот – Шоҳ Карим ибн Муҳаммад Раҳим. Кўчирилган вақти – 1275/1858 й. 8 varaқ. 26,5x15,5. СБР, Ш т., бет 271.

فقرات العارفين

„Фақароту-л-орифийн“

(Маърифат аҳли ҳаётидан лавҳалар)

1. № 507/II

Муаллиф – *خواجه عبيد الله أحرار* – Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор. Асарнинг иккинчи номи арабча арабча арабча «Фақароти Аҳрорийя»дир.

Унда тасаввуф аҳли ва тариқат усулларидан намуналар берилган. Ҳар бир усул "фақра" (банд) деб номланган.

Хати – насх. Кўчирилган вақти – тахминан XV аср. 130 varaқ (8-137). 17,5x12.

2. № 503/XIII

Настаълиқ (161-216 бетлар) ва насх (217-233 бетлар) хатларида битилган нусха.

Кўчирилган вақти – ушбу тўпламдаги бундан олдинги рисола охирида кўрсатилган 1067/1657 йилга яқин деб тахмин қилинади. 73 varaқ (161-233). 19x12,5. СБР, Ш т., бет 272.

3. № 2967/II

Чиройли настаълиқ хатида битилган яхши нусха. У безакли ун-вон билан бошланади. XVII асрга тегишли қўлёзма деб тахмин қилинади. Бир неча varaқларда ичига "Холмуҳаммад вақфи" деб ёзилган тухум шаклидаги муҳр бўлиб, унда 1109/1697 йил кўрсатилган.

93 varaқ (3-95). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 272.

4. № 84/V

Бу асар XVII асрда (тахминан) тузилган ва кўчирилган мажмуа-га киради. Матн настаълиқ хатида кўчирилган. 57 varaқ (58-114). 23x15.

5. № 2480/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1254/1838 й. 65 varaқ. 24x14,5. СБР, Ш т., бет 273.

6. № 516/III

Настаълиқ хатида битилган чиройли нусха.

Хаттот – Шоҳ Карим ибн Муҳаммад Раҳим.

Кўчирилган вақти – 1275/1858 й. 66 varaқ (13-78). 26,5x15,5. СВР, Ш т., бет 273.

رسالهء طريقهء خواجكان
„Рисолаи тариқаи хожагон“
(*Хожалар тариқати ҳақида рисола*)

1. № 7730/Ш

Муаллиф – نور الدين بن عبد الرحمن بن احمد جامي – Нуруддин ибн Абдуллаҳмон ибн Аҳмад Жомий (817/1414 – 898/1492). Асарнинг номи бу ерда арабча арабча араб «Рисолаи шароити зикр» деб берилган. Унда хожагон тариқати аҳлининг вазифалари, зикр ва ибодат қоидалари баён қилинган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVI аср. 5 varaқ (61-65). 20x12,5. СВР, IX т., бет 478.

2. № 503/ХШ

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти тахминан XVII аср. 3 varaқ (422-424). 19x12,5. СВР, Ш т., бет 285.

3. № 8825/Ш

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ризо Оллоқули ўғли Хо-нақоҳий. Кўчирилган вақти – 1183/1769 й. 3 varaқ (26-28). 24,5x18. СВР, IX т., бет 478.

4. № 5253/ВП

Нусха Шоҳжаҳонободда настаълиқ хатида кўчирилган. Хаттот – Абу Бакр ибн Амир ал-Булғорий. Кўчирилган вақти – 1235/1819 й. деб тахмин қилинади. 3 varaқ (138-140). 19,5x12. СВР, IX т., бет 479.

5. № 3844/ХП

Нусха настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Мир Почо ибн Мир Раҳматуллоҳ ал-Бухорий. Кўчирилган вақти – 1254/1838 й. 4 varaқ (127-130). 21x13. СВР, IX т., бет 479.

6. № 1589

Настаълиқ хатида тахминан 1283/1866 йили кўчирилган нусха. 8 varaқ (7-14). 30x20,5. СВР, Ш т., бет 285.

كلمات قاسميهء خواجه محمد پارسا

„Калимоти қудсийя Хожа Муҳаммад Порсо“
(*Хожа Муҳаммад Порсонинг даргоҳи илоҳийга мансуб сўзлари*)

1. № 10395/Ш

а.-ф. Муаллиф – عبد الرحمن جامي – Абдуллаҳмон Жомий. Асарда Ҳақ таолонинг зоти ва сифатлари тасаввуф нуқтаи назаридан шарҳлаб берилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1249/1833 й. 4 varaқ (3-7). 20x11,5.

نفاتح الانس من حضرات القدس

„Нафаҳоту-л-унс мин ҳазароти-л-қудс“
(Муқаддас даргоҳдан эсувчи дўстлик шабадалари)

1. № 4409

Муаллиф – عبد الرحمن جامی – Абдуллаҳмон Жомий. Бу асарини Мавлоно Жомий 873/1468 йили ёзган. Унда VIII-XV асрлар мобайнида ўтган Ислоҳ оламидаги тасаввуф шайхларининг таржимаи ҳоллари, ижодий фаолиятларидан намуналар берилган. Асар форс тилидан турк-ўзбек тилига бир неча марта таржима қилинган. Улар ичида Алишер Навоийнинг «Насоиму-л-маҳабба» номли таржимаси ўзининг бадиийлиги ва қўшимча муҳим маълумотларга бойлиги билан ажралиб туради. Унда 608 шайхнинг таржимаи ҳоли берилган. Уларнинг биринчиси тобеинлардан Суфёни Саврий (ваф. 161/777 й.)нинг замондоши Шомлик Абу Ҳошим Суфий (ваф. 150/767)дир. Асар охирида 34 нафар аёл-суфийлар ҳақида ҳам маълумот мавжуд.

Бу қўлёзма энг қадимий нусхалардан бўлиб, муаллиф вафотидан уч йил кейин, яъни 901/1495 йили кўчирилган. Хаттот – Абдулжалил ибн Муҳаммад ат-Табодқоний.

Хати – настаълиқ. 324 varaқ. 24,5x18. СБР, VI т., бет 495.

2. № 2136

Хати – настаълиқ. Хаттот – Тоҳир ибн Бурҳониддин ал-Ҳиравий. Кўчирилган вақти – 903/1498 й. 444 varaқ. 24,5x17. СБР, III т., бет 278.

3. № 7567

Бу нусхада 612 та нақшбандийя тариқати машойихларининг таржимаи ҳоли берилган.

Хати – насх. Кўчирилган вақти – 950/1543 й. 380 varaқ. 23x16,5. СБР, VI т., бет 494.

4. № 634

Хати – насх. Хаттот – Хожа ибн Азизуллоҳ ас-Синжоний. Кўчирилган вақти – 967/1559 й. 318 varaқ. 24,5x17,5. СБР, III т., бет 274.

5. № 3705

Бу нусхада 604 та таржимаи ҳол берилган.

Хати – насх. Хаттот – Маждуддин Муҳаммад ибн Дарвеш Муҳаммад ал-Жомий. Кўчирилган вақти – 978/1570 й. 364 varaқ. СБР, VI т., бет 495.

6. № 633

Хати – насх. Хаттот – Шайх Ҳамид ибн шайх Маҳмуд Низом Қурайший.

Кўчирилган вақти – 980/1572 й. 312 varaқ. 25x14,5. СВР, III т., бет 274.

7. № 2155

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 984/1576 й. 151 varaқ. 36,5x24. СВР, III т., бет 277.

8. № 5240/I

Бу нусхада 601 та таржимаи ҳол берилган. Хати – насх. Кўчирилган вақти – 1000/1591 й. Хаттот – Ибодуллоқ Шоҳ Муҳаммад ибн Ҳофиз Ҳусайн ал-Қозий. 468 varaқ. 25x14,5.

9. № 10250

Бу нусхада 584 та таржимаи ҳол берилган. Қўлёзма тахминан XVI асрда ёзилган. Хати – насх. 432 varaқ. 23x16,7. СВР, VI т., бет 495.

10. № 7575

Нусхада 586 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVI аср. Охири етишмайди. 335 varaқ. 23x13,5. СВР, VI т., бет 496.

11. № 2996

Хати – насх. Кўчирилган вақти – XVI аср. 298 varaқ. 23x15,5. СВР, III т., бет 277.

12. № 3779

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVI аср. 247 varaқ. 24x16.

13. № 5430

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVI аср. 223 varaқ. Бош-ланиши ва охири етишмайди. 23x15.

14. № 9977

Хати – насх. Хаттот – Исмоил ибн Исомуддин Иброҳим ал-Исфароиний. Кўчирилган вақти – XVI аср. 392 varaқ. 15,5x9,5.

15. № 1785

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVI аср. 236 varaқ. 25x17,5. СВР, III т., бет 277.

16. № 5839

Бу нусхада 605 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Хаттот – Мирак Муҳаммад ибн Мири Калон. Кўчирилган вақти – 1009/1600 й. 397 varaқ. 25x13,5. СВР, VI т., бет 496.

17. № 11598

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1012/1603 й. 470 varaқ. 25x17,5.

18. № 11268

Хати – настаълиқ. Хаттот – Абу-л-Бақо ибн Абу-л-Вафо ибн Нуруллоҳ ал-Қозий. Кўчирилган вақти – 1020/1611 й. 374 varaқ. 25,5x18,5.

19. № 4517

Бу нусхада 606 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Асл нусхадан 1022/1613 й. кўчирилган. 332 varaқ. 28x17,5. СВР, VI т., бет 497.

20. № 6256/1

Бу нусхада 610 та таржимаи ҳол берилган. Ҳошиясида Абдулғафур Лорий қаламига мансуб изоҳлар бор.

Хати – насх. Хаттот – Муҳаммад Содиқ ибн Шайх Хайдар ибн Шайх Ермуҳаммад (Иброҳим Адҳам замондоши Шайх Шақиқи Балхий (ваф. 174/790 й.) авлодидан).

Кўчирилган вақти – 1030/1620 й. 340 varaқ. 26x18. СВР, VI т., бет 497.

21. № 10142

Нусхада 560 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Хаттот – Фаҳр Муҳаммад валади Жоний. Кўчирилган вақти – 1033/1624 й. Бошидан бир неча varaқ етишмайди. 413 varaқ. 24,5x 3,5. СВР, VI т., бет 498.

22. № 9327

Хати – насх. Хаттот – Қутбуддин Муҳаммад ибн Муҳаммад Амин ал-Кархий. Кўчирилган вақти – 1033/1624 й. 358 varaқ. 23,8x17,5.

23. № 1976

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1034/1625 й. 324 varaқ. 26,4x17,5. СВР, III т., бет 278.

24. № 10790

Нусхада 605 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1037/1627 й. 288 varaқ. 24x17,5. СВР, VI т., бет 498.

25. № 9670

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Муҳаммад валади Шайх Аҳмад. Кўчирилган вақти – 1050/1640 й. 291 varaқ. 22,5x14,5.

26. № 3625

Нусхада 610 та таржимаи ҳол берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Тўхта Муҳаммад Каромат ибн Абдуллоҳ. Кўчирилган вақти – 1075/1664 й. 25,5x18,5. СВР, VI т., бет 499.

27. № 775/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 400 varaқ. 24x14. СВР, III т., бет 278.

28. № 11337

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 279 варақ. 26x15,5. Бошланиши ва охири етишмайди.

29. № 5241

Хати – насх. Кўчирилган вақти – XVII аср. 399 варақ. 24x15,5. Охири етишмайди.

30. № 7580

Хати – насх. Кўчирилган вақти – XVII аср. 426 варақ. 22,5x16,5.

31. № 1670

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 367 варақ. 28,5x17. СБР, III т., бет 281.

32. № 11054

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 306 варақ. 26,4x15,5.

33. № 5149

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 291 варақ. 27,5x16,5.

34. № 7234

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 450 варақ. 23,4x13.

35. № 1847

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 397 варақ. 24x13,7. Бошланиши йўқ.

36. № 5006

Хати – насх ва настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 374 варақ. 21,7x15,5.

37. № 11558

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 282 варақ. 25x17,5. Охириги 4 варақ кейинроқ қўшиб қўйилган.

38. № 3252/ VII

Хати – насх. Кўчирилган вақти – XVII аср. 8 варақ (252-260). 22,5x16,5. Асардан парча. СБР, VI т., бет 281.

39. № 3542

Нухада 612 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Хат-тот – Искандар ибн Ҳожи Носир Қобулий. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 396 варақ. 24x14. СБР, VI т., бет 500.

40. № 9380

Нухада 573 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 354 варақ. 23x15,5. СБР, VI т., бет 500.

41. № 6213

Нусхада 582 та таржимаи ҳол берилган. Хати – насх. 369 varaқ. 22x13. СБР, VI т., бет 501.

42. № 10106

Нусхада 608 та таржимаи ҳол берилган. Хати – насх. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 355 varaқ. 24x18. СБР, VI т., бет 501.

43. № 4445

Нусхада 602 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 520 varaқ. 20x11,5. СБР, VI т., бет 502.

44. № 4427

Нусхада 590 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 225 varaқ. 34x22,5. СБР, VI т., бет 503.

45. № 6036

Нусхада 578 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан VII аср. Охири етишмайди. 399 varaқ. 24,5x16,5. СБР, VI т., бет 503.

46. № 6691

Нусхада 596 та таржимаи ҳол берилган. Хати – настаълиқ. 303 varaқ. 24,5x15. СБР, VI т., бет 499.

47. № 6130

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVIII аср. 382 varaқ. 26x15.

48. № 11569

Хати – насх. Кўчирилган вақти XVIII аср. Охири суқутли. 316 varaқ. 26x18.

49. № 10158

Хати – насх ва настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVIII аср. Суқутли жойлари тахминан XIX асрда қайта ёзилиб тикланган. 268 varaқ. 26x19.

50. № 7067

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVIII аср. 387 varaқ. 24x15,5.

51. № 3557

Хати – настаълиқ. Суқутли жойлари 1802 йили хаттот Муҳаммад Лутфуллоҳ ибн Муҳаммад Мўмин Хожа ал-Алавий томонидан қайта ёзиб тикланган. 318 varaқ. 23x13.

52. № 1484/1

Хати – настаълиқ.

Хаттот – Абдулғаффор Хожа ибн Абдулваҳҳоб Хожа.
Кўчирилган вақти – 1236/1820 й. 158 varaқ. 47,5x28,5. СВР, Ш т.,
бет 281.

53. № 1166

Ў. Таржумон – Абдуррасул ибн Муҳаммад Амин. Асарнинг тар-
жима қилинган вақти тўғрисида ихтилофли фикрлар мавжуд. Нус-
ха муқовасининг ичига Шарқшунослик институтининг илмий хо-
дими марҳум Абдуллоҳ Носировнинг 18.ХІ.1971 й. ёзиб қолдирган
хатида қуйидаги маълумот бор: «Мажмау-л-ғаройб»нинг муаллифи
Мулло Муҳаммад Султон Муҳаммад муфтийи Балхий ўғли 981
йилда тубандагиларни ёзади: "Муҳаммад Аминнинг ўғли Абдуorra-
сул «Нафаҳот»ни 914 ҳижрий сана теварагида Хожа Кифак Бек
илтмоси билан турк тилига таржима қилган".

Шу асарнинг 4-а бетида эса, А.Навоний тавсияси билан таржима
881/1486 й. бошланиб 883 й. ниҳоясига етказилганлиги тўғрисида
хабар берилган. Хати – настаълик. Хаттот – Мулло Умар ибн Хожи
Иброҳим. Кўчирилган вақти – 1231/1815 й. 245 varaқ. 32x21.

54. № 2828/1

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1259/1843 й. 130 varaқ.
31x18. СВР, Ш т., бет 282.

55. № 11539/1

Хати – настаълик. Хаттот – Бобо Хожа ибн Солиҳ Хожа.
Кўчирилган вақти – 1270/1853 й. 319 varaқ. 26,5x20.

56. № 9053/1

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад Яъқуб Бадахшоний.
Кўчирилган вақти – 1271/1855 й. Кичирилган жойи – Катта
Қўрғон. 374 varaқ. 27x15,5.

57. № 9662

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад Довуд. Кўчирилган вақти
– 1280/1863 й. 393 varaқ. 25,5x17,5.

58. № 7286

Ў. Асарни форс тилидан Хива хони Муҳаммад Раҳим II
(1282/1865 – 1328/1910)нинг фармони билан Охун Раҳмонқули
Қори ўзбек тилига таржима қилган. Таржима 1304/1886 йили ба-
жарилган. Асарнинг ярмидан кўпи бошқа таржумон томонидан
қилинган. Унда 604 таржимаи ҳол берилган. Хаттот – таржумон-
нинг ўзи. Хати – настаълик. 565 varaқ. 31x19. СВР, VII т., бет 387.

59. № 4215/1

Хати – настаълик. Хаттот – Мирзо Абдулқодирбек. Кўчирилган
вақти – 1309/1891 й. 215 varaқ. 35x22. СВР, Ш т., бет 281.

60. № 7692/1

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – XIX аср. Бу нусхада асар-
нинг парчалар берилган. 12 varaқ. 21x12.

61. № 2258

Хати – настаълиқ. Хаттот – Бухоролик машхур тарихчи ва мунажжим Аҳмад Маҳдум Муҳандис Дониш (ваф. 1344/1897 й.). Кўчирилган вақти – XIX асрнинг иккинчи ярми. 435 varaқ. 26,5x15,5. СВР, III т., бет 282.

62. № 9828

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. 343 varaқ. 23,5x13,5.

لوائح

„Лавоиҳ“
(Лоуҳалар)

1. № 9784/IX

Муаллиф – عبد الرحمن جامی – Абдурраҳмон Жомий. Асарда улуг машойхларнинг тасаввуфга доир сермазмун сўзларини нафис иборалар билан баён қилинади.

У наср ва назм усулида ёзилган. Жомий бу асарда тасаввуфий истилоҳ ва шеърий мажозлар ишлатиб, жумлаларни шу қадар фасоҳат ва балоғат билан тузганки, уларнинг туб маъноларини тўла англаб олиш асарни мутолаа қилувчидан чуқур билим ва юқори малака талаб этади.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 932/1526 й. Охири суқутли. 16 varaқ (333-348). 17,5x12.

2. № 8932

Хати – чиройли настаълиқ. Хаттот – Мир Ҳусайн Қўлангийи Бухорий (Ҳиротлик машхур Мир Али хаттотнинг шогирди). Кўчирилган вақти – XVI аср. 21 varaқ. 31x19. Нодир қўлёзма, СВР, VI т., бет 506.

3. № 9735

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVI аср бошлари. 10 varaқ. 17x11,5.

4. № 503/II

Хати – насх. Кўчирилган вақти – XVII аср боши. 32-а бетдаги қўшимча ёзувга кўра, ушбу нусханинг матни Жомийнинг дастхати билан Муҳаммад Мирак ибн Ҳожи Мир Ҳусайн ал-Ҳиравий томонидан солиштириб чиқилган. 16 varaқ (17-32). 19x12,3.

5. № 3048/III

Хати – настаълиқ. Хаттот – Хизрхон Муҳаммад Солиҳ ўғли. Кўчирилган вақти – 1096/1685 й. 23 varaқ (129-151). 19x13. СВР, VI т., бет 507.

6. № 8329/VI

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1109/1697 й. 19 varaқ (223-241). 20x12.

7. № 680/V

Хати – настаълиқ. Хаттот – Раҳматуллоҳ. Кўчирилган вақти – XVII аср. 17 варақ (203-219). 23x13,5. СБР, VI т., бет 509.

8. № 4200/VII

Хати – настаълиқ.

Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 40 варақ (363-402). 17,5x9. СБР, VI т., бет 508.

9. № 7037/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 23 варақ (53-75). 19x12. СБР, VI т., бет 509.

10. № 543/X

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Муҳаммад Шоҳ Ғариб ас-Самарқандий.

Кўчирилган вақти – 1074/1663 й. 23 варақ (129-151). 19x13. СБР, VI т., бет 507.

11. № 4650/II

Хати – настаълиқ.

Хаттот – Муҳаммад Али Ризо ибн Саййид Муҳаммад Ризо Шерозий. Кўчирилган вақти – 1139/1726 й. 16 варақ (78-93). 27,5x17. СБР, VI т., бет 508.

12. № 502/IX

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ҳомид Балхий. Кўчирилган вақти – 1147/1734 й.

Кўчирилган жойи – Балх. 15 варақ (51-65). 21,3x13,4.

13. № 5060/VII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1148/1735 й. 17 варақ (131-147). 24x12. СБР, VI т., бет 508.

14. № 8825/VIII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ризо ибн Оллоқули Хонақоҳий. Кўчирилган вақти – тахминан 1184/1770 й. 14 варақ (82-95). 25,5x18,5. СБР, VI т., бет 509.

15. № 7730/IX

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мирзо Муҳаммад. Кўчирилган вақти – XVIII аср. 16 варақ (125-140). 20x12,5.

16. № 1212/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Домла Хожа Ниёз Ҳожи. Кўчирилган вақти – XIX аср боши. 29 варақ (69-97). 21,5x12,5.

17. № 6899/V

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Саид Қайсорий. Кўчирилган вақти – XIX аср боши. 13 варақ (194-206). 19x12,5. СБР, VI т., бет 510.

18. № 522/IX

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1222/1807 й. 3 варақ (90-92). 24x13. Асардаги рубоийларни алоҳида ажратиб ёзилган нусха.

19. № 5253/IV

Хати – настаълиқ. Хаттоғ – Абу Бакр ибн Амир ал-Булғорий. Кўчирилган вақти – 1235/1819 й. Кўчирилган жойи – Шоҳжаҳонобод. Охири суқутли. 15 варақ (142-156). 19,5x12.

20. № 6250/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1236/1820 й. 18 варақ (124-141). 25,7x14,5.

21. № 890/III

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1240/1824 й. 22 варақ (92-113). 18,5x11,3.

22. № 411/V

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1241/1825 й. 15 варақ (169-183). 30,5x20,5.

23. № 3845/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1250/1834 й. 24 варақ (94-117). 20x12,8. СВП, VI т., бет 510.

24. № 2501/II

Хати – настаълиқ. Хаттоғ – Подшоҳ Хожа валади Раҳматуллоҳ Хожа. Кўчирилган вақти – 1251/1835 й. 19 варақ (15-33). 20,5x12,5.

25. № 1478

Хати – настаълиқ. Хаттоғ – Муҳаммад Юнус Хожа ибн Бобо Хожа Киший. Кўчирилган вақти – 1253/1837 й. 22 варақ (101-122). 24,7x15. СВП, VI т., бет 510.

26. № 3841/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1254/1838 й. 14 варақ (21x13,5. СВП, VI т., бет 511.

27. № 3844/XIV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1254/1839 й. 18 варақ (135-152). 21x13. СВП, VI т., бет 510.

28. № 6239/1

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан 1256/1840 й. 28 варақ. 20,5x13. СВП, VI т., бет 511.

29. № 254/VI

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1260/1844 й. 16 варақ (65-80). 26,5x15.

30. № 3039/VI

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср боши. 19 варақ (26-44). 20,3x12,7.

31. № 5870/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1266/1849 й. 22 варақ (63-84). 20,8x13. СВП, VI т., бет 511.

32. № 2521/IV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср ўрталари. 24 варақ (87-110). 20x12,5.

33. № 8287

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1270/1853 й. 54 варақ. 24x15,5. СВП, VI т., бет 512.

34. № 9403/VII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Содиқбек ибн Охунд Домло Солиҳбек Аълам Шоший. Кўчирилган вақти – 1276/1859 й. 27 варақ (312-338). 26,5x15. СВП, VI т., бет 512.

35. № 2634/Ш

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1277/1860 й. 16 варақ (77-92). 26x15.

36. № 8161/IV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1295/1878 й. 27 варақ (89-115). 20,3x12,5. СВП, VI т., бет 512.

37. № 5476/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1298/1880 й. 27 варақ (47-73). 26,5x15.

38. № 5500/Ш

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. 31 варақ (12-42). 19,5x12,5.

39. № 277/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. 18 варақ (12-29). 17,3x10,3. Бошланиши йўқ.

40. № 274/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. 25 варақ (142-166). 20,5x12,5.

41. № 9703/Ш

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Улуғберди ибн Раҳмонберди. Кўчирилган вақти – XIX аср. 30 варақ (150-179). 20,5x12.

42. № 3328/V

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. 19 варақ (153-171). 23,5x14,5.

43. № 9044/IV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. Охири суқутли. 22 варақ (106-127). 24,5x14.

44. № 2959

а. Таржумон – Сайфулдин ал-Кашмирий ал-Маданий. Эркин таржима.

Асар охирига Мавлоно Саййид Ҳабибурраҳмон томонидан 1311/1893 й. шу асарга ёзилган шарҳ илова қилинган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Фатхуллоҳ ал-Қумулий ал-Маданий.

Кўчирилган вақти – 1313/1895 й. 33 varaқ. 26x18. СВП, VI т., бет 513.

45. № 7257/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XX аср бошлари. 24 varaқ (25-48). 19,5x12,7.

شرح لوائح الأسرار

„Шарҳу Лавоиҳи-л-асрор“

(„Сирлар лоиҳалари“нинг шарҳи)

Шарҳловчи – Имод. Ушбу шарҳ Бухоро амири Шоҳ Мурод Амири Маъсум (1199/1785 – 1215/1800 й.)га бағишланган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Юнус Хожа ибн Бобо Хожа Киший.

Кўчирилган вақти – 1253/1887 й. 58 varaқ (43-100). 24,8x14,8. СВП, VI т., бет 513.

شرح لوائح

„Шарҳи Лавоиҳ“

(„Лоиҳалар“ шарҳи)

№ 6239/II

Шарҳловчи – Саййид Косагароний. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1256/1840 й. 28 varaқ (28-55). 20,5x13. СВП, VI т., 513 бет.

تحفة الأحرار

„Туҳфату-л-аҳрор“

(Аҳрорлар учун туҳфа)

1. № 2002

Муаллиф – عبد الرحمن جامي – Абдураҳмон Жомий. Бу назмий асар Жомийнинг „Ҳафт авранг“ китоби таркибига кирган бўлиб, у 20 мақоладан иборат, уларда ҳамду сано, наът, салавот, илтижо, ҳақиқат, вужуд, меърож, мўъжиза, нури илоҳий, шафоат, мантиқ, назм, самоъ, аҳли дил, пир, мурид, айну-л-яқийн, ҳаққу-л-яқийн, мужоҳада, намоз, рўза, закот, ҳаж, узлат, зуҳд, самт, саҳар, тун каби ибораларга тасаввуф нуқтаи назаридан изоҳлар берилган.

Муаллиф Баҳоуддин Нақшбанд ва Хожа Убайдуллоҳ Аҳрорга атаб манзумадан алоҳида 2 мақола ажратган.

Кўчирилган вақти – XV аср охири. 70 varaқ. 28,5x18,5. СБР, II т.

2. № 7570/III

Кўчирилган вақти – 974/1566 й. 55 varaқ (268-322). 22,5x14,5.

3. № 9684

Кўчирилган вақти – XVI аср. Суқутли нусха. 62 varaқ. 22,5x14.

4. № 2298

Хаттот – Мир Али ал-Ҳиравий. Кўчирилган вақти – 1041/1631 й. Кўчирилган жойи – Акбаробод (Ҳиндистон). Уртасида суқутли ерлари бор. 49 varaқ. 22,7x14,5. СБР, II т.

5. № 3061/I

Кўчирилган вақти – 1050/1640 й. Кўчирилган жойи – Ўра-Тепа. 47 varaқ. 17,5x11,5. СБР, II т.

6. № 9719/II

Хаттот – Зоҳид Муҳаммад ибн Мулло Қурбон. Кўчирилган вақти – XVII аср. 57 varaқ (48-104). 18,3x12. Муқаддиманинг бошланиши йўқ.

7. № 666

Кўчирилган вақти – XVII аср. 63 varaқ. 21x12. СБР, II т.

8. № 3768/1

Кўчирилган вақти – XVII аср. 55 varaқ. 23x12,4.

9. № 4342/1

Хаттот – Муҳаммад Ҳасан Девон Танобона. Кўчирилган вақти – 1130/1717 й. 62 varaқ. 21,5x12.

10. № 11204

Хаттот – Муҳаммад Азиз. Кўчирилган вақти – 1247/1831 й. 61 varaқ. 26,5x15,3.

11. № 6318/V

Кўчирилган вақти – 1252/1836 й. 84 varaқ (103-186). 21x13.

12. № 11316

Хаттот – Мулло Мирзо Мурод ибн Мулло Султон. Кўчирилган вақти – 1286/1869 й. 73 varaқ. 20,5x13.

13. № 11530/1

Хаттот – Мир Муҳаммад ибн Мир Абдулаҳад. Кўчирилган вақти – 1306/1889 й. 78 varaқ. 20,5x12,5.

14. № 5456

Хаттот – Муҳаммад Солиҳ Хожа ибн Қурбон Хожа Қарочағий. Кўчирилган вақти – XIX аср. 48 varaқ. 25x14,7.

15. № 1327/П
Кўчирилган вақти – XIX аср. 85 ғарақ (11-95). 22,5x13,5.

نساء المحبة من شمائم الفتوة

„Насаим-у-л маҳабба мин
шамоими-л-футува“

(Мардликнинг муаттар бўйларидан таралувчи муҳаббатнинг
майин шабадалари)

1. № 5420

Ў. Муаллиф – عليشير نوايي – Алишер Навоий (ваф. 906/1501 йил).

Ушбу асар Абдуллаҳмон Жомийнинг "Нафаҳоту-л-унс мин ҳазароти-л-қудс" китобининг ўзбекча таржимаси сифатида танилган. Уни Навоий умрининг охирида ёзиб тутатган. Навоий асарни таржима қилиш билангина чегараланиб қолмай, балки Жомий матнини қисқартириб, унга ўзидан талайгина қўшимчалар киритган. Унда Фаридуддин Атторнинг "Тазкирату-л-авлиё"сидаги Жомий асарига кирмай қолган бир қанча шайхларнинг таржимаи қоллари, шунингдек баъзи ҳинд машоихлари ва Ҳожа Аҳмад Яссавийдан то ўз давригача ўтган турк шайхлари тўғрисида қизиқарли ва муҳим хабарлар бор. Асар Жомий ва унинг баъзи шоғирдлари ҳақидаги керакли маълумотлар билан яқунланган.

Қўлёзма настаълиқ хатида тахминан XVIII асрда кўчирилган. Охири етишмайди. 239 ғарақ. 22,5x13,5. СБР, Ш т., бет 290.

2. № 1828

Ў. Бу нусханинг бошқаларидан фарқи шундаки, унинг охирида тасаввуф аҳлининг мартабаларига етишган аёллар ҳақида ҳам маълумотлар берилган (392^а – 405^б бетлар).

Нусха настаълиқ хатида тахминан XIX асрда кўчирилган. Биринчи бети қайтадан ёзилган. 405 ғарақ. 25,5x16,5. СБР, Ш т., бет 291.

3. № 3415

Ў. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср охири деб тахмин этилади. 248 ғарақ. 31x26,5. СБР, Ш т., бет 291.

4. № 8514/П

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Али. Кўчирилган вақти – XIX аср. Кўчирилган жойи – Хоразм. Охири суқутли. 64 ғарақ (76-139).

5. № 857

Ў. Настаълиқ хатида Хивада кўчирилган нусха. Хаттот – Муҳаммад Яъқуб.

Кўчирилган вақти – 1320/1903 й. 319 ғарақ. 26,5x17. СБР, Ш т., бет 291.

مقامات مولوی جامی

„Мақомоти мавлавий Жомий“

(Мавлоно Жомий мақомотлари)

1. № 1354

Муаллиф – مولانا كمال الدين عبد الواسع النظامي ولد مولانا جلال الدين مطهر البخاری
Мавлоно Камолуддин Абдулвосе ан-Низомий валади мавлоно Жалолиддин Мутаҳҳар ал-Бохарзий, Абдурраҳмон Жомийнинг шогирди. Асарда Жомийнинг ҳаёт йўли ва сермахсул фаолияти ёритилади. Унда Жомийнинг бу асар қўлёзмалари билан шахсан танишиб чиққанлиги ҳам қайд этилган (3^о бет). Кўпчилик Жомийни XV аср II ярми Ҳирот адабиётининг йирик намояндаси ва шоири деб билса, муаллиф уни асосан Ҳирот нақшбандий тариқатининг пири ва муршиди сифатида талқин этади ва унинг атрофида барча диний, ғоявий ва сиёсий ҳаёт жўш урганлигини таъкидлайди. Жомийнинг ҳаёт йўлини таърифлар экан, муаллиф унинг кўпдан кўп диний ва илмий баҳслари, тасаввуф боидаги назарий ва амалий фаолияти, унинг Хожа Аҳрор ва Султон Ҳусайн Бойқаро билан кечган бевосита мулоқотлари хусусида алоҳида тўхталиб ўтади. Жомийнинг Самарқандга келиб Хожа Аҳрор уйида бўлиши, Хожа Аҳрорнинг Ҳиротга борганда Жомийнинг уйида тўхташи (51^{а.о}-бетлар) ва Жомийнинг Бағдод, Карбало, Нажаф, Макка ва Табризга шахсий сафарлари тўғрисидаги маълумот алоҳида аҳамият касб этади. Бундан ташқари муаллиф Жомий асарлари рўйхатини ҳам берган (126^а-бет). Асар Жомийга атаб ёзилган марсия билан тугайди.

Қўлёзма настаълиқ хатида битилган. Кўчирилган вақти – 1230/1815 й. 149 varaқ, 22x12,5. СБР, Ш т., бет 287.

2. № 756

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1237/1821 й. 215 varaқ, 19x12,5. СБР, Ш т., бет 288.

مقامات عبد الرحمن جامی

„Мақомоти Абдурраҳмон Жомий“

(Абдурраҳмон Жомийнинг мақомотлари)

1. № 2305/1

Муаллиф – عبد الغفور لوری – Абдулғафур Лорий (ваф. 912/1506 й.) Бу асар – مناقب عبد الرحمن جامی – „М. ноқиб Абдурраҳмон Жомий“ номи билан ҳам учрайди. Муаллиф бу китобни ўз ўстози Жомийнинг „Нафаҳоту-л-унс“ асарига илова сифатида ёзган.

Тахминан XVI асрга тегишли нусха. Хати – настаълиқ. 41 varaқ, 18x11,5. СБР, Ш т., бет 286.

2. № 1847/II

Асарнинг тўлиқ нусхаси. Хаттот – Ҳасан Китобий ибн Мавлоно Тоҷу Китобий Котиб. Нусха 1061/1651 й. кўчирилган. 30 varaқ (368-397). 23,8x14. СБР, Ш т., бет 286.

3. № 84/1

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 28
варақ. 23x15. СБР, III т., бет 286.

4. № 1344/VII

Настаълик хатида битилган нусха.
Кўчирилган вақти – 1234/1819 й. 34 варақ (275-308). 24x19.
СБР, III т., бет 286.

5. № 775/III

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1256/1840 й. 31 варақ
(406-436). 24x14. СБР, III т., бет 286.

6. № 2828/II

Асарнинг тўлиқ ва яхши нусхаси.
Кўчирилган вақти – 1259/1843 й. 9 варақ (131-139). 31x19. СБР,
III т., бет 286.

تكملة في مدح صاحب نفحات الانس

„Такмила фи мадҳи соҳиби
Нафаҳоти-л-унс“

(„Нафаҳоту-л-унс“ муаллифи мадҳияси учун илова)

1. № 5240/II

Муаллиф – عبد الغفور لوري – Абдулғафур Лорий. Асарда
Абдураҳмон Жомийнинг туғилган ва вафот этган йиллари ва ёзган
асарларининг фикристи берилган.

Жомий 817 хижрий йил шайбон ойининг 23-куни 1414 милодий
сананинг 7 ноябрида туғилиб, ҳижратнинг 898 йили 18 муҳаррам,
яъни 1492 милодий йилнинг 9 ноябрида вафот этганлиги қайд этил-
ган.

Хати – насх. Хаттот – Ибодуллоқ Шоҳ Муҳаммад ибн Ҳофиз
Ҳусайн ал-Қозий.

Кўчирилган жойи – Бухоро, вақти – 1000/1591 й. 33 варақ (469-
501). 25x14,5. СБР, VI т., бет 505.

2. № 5765/X

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад Саид Фалакзан.
Кўчирилган вақти – тахминан 1001/1593 й. 16 варақ (131-146).
19x12,5. СБР, VI т., бет 505.

3. № 4386/II

Хати – настаълик. Хаттот – Аваз Бадали Бухорий. Кўчирилган
вақти – тахминан XVIII аср. 37 варақ (200-236). 24x13,5. СБР, VI т.,
бет 506.

4. № 9053/II

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1271/1855 й. 28 варақ
(377-404). 27x15,5.

تكملةء نفحات الانس

„Тақмилайи нафаҳоту-л-унс“

(„Нафаҳоту-л-унс“ китобиға илова)

1. № 1874

Муаллиф – عبد الغفور لاری Абдулғафур Лорий. Муаллиф бу иловасини ўз устози Абдурраҳмон Жомийнинг ўгли Зиёуддин Юсуфга бағишлаб ёзган. Бу асарда Жомийнинг „Нафаҳоту-л-унс“ китобидаги баъзи мураккаб ибораларга шарҳ ва изоҳлар берилган.

Нусха 939/1532 йили насх хатида кўчирилган. 17-37 ва 109-118 varaқлар кейинчалик бошқа хаттот тарафидан битилган. Асосий матни хаттот Сулаймон ибн Қосим бажарган. 186 varaқ. 24x14,5. СВР, Ш т., бет 282.

2. № 2305/II

Қўлёзма XVI асрга тегишли кўринади. У майда насх хатида ёзилган. Бошланишда безакли унвон бор. 144 varaқ (42-185). 18x11,5. СВР, Ш т., бет 282.

3. № 2938

Бу нусхада бир неча бошқа шайхларнинг ҳам таржимаи ҳоллари илова қилинган. Хати – настаълиқ. Хаттот – Хожа Муҳаммад ибн Мавлоно Ҳошим ас-Самарқандий. Кўчирилган вақти – 1003/1594 й. 214 varaқ. 23x13,5. СВР, VI т., бет 503.

4. № 4273

Бу асар „Ҳошияи Нафаҳоту-л-унс“ деб ҳам аталади. Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййидий Аҳмад ибн Саййид Боязид Фатҳпурий. Кўчирилган вақти – тахминан XVII аср. 205 varaқ. 23x12. СВР, VI т., бет 504.

5. № 4386/I

Хати – настаълиқ. Ҳошияли нусха. Хаттот – Аваз Бадали Бухорий. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 199 varaқ. 24x13,5. СВР, VI т., бет 504.

مقامات خواجه عبيدالله أحرار

„Мақомоти Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор“

(Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор мақомотлари)

1. № 8237/I

Муаллиф – عبد فاضى بن برهان الدين بن خواجه محمد رضا – Муҳаммад Қози ибн Бурҳонуддин ибн Хожа Муҳаммад Ризо (ваф. 921/1515 й.) Асардан нақшбандийя тариқатининг йирик шайхларидан бири тошкентлик Хожа Убайдуллоҳ Аҳрорнинг ҳаёт ва фаолияти, кашфу кароматлари, шунингдек бошқа машҳур шайхларнинг сўзларидан нақллар жой олган. Унинг 48^а бетида Хожа Аҳрорнинг онаси Хожа Довуднинг қизи бўлгани,

Хожа Довуд Шайх Хованд Тахурнинг ўгли эканлиги, Шайх Хованд Тахур эса, Шайх Умар Боғистонийнинг ўгли эканлиги қайд этилган.

Хати – настаълиқ. 92 varaқ. 21,5x13,5. СБР, VШ т., бет 419.

2. № 9730

Нуска настаълиқ хатида битилган. Асосий матн XVI асрда кўчирилган. 1-6 ва 17-43 бетлар XIX аср бошларида қайтадан кўчирилган. 107 varaқ. 17x11,5. СБР, VШ т., бет 420.

سلسلة العارفين و تذكرة الصديقيين

„Силсилату-л-орифийн ва тазкирату-с-сиддиқийн“

(Орифлар силсиласи ва сиддиқлар ёдномаси)

1. № 11413

Муаллиф – محمد الغاسي – Муҳаммад ибн Бурҳонуддин ибн Хожа Муҳаммад Ризо Муҳаммад ал-Қозий. У асли самарқандлик бўлиб, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор ҳузурида 12 йил мобайнида халифалик синовидан ўтган. Бинобарин, у бу асаридида асосан Хожа Аҳрордан эшитган ва ўрганган билим ва тажрибаларидан кўплаб намуналар келтиради.

Хати – қадимий насх-сулс. Кўчирилган вақти XV асрга тўғри келади. Бошидан беш varaқ кейин кўчириб тикланган. Охири тугатилмаган. 276 varaқ. 19,5x14,5. СБР, X т., бет 225.

2. № 10603

ф. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 299 varaқ. 24x13. СБР, X т., бет 226.

3. № 6314

Хати – насх. Хаттот – Абдурраҳим. Кўчирилган вақти – 951/1544 й. 241 varaқ. 24x17.

4. № 4452

Хати – настаълиқ. Ёзилган вақти – 916/1510 й. Кўчирилган йили – 972/1564. 253 varaқ. 22x14.

5. № 5414

Хати – настаълиқ. 154 varaқ. 24,5x18.

رشحات عين الحياة

„Рашаҳоту айни-л-ҳаёт“

(Ҳаёт чашмасидан томчилар)

1. № 1788

Муаллиф – فخر الدين علي بن حسن الواعظ الكاسفي Фахруддин Али ибн Ҳусайн ал-Воъиз ал-Кошифий (867/1463 – 939/1532 й) - ас-Сафий тахаллуси билан машҳурдир. Асарда

нақшбандийя тариқати машойихларининг хусусиятлари, феълу атворлари, таърифу тавсифлари ҳамда фазлу фазоиллари нақл ва ҳикоялар билан ёритилади. Хусусан, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор таржимаи ҳоли кенгроқ берилган. Нусха тўлиқ сақланган.

У чиройли насх хатида битилган. Хаттот – Ҳусайн ибн Қўтбуддин Хайдар. Кўчирилган вақти – 977/1569 й. 331 varaқ. 25x19. СБР, Ш т., бет 294.

2. № 2155/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 984/1576 й. 103 varaқ (148-250). 36x24. СБР, Ш т., бет 294.

3. № 1908

Матн насх хатида битилган. Кўчирилган вақти – 988/1580 й. Нуқсон – қўлёзманинг анчагина қисмини қурт еган. 398 varaқ. 22,5x15. СБР, Ш т., бет 294.

4. № 100

Настаълиқ хатида кўчирилган, яхши сақланган нусхалардан. Кўчирилган вақти – 992/1584 й. 300 varaқ. 25x15. СБР, Ш т., бет 295.

5. № 396

Хати – настаълиқ. Хаттот – Боқий Муҳаммад Шикорий. Кўчирилган вақти – 1006/1597 й. 286 varaқ. 23,5x16,5. СБР, Ш т., бет 295.

6. № 2195

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Моҳ ибн Мир Араб. Кўчирилган вақти – 1008/1599 й. 25x18. СБР, Ш т., бет 295.

7. № 1895

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVI аср. Охириги икки varaғи кейин қайта ёзиб тикланган. Сарлавҳа ва матн рамкалари зарҳал ва рангли чизиқлар билан ишланган. 336 varaқ. 24,5x18. СБР, Ш т., бет 295.

8. № 2487

Настаълиқ хатида битилган нусха. Хаттот – Мавлоно Мирак Муҳаммад ал-Алавий ал-Мунший ал-Хоқоний.

Кўчирилган вақти – 1019/1610 й. 267 varaқ. 25x18. СБР, Ш т., бет 295.

9. № 1498/Ш

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Бобо ибн Мавлоно Боқий. Кўчирилган вақти – 1028/1619 й. Бошидан 20 varaқ қайта ёзиб тикланган. 201 varaқ (17-217). 25,5x18. СБР, Ш т., бет 295.

10. № 860

Тахминан XVII асрда кўчирилган нусха. Хати – настаълиқ. Нуқсон – бошидан ва охиридан кўп саҳифалар тушиб қолган. 217 varaқ. 25x19. СБР, Ш т., бет 296.

11. № 631

Тахминан XVII асрда кўчирилган нусха. Хати – настаълиқ. Охирдан бир варақ етишмайди. 241 варақ. 20x16. СВП, III т., бет 296.

12. № 502/VIII

Асарнинг қисқартирилган нусхаси. Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ҳомид Балхий.

Кўчирилган йили – 1147/1734. 11 варақ (40-50). 21,5x14. СВП, III т., бет 296.

13. № 8274

Насх хатида битилган нусха. Кўчирилган вақти – 1165/1752 й. Бир (131-нчи) варағи етишмайди. 390 варақ. 26x15. СВП, III т., бет 296.

14. № 1753/1

Тахминан XVIII асрда настаълиқ хатида битилган нусха. Биринчи бет кейинчалик ёзиб тикланган. 251 варақ. 23x17. СВП, III т., бет 296.

15. № 3706

Настаълиқ хатида бир неча хаттотлар томонидан битилган нусха. Тахминан XVIII асрда кўчирилган. 251 варақ. 24,5x18,5. СВП, III т., бет 296.

16. № 3859

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан XVIII аср. 290 варақ. 19x12,5. СВП, III т., бет 297.

17. № 861

Настаълиқ хатида битилган нусха. Хаттот – Ҳасан Хожаи Усрушаний. Кўчирилган вақти – 1146/1830 й. 284 варақ. 29,5x17. СВП, III т., бет 297.

18. № 88

Нусха настаълиқ хатида битилган. Уни Мир Муҳаммад Сиддиқ кўчирган деб тахмин қилинади.

Кўчирилган вақти – 1312/1894 й. 175 варақ. 25,5x15. СВП, III т., бет 297.

19. № 95

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Муҳаммад Солиқ. Кўчирилган вақти – 1315/1897 й. 197 варақ. 25,5x15. СВП, III т., бет 297.

20. № 2314/1

Хати – настаълиқ. Шу рақамли мажмуанинг иккинчи рисоласида Бухоронинг собиқ қози калони қолдирган белгига кўра, хаттот – Қози Абдулвоҳид Садр Сарир Балхийдир (ваф. 1303/1885 й.). У Бухорода шоир ва котиб сифатида машҳур бўлган ва ушбу нусхани ўспиринлик йилларида кўчирган. 151 варақ. 26,5x15,5. СВП, III т., бет 297.

آداب الأصحاب
„Одобу-л-асҳоб“
(Дўстлар одоби)

1. № 11284/Ш

Муаллиф – فخر الدين علي بن حسين الواعظ الكاشفي Фахруддин Али ибн Ҳусайн ал-Воъиз ал-Кошифий. Асарда муаллиф саломлашиш, қўл бериб кўришиш, ухлаш, кийим кийиш, юриш, суҳбатлашиш, оила қуриш, дўстлар ҳуқуқини риоя қилиш, қасал кўриш, меҳмондорчилик, мусиқа эшитиш, сафар қилиш одоблари ҳақида батафсил сўз юритади.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1273/1857 й. 292 varaқ (146-337). 26,5x15,5. СБР, X т., бет 228.

2. № 632

Ў. Мутаржими номаълум. Нусха настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Мулло Худойберган ибн Бек Муҳаммад. Кўчирилган вақти – 1297/1880 й. 441 varaқ. 31,5x20. СБР, Ш т., бет 298.

3. № 83

Настаълиқ хатида битилган нусха. Кўчирилган вақти – 1324/1907 й. 182 varaқ. 20,5x12,5. СБР, Ш т., бет 298.

اسرار النكاح
„Асрору-н-никоҳ“
(Никоҳ сирлари)

1. № 501/И

Муаллиф – احمد بن مولانا جلال الدين خواجكي كاشاني "مخدوم اعظم"

– Аҳмад ибн мавлоно Жалолуддин Хожагий

Косоний Маҳдуми Аъзам (ваф. 949/1542 й.). Асарда никоҳ эру хотин ораларидаги бир илоҳий боғланиш эканлиги, шунинг учун ҳам унинг қонун-қоидаларига риоя этиш зарурлиги ҳақида сўз юритилиб, сўнг никоҳнинг шаръий аҳкомлари баён этилади. Унда никоҳдан олдинги ва кейинги ички ва ташқи покликнинг сиру-асрорлари оят ва ҳадислар асосида тасаввуф билан боғланади.

Нусха настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Саййид Мирмуҳаммад ибн Миржалолиддин Бухорий. Кўчирилган вақти – 997/1588 й. 12 varaқ. 24,5x17. СБР, Ш т., бет 298.

2. № 1443/И

Хаттот – Муҳаммад Шоҳ Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий асосий матни настаълиқ, оят ва ҳадисларни насх хатида кўчирган. Кўчирилган вақти – 1134/1721 й. 15 varaқ. 24x18. СБР, Ш т., бет 298.

3. № 10626/И

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 10 varaқ. 26x15. СБР, VI т., бет 517.

رسالهء سماعيه

„Рисолаи самоъийя“

(Муסיқа ҳақида рисола)

1. № 501/II

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада муסיқанинг моҳияти ва унинг тариқат аҳлига ижобий таъсири тўғрисида муҳим маълумотлар берилади. Жумладан, муаллиф шундай таъкидлайди: "Билгил, эй дарвеш, инсон руҳоният ва нафсониятдан таркиб топгандир: бу икки сифатидан қайси бири ғолиб келса, инсон ўшанга тобеъ ва мойил бўлиб кетаверади. Муסיқа эса, "Аҳлуллоҳ" (Тариқат аҳли) учун лозим ва лойиқ бир сифатдир. Ёқимли савтлар Ҳақ таолонинг ўз бандаларига бўлган хитобидур. Бинобарин, инсоннинг ёқимли куй ва овозларни эшитганда руҳоният томони ғолиб келса, демак у Ҳақ таолога муқарраб бўлиш томонига ўтган бўлади" (26^a бет).

Хаттот – Муҳаммад ибн Мир Жалолуддин Бухорий. Кўчирилган вақти – 996/1588 й. 20 varaқ. 24,5x17. СВП, III т., бет 301.

2. № 1443/II

Хаттот – номи зикр қилинган Муҳаммад Шоҳ ибн Мулло Поянда ал-Бухорий. Кўчирилган вақти – 1134/1721 й. 24 varaқ. 24x18. СВП, III т., бет 301.

3. № 10626/II

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 14 varaқ (10-23). 26x15. СВП, VI т., бет 518.

رسالهء وجوديه

„Рисолаи вужудийя“

(Вужуд ҳақида рисола)

1. № 501/III

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Муаллиф ҳамду санодан сўнг рисолаи куйидаги жумлалар билан бошлайди: "Билгилки, вужуд икки хилдир: 1) ҳақиқий, боқий ва абадий вужуд – бу Ҳақ таолонинг вужудидир; 2) оризий, мажозий ва фоний вужуд – бу қолган мавжудотларнинг вужудидур". Асар давомида у вужуд тўғрисидаги фикр ва мулоҳазаларни тасаввуф ғоялари билан боғлайди.

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад ибн Мир Жалолуддин Бухорий. Кўчирилган вақти – 996/1588 й. 17 varaқ (32-49). 24,5x17. СВП, III т., бет 301.

2. № 1443/III

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий.

Кўчирилган йили – 1134/1721. 20 varaқ (38-57). 24x18. СВП, III т., бет 301.

3. № 10626/Ш

Хати – настаълиқ.
Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 9 вақ (23-31). 26x15. СБР, VI т., бет 518.

آداب السالكين „Одобу-с-соликийн“ (Тариқат аҳли одоблари)

1. № 501/IV

Муаллиф – احمد خواجگی كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Асарда тасаввуф аҳлига тегишли одоб, усул, зуҳд ва тақво ҳақида муфассал фикр юритилади ва муридларнинг кундалик вирду вазоифлари белгилаб берилади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин аш-Шуржаҳий ал-Бухорий.

Кўчирилган йили – 996/1588. 30 вақ (49-78). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 302.

2. № 1443/IV

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 40 вақ (57-96). 24x18. СБР, Ш т., бет 302.

3. № 10626/V

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 28 вақ (41-68). СБР, VI т., бет 519.

آداب الصديقين „Одобу-с-сиддиқийн“ (Сиддиқлар одоби)

1. № 501/V

Муаллиф – احمد خواجگی كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада тариқат аҳлининг энг юксак мақомларидан бири – "сиддиқлик"ка тааллуқли маълумотларни ҳадиси шарифлар асосида баён этилади.

Нусха яхши настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган йили – 996/1588. 8 вақ (79-86). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 32.

2. № 1443/V

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 11 вақ (96-106). 24x18. СБР, Ш т., бет 302.

3. № 10626/XXIV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1272/1856. 9 вақ (225-233). 26x15. СБР, VI т., бет 526.

گنج نامه

„Ганж нома“

(Бойлик ҳақида рисола)

1. № 501/VI

Муаллиф – احمد خواجگی کاسانی – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада, асосан, инсондаги маънавий бойлик ва қадриятлар хусусида сўз боради. Қуръони каримнинг 2-сураси (Бақара)да зикр этилган: «Аллоҳ таоло Одам алайҳиссаломга барча номларни ўргатди» деган ояти каримани шарҳлаб, муаллиф бу билан Инсон яратилиши биланоқ Ҳақ таоло унинг қалби илму ҳикмат, фан, маърифат ва барча маънавий қадриятлар хазинаси бўлишligини ирода этганлиги, шу фазилатлари сабабли Инсон фаришталардан ҳам улуғ эканлигини баён қилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад ибн Мир Жалолуддин Бухорий. Кўчирилган йили – 996/1588. 13 varaқ (87-99). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 302.

2. № 1443/VI

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 16 varaқ (106-121). 24x18. СБР, Ш т., бет 302.

3. № 10626/XXV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 11 varaқ (232-243). 26x15. СБР, VI т., бет 526.

رسالهء بکائيه

„Рисолаи букойий“

(Йиғи ҳақида рисола)

1. № 501/VII

Муаллиф – احمد خواجگی کاسانی – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада йиғининг моҳияти ва турлари ҳақида мулоҳаза юритилади. Инсоният тарихида биринчи бўлиб Одам алайҳиссалом ўз гуноҳидан тавба қилганлиги ва берилган 1000 йил умрларининг 200 йилини надомат йиғиси билан ўтказганлиги ҳикоя қилинади. Муаллиф йиғининг турлари ҳақида фикр юритиб, надомат, жудолик, хафалик ва хурсандлик йиғилари тўғрисида мисол ва ҳикоялар келтиради.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Сайид Муҳаммад Мир Жалолуддин Бухорий. Кўчирилган йили – 996/1588. 16 varaқ (100-115). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 303.

2. № 1443/VII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий.

Кўчирилган йили – 1134/1721. 19 varaқ (121-139). 24x17. СБР, Ш т., бет 303.

3. № 10626/VI

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856. 14 варақ (68-81). 26x15. СБР, VI т., бет 519.

نصيحة السالكين

„Насиҳату-с-соликийн“

(Тариқат аҳлига насихат)

1. № 501/VIII

Муаллиф – احمد خواجگي كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Асарда тасаввуф толибларига унинг йўл-йўриқлари кўрсатилади. Рисолада муаллиф ўз устози билан Тошкент виаҳрига келгани, Шоҳибекхон Туркистонни забт этганлиги ҳақида ҳам маълумотлар бор.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Миржалолддин Бухорий. Кўчирилган йили – 996/1588. 13 варақ (116-128). 24,5x17. СБР, III т., бет 303.

2. № 1443/IX

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 19 варақ (139-157). 24x18. СБР, III т., бет 303.

3. № 10626/VII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 14 варақ (81-94). 26x15. СБР, VI т., бет 520.

شرح سواد الوجه

„Шарҳи саводи-л-важҳ“

(„Юз қоралиги“ иборасининг шарҳи)

1. № 501/IX

Муаллиф – احمد خواجگي كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Асарда „юзнинг қоралиги“ тасаввуф нуқтаи назаридан қандай маъноларни англатиши ҳақида муҳим маълумотлар берилди.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 997/1589. 6 варақ. 24,5x17. СБР, III т., бет 304.

2. № 1443/X

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий.

Кўчирилган йили – 1134/1721. 8 варақ (157-164). 24x18. СБР, III т., бет 304.

3. № 10626/VIII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 6 варақ (95-100). 26x15. СБР, VI т., бет 520.

شرح الولد سر اييه

„Шарҳи ал-валаду сирру абийҳи“
(„Фарзанд отасининг сиридир“ деган ҳадис шарҳи)

1. № 501/XI

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожағий Косоний. Асарда фарзанднинг ўз отасига қайси жиҳатлари ўхшаш бўлиши, баъзи пайғамбарлар ва авлиёларнинг фарзандлари ўз оталарига ижобий сифатларда ўхшамаганликларининг айрим сабаблари ҳақида маълумот берилади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 4 varaқ (146-149). 24,5x17. СВП, Ш т., бет 304.

2. № 1443/XI

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 5 varaқ. 24x18. СВП, Ш т., бет 304.

3. № 10626/X

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 4 varaқ (119-122). 26x15. СВП, VI т., бет 521.

نفعات السالكين

„Нафаҳоту-с-соликийн“

(Соликлардан таралувчи муаттар бўйлар)

1. № 501/XII

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожағий Косоний. Рисола Муҳаммад алайҳиссаломнинг қуйидаги ҳадиси билан бошланади: "Умрингизнинг ҳар туни ва кунда қалбларингиз сари Аллоҳ томонидан муаттар бўйлар – илоҳий файзу футуҳлар ёғилиб туради. Улардан баҳраманд бўлинглар". Унда муаллиф шу илоҳий файзу футуҳ икки махсус ва умумий қисмдан иборат эканлигини айтади. Яъни, пайғамбарлар, авлиёлар ва уламоларга хос файзу футуҳ ҳамда қолган барча махлуқотга умумий келадиган файзу футуҳ. Тарикат йўлидаги ҳар бир солиқ биринчи қисмдаги илоҳий файзу футуҳга эришиш йўлида ҳаракат қилаётган шахс ҳисобланади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 997/1589. 12 varaқ (150-161). 24,5x17. СВП, Ш т., бет 305.

2. № 1443/XII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 14 varaқ (181-194). 24x18. СВП, Ш т., бет 305.

3. № 10626/XI

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 11 varaқ (122-132). 26x15. СВР, VI т., бет 521.

رسالهء ذکر

„Рисолаи зикр“

(Зикр ҳақида рисола)

1. № 501/XIII

Муаллиф – احمد خواجگی کاسانی – Аҳмад Хожагий Косоний. Бу асарда у Муҳаммад алайҳиссаломнинг “Зикрларнинг афзали – Ла илоҳа иллаллоҳ” деган ҳадисларини шарҳлайди. Зикрнинг, яъни, Аллоҳнинг ёд этишнинг бир неча турлари борлиги қайд этилади. Жумладан, тил зикри, дил зикри, тана зикри ва ҳ.к.

Хати – настаълик. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 10 varaқ (161-170). 24,5x17. СВР, III т., бет 305.

2. № 1443/XIII

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 34 varaқ (194-227). 24x17.

3. № 10626/XII

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 11 varaқ (132-142). 26x15. СВР, VI т., бет 522.

رسالهء بیان سلسله

„Рисолаи баёни силсила“

(Нақшбандийя силсиласи ҳақида рисола)

1. № 501/XV

Муаллиф – احمد خواجگی کاسانی – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада нақшбандийя тариқатининг пиру муридлари (Абу Бакр Сиддиқдан то Баҳоуддин Нақшбанд шоғирдларигача) силсиласи берилган. Силсила муаллиф муридларидан шайбонийлар қонадонидан бўлмиш Жонбек султоннинг илтимосига кўра бажарилган.

Хати – настаълик. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

Кўчирилга йили – 997/1589. 7 varaқ (178-184). 24,5x17. СВР, III т., бет 306.

2. № 9945/V

Хати – настаълик. 8 varaқ (65-73). 24,5x14,5.

3. № 1443/XV

Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 8 varaқ (237-244). 24x18. СВР, III т., бет 306.

4. № 10626/XXVII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 5 варақ (250-254). 26x15. СБР, VI т., бет 527.

رسالة چهار کلمه

„Рисолаи чаҳор калима“

(Тўрт калима ҳақида рисола)

1. № 501/XVI

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. Ушбу рисолада муаллиф нақшбандий тарикатининг 11 усулидан асосийлари саналмиш 4-таси ҳақида батафсил тушунча беради. Улар:

1. Ҳуш дар дам – хушёрлик ила нафас олиш;
2. Назар дар қадам – қадамни қараб, билиб босиш;
3. Сафар дар ватан – ватандан жилмай фикран сафар қилиш;
4. Хилват дар анжуман – халқ ичида бўлишига қарамай, ўзини хилватда (Аллоҳ билан холи қолгандек) тутиш.

Нусха настаълиқ хатида 997/1589 йили кўчирилган. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Жалолиддин Бухорий. 3 варақ (185-187). 24,5x17. СБР, III т., бет 306.

2. № 1443/XVI

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 4 варақ (244-247). 24x18. СБР, III т., бет 306.

3. № 411/IX

Настаълиқ хатида 1241/1825-1826 йилда кўчирилган. 3 варақ (197-199). 30,5x20,5. СБР, III т., бет 307.

4. № 10626/XXVIII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 3 варақ (254-256). 26x15. СБР, VI т., бет 528.

سلسلة الصديقين

„Силсилаи сиддиқийн“

(Сиддиқлар силсиласи)

1. № 501/XVII

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада нақшбандий тарикатининг пири ва муршидларидан сиддиқлар мақомига етганларининг силсиласи келтирилган. Уларнинг биринчиси халифа Абу Бакр Сиддиқ, охириглари – муаллифнинг устози Мавлоно Муҳаммад Қозийдир. Умуман, асарда сиддиқлардан 19 тасининг номлари берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 11 варақ (188-198). 24,5x17. СБР, III т., бет 307.

2. № 1443/XVII

Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Настаълиқ хатидаги бу нусханинг кўчирилган йили – 1134/1721. 12 varaқ (247-258). 24x18. СБР, Ш т., бет 307.

3. № 10626/XIII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 7 varaқ (142-148). 26x15. СБР, VI т., бет 522.

رسالة بطيخيد

„Рисолаи баттихийя“

(Қовун ҳақида рисола)

1. № 501/XVIII

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. “Бу дунё охираат экинзоридир” деган ҳадиси шарифдан келиб чиқиб, муаллиф охираатда юқори даражаларга эришиш учун шу ёруғ дунёда хайрли, савобли ва яхши амалларни қилиб бориш билан унга пухта тайёргарлик кўриш лозимлигини гўеки яхши қовун етиштириш учун яхши уруғ, ҳосилдор ер, меҳнат ва парвариш зарурлигига таққослайди.

Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 8 varaқ (198-205). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 307.

2. № 1443/XIX

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 10 varaқ (259-268). 24x18. СБР, Ш т., бет 307.

3. № 10626/XXIX

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 7 varaқ (256-262). 26x15. СБР, VI т., бет 528.

مرآة الصفاء

„Миръоту-с-сафо“

(Софлик кўзгуси)

1. № 501/XIX

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. Ушбу рисолани муаллиф қуйидаги сўзлар билан бошлайди: Аллоҳ таоло ўзининг зоти ва барча етук сифатлари билан гўеки бир махфий хазина эди. У ўзининг борлиги, бирлиги ва буюк Тангри эканлигини оламга намоён қилмоқ мақсадида барча мавжудот ва одамзотни яратди. Бинобарин, олам қанча гўзал ва обод бўлиб, одамзот ўзида қанчалик яхши хусусиятларни намоён қилса, Аллоҳнинг иродаси рўёбга чиқаверади ва бу ишларни Аллоҳ кўзгуда кўргандек кузатиб туради. Тасаввуфнинг асосий гоёси ҳам шу кўзгунинг софлигини сақлаган ҳолда уни хиралаштирадиган турли чирк ва губорлардан асрашдир.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 5 варақ (205-209). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 308.

2. № 1443/XX

Хати – Настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Нусханинг кўчирилган йили – 1134/1721. 6 варақ (268-273). 24x18. СБР, Ш т., бет 308.

3. № 10626/XIV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 4 варақ (148-151). 26x15. СБР, VI т., бет 522.

زبدة السالكين و تنبيه السلاطين

„Зубдату-с-соликийн ва танбеҳу-с-салотийн“

(Солиқлар сараси ва султонлар танбеҳи)

1. № 501/XX

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Асарда у: "Агар сизлар шуқр қилаверсангизлар, мен ҳам сизларга неъматларимни янада зиёда қилавераман", – деган ояти қари-ма ва: "Одамларга манфаати тегадиган киши улар ичида энг яхшисидир" каби ҳадислар мазмунини кенг шарҳлаб беради. Сўнгра муаллиф солиқлар билан султонлар ўртгаларидаги ўзаро муносабатлар қай тарзда ўрнатилиши лозимлиги ҳақида мулоҳаза юритади.

Нусха чиройли настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий. Кўчирилган – вақти 997/1589 й. 14 варақ (209-222). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 308.

2. № 1443/XXI

Нусхада басмала тепасида – арабча арабча арабча арабча арабча арабча арабча – "Олимлар ва амирларнинг аҳволи ҳақида рисола" деган сарлавҳа бор. Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 18 варақ (273-290). 24x18. СБР, Ш т., бет 309.

3. № 10626/IV

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 10 варақ (32-41). 26x15. СБР, VI т., бет 518.

گل نوروذ

„Гули наврўз“

(Наврўз гули)

1. № 501/XXI

Муаллиф – احمد خواجكى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Тасаввуфга оид бу рисолага „Гули наврўз“ деб ном берилишига икки сабаб кўрсатилади. Бири Муҳаммад алайҳиссаломнинг: "Баҳор шабадасини ғанимат билинг, чун у дарахтларингизга қанча-

лик фойда берса, баданларингизга ҳам шунча фойда берур"... деган ҳадислари, иккинчиси – рисолати Наврӯз гуллари очилган бир пайт да ёзилганлиги.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолдин Бухорий. Кўчирилган йили – 997/1589. 9 varaқ (222-230). 24,5x17. СВР, Ш т., бет 309.

2. № 1443/XXII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ал-Бухорий. Нусханинг кўчирилган йили – 1134/1721. 11 varaқ (290-300). 24x18. СВП, Ш т., бет 309.

3. № 10626/XVI

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 7 varaқ (165^a-171^b). 26x15. СВР, VI т., бет 523.

معراج العاشقين

„Меърожу-л-ошиқийн“

(Ошиқлар меърожи)

1. № 501/XXII

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. Асар Исфандиёр султоннинг Хуросонга юриши арафасида ёзилган. У бу юришнинг муваффақиятли ва муборақ бўлиши учун Баҳоуддин Нақшбанднинг руҳониятларидан илҳом ҳосил қилиш умидида битилган. Султон ва ўнинг мулозимлари ушбу рисолати ўқиганда адолатлари янада зиёда бўлишлигини муаллиф Тангри таолодан сўрайди. Муқаддимада таъкидланишича, асарда Одам алайҳиссалом ер юзига Аллоҳ тарафидан халифа этиб юборилганлигининг сир ва ҳикматлари баён этилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолдин Бухорий. Кўчирилган йили – 996/1588. 27 varaқ (231-257). 24,5x17. СВР, Ш т., бет 309.

2. № 1443/XXIII

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 30 varaқ (300-329). 24x18. СВР, Ш т., бет 310.

3. № 10626/XVII

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 19 varaқ (171-192). 16x15. СВР, VI т., бет 524.

مرشد السالكين

„Муршиду-с-соликийн“

(Солиқлар муршиди)

1. № 501/XXIII

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада тариқат йўлига кирган солиққа таалуқли қонун-

қоидалар, ахлоқу одоблар ва асосий тўрт руқн шарҳи берилган. Бу тўрт руқн қуйидагичадир:

1. Ҳуш дар дам – ҳушёрлик ила нафас олиш;
2. Назар дар қадам – қадамни қараб, билиб босиш;
3. Сафар дар ватан – ватандан жилмай фикран сафар қилиш;
4. Хилват дар анжуман – халқ ичида бўлишига қарамай, ўзини хилватда (Аллоҳ билан холи қолгандек) тутиш.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 996/1588. 4 варақ (258-261). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 310.

2. № 1443/XXIV

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 5 варақ (329-333). 24x18. СБР, Ш т., бет 310.

3. № 10626/XVIII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 4 варақ (192-195). 26x15. СБР, VI т., бет 524.

واقعهء حقایبه

„Воқеаи ҳаққонийя“

(Ҳаққоний туш)

1. № 501/XXIV

Муаллиф – احمد خواجگی کسانى – Аҳмад Хожагий Косоний.

Асарда муаллиф ўз тушида кўрган воқеанинг таъбирини баён қилади. Жумладан, у айтадики, бир кеча замонанинг улуғ авлиёлари жамъ бўлиб, Аллоҳ амри билан, халифаликни султонлардан бирига беришликка иттифоқ қилдилар. Каминани эса, дейди муаллиф, шу халифа мулозимларига ёрдамчи этиб таъйин этдилар. Сўнг Хуросонга юриш қилинди. Мени ҳам аҳлу аёлимдан жудо қилиб, ўзлари билан олиб кетдилар.

Ушбу туш ўнгидан келди: Мулозимлар Хуросонни эгалладилар ва халифаликни қўлга киритдилар. Камина эса, уларга ёрдам сифатида, шукронани неъмат зиёдан давлат боиси жанлигига далолат қилувчи ушбу рисола билан уларга атаб ёздим.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолиддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 997/1589. 6 варақ (262-267). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 310.

2. № 1443/XXV

Мажмуада унга «Рисолаи фатҳнома» деб сарлавҳа қўйилган. Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1123/1721. 6 варақ (333-338). 24x18.

رسالهء بابريه

„Рисолаи бобурийя“
(Бобур хатиға жавоб рисоласи)

1. № 501/XXV

Муаллиф – احمد خواجگى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Асар султон Заҳриддин Муҳаммад Бобурнинг (932/1526 – 937/1530) муаллифга ёзган жавоб хатидан иборатдир. Унда Хожа Аҳрорнинг „Рисолаи волидийя“ асари ҳақида мулоҳазалар баён этилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 997/1589. 15 варақ (268-283). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 312-313.

2. № 1443/XXIV

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулю Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 29 варақ (338-357). 24x18.

3. № 10626/XX

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 13 варақ (198-210). 26x15. СБР, VI т., бет 525.

رسالهء بيان واقعه

„Рисолаи баёни воқеа“
(Воқеа баёни ҳақидаги рисола)

№ 501/XXVII

Муаллиф – احمد خواجگى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Бу асар 501/XXV рақамли қўлёзманинг қисқартирилган нусхасидир. Муқаддимаси бироз кенгроқ берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Муҳаммад ибн Мир Жалолддин Бухорий.

Кўчирилган йили – 997/1589. 5 варақ (284-288). 24,5x17. СБР, Ш т., бет 313.

تنبيه العلماء

„Танбиҳу-л-уламо“
(Уламоларни огоҳлантириш)

1. № 1443/XXVII

Муаллиф – احمد خواجگى كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Муаллиф бу асарни ўзига замондош бўлган баъзи шариат пешволарининг ноўрин ва асоссиз даъволарига жавоб тариқасида ёзган. Чунки улар "тариқат аҳли ҳам биз каби бандадурлар, уларнинг бизлардан ҳеч қандай имтиёзли жиҳатлари йўқдир" деб, тасаввуфнинг баъзи ботиний аҳволларини инкор этганлар.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий.

Кўчирилган йили – 1134/1721. 9 варақ (357-365). 24x18. СБР, III т., бет 314.

2. № 10626/XXI

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 6 варақ (211-216). 26x15. СБР, VI т., бет 525.

رسالهء فنائيه

„Рисолаи фаноийя“

(Фано ҳақида рисола)

1. № 1443/XXVIII

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожегий Косоний. Рисолада дунёнинг бебақолиги, ундаги барча нарсаларнинг фанойлиги, инсонга умр ҳам ўлчаб берилганлиги, шунинг учун дунёга ортиқча муҳаббат қўймаслик, балки боқий ҳаёт маскани саналмиш охирагача умр кўпроқ хайрли ишлар қилиб қолиш зарурлиги ҳақида тарғибот қилинади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 7 варақ (365-371). 24x18. СБР, III т., бет 314.

2. № 10626/XXII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 6 варақ (216-221). 26x15. СБР, VI т., бет 525.

رسالهء شيبويه

„Рисолаи шайбийя“

(Кексалик рисоласи)

1. № 1443/XXIX

Муаллиф – احمد خواجگي كاساني – Аҳмад Хожегий Косоний.

У рисолада инсон умрининг турли босқичлари ҳақида маълумот бериб, уларнинг ҳар бирини тасаввуф нуқтаи назаридан изоҳлайди. Сўнгра кексалик даврида инсон ақли камолига етишиши ҳақида мулоҳаза юритади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммадшоҳ ал-Бухорий. Кўчирилган йили – 1134/1721. 7 варақ (371-377). 24x18. СБР, III т., бет 314.

2. № 10626/XXIII

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 5 варақ (221-225). 26x15. СБР, VI т., бет 526.

„Рисолаи илмийя“
(Илмий рисола)

1. № 5239/Ш

Муаллиф – احمد خواجگي كاسانى – Аҳмад Хожагий Косоний. Рисолада Муҳаммад алайҳиссаломнинг илм ва маърифатга тарғиботлари, тўрт халифа (чаҳорёр)лар, тўрт фикҳий мазҳаб соҳиблари ва бир неча шариат ва тариқат уламо ва машойихларининг қисқача таржимаи ҳоллари берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Абу-л-Ҳасан ибн Муҳаммад Раҳим. Кўчирилган вақти – 1120/1706 й. 16 varaқ (472-487). 24,5x18. СБР, Ш т., бет 315.

2. № 1443/XXX

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Шоҳ ибн Мулло Поянда Муҳаммад ал-Бухорий. Кўчирилган вақти – 1134/1721 й. 29 varaқ (377-405). 24x18. СБР, Ш т., бет 315.

3. № 10626/IX

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 20 varaқ (100-119). 26x15. СБР, VI т., бет 520.

4. № 858/П

Настаълиқ хатида битилган нусха. Кўчирилган йили – 1279/1862. Охири йўқ. 17 varaқ (133^a-149^a), ўлчови 26,5x15,5. СБР, Ш т., бет 315.

جامع المقامات

„Жомеъу-л-мақомот“
(Мақомотлар мажмуаси)

1. № 7638

Муаллиф – ابو البقاء بن خواجه بهاء الدين مخدوم اعظم – Абу-л-Боқо ибн Хожа Баҳоуддин ибн Махдуми Аъзам. У машҳур Аҳмад Хожагий Косоний – “Махдуми Аъзам”нинг набираси.

Асарда муаллиф ўз бобоси шайх Махдуми Аъзамнинг зоту насаби, илмий савия ва даражалари, кашфу кароматлари ва тасаввуф хусусидаги пурҳикмат сўзлари ва бошқалар ҳақида муҳим маълумот берилган.

Настаълиқ хатида битилган нусха. Кўчирилган йили – 1026/1617. 251 varaқ. 25x13.

2. № 72

Хати – настаълиқ. Хаттот Шоҳ Муҳаммад Сўфий ибн Дарвеш и Бехоназод.

Кўчирилган вақти – 1034/1624 й. 148 varaқ. 24,5x13. СБР, Ш т., бет 315.

3. № 395

Хати – настаълиқ. Хатот – Мулло Мир Низомуддин Қобулий. Кўчирилган ери – Бухоро.

Кўчирилган йили – 1258/1812. 138 varaқ. 16,5x8. СВП, Ш т., бет 316.

4. № 628

Тахминан XIX асрнинг биринчи қисмига тегишли нуска. Хати – настаълиқ. 132 varaқ. 22,5x12,5. СВП, Ш т., бет 316.

5. № 4156/II

Настаълиқ хатида битилган нуска. Кўчирилган йили – 1276/1862. 152 varaқ (9-160). 25,5x13,5.

6. № 1606/II

XIX асрнинг II ярмида битилган нуска. Асар бошидан 1 бет тушиб қолган.

124 varaқ (5-128). 16,5x9. СВП, Ш т., бет 316.

7. № 11689

Хати – настаълиқ. Суқутли. 148 varaқ. 23x12.

8. № 10053

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1123/1711 й. 171 varaқ. 18x10.

روضة السالكين

„Равзату-с-соликийн“

(Солиқлар боғи)

1. № 5417

Муаллиф –

علي بن محمود الأبيوردی الكورنى

Али ибн Маҳмуд ал-Абивардий ал-Кураний (XV-XVI аср). Асар нақшбандийя тариқатининг машойихлари ҳақида ҳикоя қилади. Унда асосан Алоуддин ал-Обрезий ал-Кўҳистоний (819/1416 – 892/1487 йй.)нинг ҳаёти ва фаолияти кенг ёритилади. Шунингдек Абдулхолиқ Гиждувоний (ваф. 575/1189 й.), Муҳаммад Бобойи Саммосий (XIV аср), Амир Кулол (ваф. 772/1370 й.), Баҳоуддин Нақшбанд (ваф. 791/1389 й.), Алоуддин Аттор (ваф. 802/1400 й.), Муҳаммад Порсо (ваф. 822/1420 й.), Низомуддин Хомуш (ваф. 895/1490 й.), Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор (ваф. 895/1490 й.) ва бошқа машойихларнинг сийратлари ҳақида муҳим маълумотлар келтирилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 936/1530. 235 varaқ. 17x11,5. СВП, XI т., бет 337.

2. № 9316

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти XVI аср деб тахмин этилади. Боши ва охири етишмайди. 216 varaқ. 16,5x10. СВП, XI т., бет 337.

تذکرہء محمد باقر
„Тазкираи Муҳаммад Боқир“
(Муҳаммад Боқир ёдномаси)

I. № 1846/I

Муаллиф – ابو المحسن محمد باقر بن محمد علي
– Абу-л-Муҳсин Муҳаммад Боқир ибн Муҳаммад Али, тахаллуси Сиддиқий. Муқаддимада кўрсатилишича, муаллифнинг насаби биринчи халифа Абу Бакр Сиддиққа бориб етади.

Асар 951/1544 йили ёзилган. У Абдураҳмон Жомийнинг тариқат аҳли таржимаи ҳолларига оид „Нафаҳоту-л-унс“ китобига кирмай қолган қадимий ва кейинги давр машоийихлари тўғрисида маълумотлар беради. Қўлёзманинг охири етишмайди.

У тахминан XVI асрда настаълиқ хатида битилган. 380 varaқ (1-380). 23x12. СВР, III т., бет 317.

2. № 398

Бу қўлёзда асарнинг номи „Мақомоти Баҳоуддин Нақшбанд“ деб берилган. Боши етишмайди. Хати – настаълиқ. Хаттот – Мирзо Муҳаммад Қосим. Кўчирилган йили – 1217/1802. 126 varaқ. 23x14. СВР, III т., бет 260.

مقامات حضرت خواجه بزرگ

„Мақомоти Ҳазрати Хожаи Бузург“
(Ҳазрати Хожаи Бузург мақомотлари)

1. № 9519

Муаллиф – ابو المحسن محمد باقر بن محمد علي
– Абу-л-Муҳсин Муҳаммад Боқир ибн Муҳаммад Али. Асар нақшбандий тарикатининг асосчиси Баҳоуддин Нақшбанднинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган бўлиб, у 4 қисм (мақсад) дан иборат:

I мақсад – Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратларининг тариқат йўлига кирган илк давлари.

II мақсад – Ул зотнинг тариқатда тутган йўллари ва баъзи айтган муборак сўзлари.

III мақсад – Ҳазратнинг кашфу кароматлари.

IV мақсад – Вафотлари.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Маъсум Котиб. Кўчирилган йили – 1267/1851. 187 varaқ. 27x15,5. СВР, VIII т., бет 409-410.

2. № 1901/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Саййид Анвар Хожа ибн Эшон Ҳожи Эшон.

Кўчирилган йили – 1312/1894. 225 varaқ (13-237). 26x15. СВР, XI т., бет 338.

مقامات خواجہء احرار
„Мақомоти Хожаи Аҳрор“
(Хожа Аҳрор мақомотлари)

№ 3735/II

Тузувчи – خواجہ عبد الحق – Хожа Абдулҳақ – Убайдуллоҳ Аҳрорнинг набираси (XVI аср). Асарда Хожа Убайдуллоҳ Аҳрорнинг ҳаёти, фаолияти ва насиҳату васиятлари батафсил баён этилган. Унда кўрсатилишича, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор 803/1400 йили Рамазон ойида туғилиб, 895/1490 йил Рабиул-аввалнинг 29-куни вафот этган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Абдуллоҳ Самарқандий. 119 ва рақ (109-227). 22,5x14. СБР, XIII т., бет 421.

كشاف العارفين
„Кашшофу-л-орифин“
(Орифлар очқичи)

№ 11420

Муаллиф – نذر محمد خواجه – Назр Муҳаммад Хожам (XVI аср). Асар асосан Ғиждувон шайхларидан бири – Эшон Хожа Амин (Эшони калон) ҳаёти ва фаолиятига бағишланган. Ундан, шунингдек, нақшбандийя силсиласига кирган шайхлар, пир ва муридлик одоблари ва бошқа муҳим тасаввуфий фикрлар ҳам жой олган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. Охири етишмайди. 91 ва рақ. 34,5x22. СБР, X т., бет 236.

مناقب مولانا لطف الله
„Маноқибӣ Мавлоно Лутфуллоҳ“
(Мавлоно Лутфуллоҳнинг таърифлари)

№ 5785

Муаллиф – مولانا مير محمد المفتي طاشكندی – Мавлоно Мир Муҳаммад ал-Муфтий Тошкандий (XVI аср). Асарда Фарғонанинг Аҳсикет қишлоғилик машойихлардан Лутфуллоҳ ибн Фатҳуллоҳнинг таржимаи ҳоли берилади. У икки қисмдан иборат. Биринчи қисмида Абдулҳолиқ Ғиждувоний, Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор, Низомуддин Хомушларнинг қисқача таржимаи ҳоллари берилган. Иккинчи қисм Лутфуллоҳнинг ўзига бағишланган. Шайхнинг ҳаётини ёзар экан, муаллиф кўп шахсиятлар ва XVI аср тарихий воқеаларини зикр этиб ўтади.

Кўлёзма настаълиқ хатида битилган. Кўчирилган вақти – 1292/1875 й. 234 ва рақ. 26x15,5. СБР, XI т., бет 364.

مظهر العجائب ومجمع الغرائب

„Мазҳару-л-ажоиб ва мажмау-л-ғароиб“

(Ажойибот манбаи ва ғаройибот йиғиндиси)

№ 8716/1

Муаллиф – محمد خواجه هندو بن خواجه كلان بن محمد بصير الخزازي

– Муҳаммад Хожа Ҳинду ибн Хожа

Калон ибн Муҳаммад Басир ал-Хузорий (Қарши шаҳри яқинидаги Хузор қишлоғидан). У аввало Бухорога, сўнг Самарқандга кўчиб бориб, у ерларда машҳур шайхлардан Мавлоно Али Бовардий, Хожайи Хизр, Баҳроуддин Нақшбанд, Эшон Увайс ва бошқалардан таъриқат сабоғини олади. Муаллиф асосан бухоролик Оғои Бузург Эшон хизматида бўлиб, ундан кўп билим олган. 929/1522 йили шу устози вафот этгач, муаллиф ушбу асарни марҳумга бағишлаб ёзди.

Хаттот – Муҳаммад Ризо ибн Оллоқули Хонақоҳий. Кўчирилган йили – 1180/1766. 195 ыарақ. 18x12. СБР, V т., бет 406–407.

حدائق الاخبار

„Ҳадоиқу-л-ахбор“

(Ахборот боғлари)

1. № 8383

Муаллиф – محمد صادق بن عبد الباقي بن عز الدين الفرغاني

– Муҳаммад Содиқ ибн Абдулбоқи ибн Изуддин ал-

Фарғоний (XVI аср).

Асарда Ҳақ таолонинг маърифати, кашфу каромот, дунё ва охи-рат, солиқлар тавбаси, ишқ, муҳаббат, тақво, очлик, хомушлик, зикр, дўстлик, суҳбат, мусиқа, хижрий ойларнинг фазилатлари каби мавзуъларда сўз юритилади. Унда ҳадислар ва Хожа Нақшбанд, Муҳаммад ал-Ғаззолий, Боязид Бастомий каби машойихлар сўзларидан ҳам нақллар берилган.

Хати – настаълик. Нусха XIX асрда кўчирилган деб тахмин қилинади. 200 ыарақ. 24,5x14. СБР, VIII т., бет 423.

2. № 5728/II

Нусха настаълик хатида битилган. Хаттот – Муҳаммад Розик Хожа ибн Искандар Хожа Умарий.

Кўчирилган йили – 1282/1865. 170 ыарақ (113–283). 25x15,5. СБР, VIII т., бет 424.

3. № 6385

Настаълик хатида битилган нусха. Хаттот – Муҳаммад Шер Алибек Шаҳрисабзий ибн Курбонбек Марҳумий. Кўчирилган йили – 1287/1870. (СБРда 1294/1877 деб нотўғри берилган). 205 ыарақ. 27x15,5. СБР, VIII т., бет 425.

سر الاسرار
„Сирру-л-асрор“
(Сирлар сир)

№ 586/II

Муаллиф – مير خواجه بن مولانا مير فاضل – Мир
Хожа ибн Мавлоно Мирфозил. У нақшбандийя тариқати шайхи
Саъдуддин Кошғарий (ваф. 860/1456 й.)нинг набираси. Асарнинг
катта қисми Қашғар волийси, нақшбандийя тариқатининг машхур
шайхларидан Махдуми Аъзам (ваф. 956/1549 й.)нинг набираси
мадҳиясига бағишланган.

Хаттот – Мулла Кенжа Кошғарий. Рисола Тошмалиқ деган жой-
да настаълик хатида 1260/1844 йили кўчирилган. 214 varaқ (58-
271). 19,5x12,5. СБР, III т., бет 289.

انتخاب از كتاب النسمه
„Интихоб аз китобин-насама“
(“Насама” китобидан парча)

№ 500/XVII

Муаллиф – مولانا خواجگی امکنگی – Мавлоно
Хожагий Амгунагий (ваф. 1008/1600 й.).

Асарда муаллифнинг отаси Дахбед хожаларидан, нақшбандийя
тариқатининг шайхларидан Мавлоно Дарвеш Муҳаммад
Шаҳрисабзий Амгунагий (ваф. 970/1562 й.)нинг таржимаи ҳоли ва
ҳаёт тарзи ёритилган.

Кўчирилган йили – 1275/1859. 5 varaқ (194-198). 25,5x15,5.
СБР, III т., бет 327.

جذبات العاشقين
„Жазоботу-л-ошиқийн“
(Ошиқларнинг жазаваси)

№ 1344/II

Муаллиф – باقى محمد شكارى مولانا محمد – Боқий Муҳаммад Шикорий Мавлоно
Муҳаммад, шайх Фаноий ал-Бухорий номи билан машхурдир.

Асарда тариқат аҳлининг мусиқа тинглаш, зикр, жазава каби
ҳолатларини инкор этувчи баъзи шахсларга раддия сифатида, куч-
ли далиллар асосида, шарт-шароитлари мавжуд бўлган тақдирда
мазкур ҳолатларга рухсат этилиши исботлаб берилади.

Хаттот – Турсун Бобо ибн Холиқ.

Кўчирилган йили – 1234/1818. 22 varaқ (133-154). 24x19. СБР,
III т., бет 332.

مقامات العارفين

„Мақомоту-л-орифийн“ (Маърифат эгаларининг мақомлари)

№ 1344/V

Муаллиф – باقى محمد شكارى مولانا محمد

– Боқий Муҳаммад Шикорий Фаноий ал-Бухорий. Асарда муаллифнинг устози ва пири Шайх Поянда Муҳаммад ибн Мир Дарвеш Муҳаммад ибн Мир Обид ал-Хусайн ал-Ахсикетий ал-Аббосийнинг таржимаи ҳоли ёритилган. Ундан ташқари, унда форс-тожик адабиётида учрайдиган тасаввуфга оид мажозий иборалар лугати ва изоҳи берилган. Асар 1016/1607 йили ёзилган.

Хаттот – Турсун Бобо ибн Холик. Кўчирилган йили – 1234/1818. 106 varaқ (164-269). 24x19. СВР, Ш т., бет 332.

زبدة المقامات

„Зубдату-л-мақомот“ (Мақомотлар сараси)

№ 2936

Муаллиф – خواجه محمد هاشم كنى

– Хожа

Муҳаммад Ҳошим Кашмий. Асарда шайх Аҳмад ас-Сарҳиндийнинг таржимаи ҳоли, фазлу фазоиллари ва кашфу кароматлари берилган. Асар муқаддима ва икки боб (асарда "мақсад")дан иборат. Биринчи бобда шайх Аҳмад ас-Сарҳиндийнинг устози Хожа Муҳаммад Боқий, унинг фарзандлари ва яқин муридлари ҳамда унинг таълимоти ҳақида сўз юритилади. Иккинчи боб эса шайх Аҳмад ас-Сарҳиндий, унинг фарзандлари ва муридлари таржимаи ҳолига бағишланган. Унинг ҳаётидан лавҳалар, айтган сўзлари ва бошқа маълумотлар ҳам баён этилган. Асар ушбу сарлавҳа остида 1026/1617 йили ёзилиб тугалланган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1078/1667. 235 varaқ. 25x17. СВР, Ш т., бет 339.

نسمات القدس من حدائق الانس

„Насамоту-л-қудс мин ҳадойиқи-л-унс“ (Дўстлик боғларидан муқаддас шабадалар)

1. № 388

Муаллиф – محمد هاشم بن محمد قاسم

– Муҳаммад Ҳошим ибн Муҳаммад Қосим. 1031/1622 йилда тайёрланган бу асар нақшбандий тарихатининг XVI ва XVII аср бошларида яшаб ўтган машҳур машойихлари таржимаи ҳоллари ҳақида муҳим маълумотлар беради. Муаллиф томонидан муқаддимада кўрсатилганидек, ушбу қўлёзма 909/1503 йилда таълиф этилган арабча арабча арабча арабча "Рашаҳоту айнил-ҳаёт" номли тасаввуф намояндalари ҳақидаги машҳур асарнинг давомидек туюлади. Асар нақшбандий тарихати ривожига катта ҳисса қўшган Аҳмад ал-Фо-

руқий ас-Сарҳиндий топшириғига биноан ёзилган. Унда асосан Аҳмад ал-Форуқий ас-Сарҳиндий ва унинг муридлари Хожа Аҳрор, Жомий, Алоуддин Мактабдор, Шамсуддин Руқий ва уларнинг муридлари, Хожа Аҳрорнинг қариндош ва халифалари ҳамда Мавлоно Муҳаммад Қозийнинг таржимаи ҳоллари ёритилади. Кўчирилган йили – 1205/1790. 754 varaқ. 16x9,5. СВР, Ш т., бет 340.

2. № 2622

а. Тахминан XIX асрда кўчирилган бу нусха узоқ вақт давомида турли хаттотлар томонидан турли сифатдаги қоғозларга битилган. Охири суқутли. 354 varaқ. 26x16. СВР, Ш т., бет 340.

3. № 635

а. Яхши сақланган нусха. Кўчирилган йили – 1338/1919. 2- ва 3-varaқлар орасида 1 varaқ етишмайди. 313 varaқ. 27,5x18. СВР, Ш т., бет 340.

معارف لدنيه

„Маорифи ладунийя“

(Илоҳий даргоҳ маърифати)

1. № 482/Ш

Муаллиф – احمد بن عبد الله الفاروقى النقشبندى السهرندى

– Аҳмад ибн Абдуллоҳ ал-Форуқий ан-Нақшбандий ас-Сарҳиндий, лақаби – Имом Раббоний (ваф. 1034/1624 й.). Асарда Аллоҳ таолонинг зоти, исми, сифатлари ва бошқа хусусиятлари ҳақида тасаввуф нуқтаи назаридан маълумотлар берилади.

Майда настаълиқ хатида битилган. Кўчирилган йили – 1079/1668. 16 varaқ (53-68). 28,5x15. СВР, Ш т., бет 334.

2. № 505/V

Қисқартирилган нусха. Кўчирилган йили – 1307/1889. 25 varaқ (68-92). 26x15. СВР, Ш т., бет 334.

3. № 2894/II

Тахминан XIX аср охирида настаълиқ хатида кўчирилган нусха. 51 varaқ (63-113). 19,5x12.

رسالهء دفع شبهات

„Рисоили даъфи шубаҳот“

(Шубҳаларни даф қилиш ҳақида рисоалар)

№ 405/II

а.ф. Муаллиф – احمد بن عبد الله الفاروقى

– Аҳмад ибн Абдуллоҳ ал-Форуқий. Ислоҳ ақидаларини тасаввуф нуқтаи назаридан таърифлаб, уни турли ғаразгўй олимларнинг шубҳали таъналаридан ҳимоя қилиш мақсадида ёзилган рисола. Нусха XVIII асрда кўчирилган бўлиши мумкин. 16 varaқ (41-56). 21x13,5. СВР, Ш т., бет 334.

مکتوبات امام ربانی

„Мактуботи Имоми Раббоний“

(Имоми Раббонийнинг мактуботлари)

1. № 482/VIII

а.ф. Муаллиф – احمد فاروقى الرهندي – Аҳмад Форуқий ас-Сарҳиндий. Асарда Ислом ақидаларидаги баъзи ихтилофли ва низоъли масалаларни муаллиф томонидан таҳлил ва ислоҳ этилиб, сўнгра замондош машойихларнинг кўпчилигига юборилган мактублари жамланган. Бу хатлар уч киши тарафидан тўпланган: биринчи қисмдаги мактубларни Ермуҳаммад Бадахший ат-Толқоний, иккинчи қисмдаги мактубларни Абдулхай ибн Хожа Чокар Ҳисорий, учинчи қисмини эса Хожа Муҳаммад Ҳошим жам этишган. Биринчи қисмда 315 та мактуб; иккинчи қисмда 99 та, учинчи қисмда 124 та мактуб бор.

Хати – настаълик. Кўчирилган вақти – 1079/1668 й. 356 varaқ (107-462). 28,5x15. СВП, Ш т., бет 335.

2. № 1499

а.ф. Нусхада асарнинг II ва III қисмлари берилган. Хати – настаълик. Хаттот – Руҳуллоҳ Сарҳиндий. Кўчирилган вақти – 1080/1669 й. 307 varaқ. 26x15,5. СВП, Ш т., бет 335.

3. № 1891

а.ф. Тахминан XVII асрада настаълик хатида кўчирилган нусха. Суқутли. 319 varaқ. 25x14,5. СВП, Ш т., бет 335.

4. № 483

а.ф. Яхши ва тўлиқ нусха. Бошланишида 20 varaқдан иборат мактублар мундарижаси бор. Хаттот – Тож Муҳаммад. Кўчирилган йили – 1228/1813. 567 varaқ. 27x18,5. СВП. Ш т., бет 335.

5. № 1480

а.ф. Асарнинг биринчи қисми. Хаттот – Ҳофиз Абдулрасул. Кўчирилган йили – 1233/1817. 335 varaқ. 23,5x14. СВП, Ш т., бет 335.

6. № 733

а.ф. Настаълик хатида кўчирилган тўлиқ нусха. Хаттот – Мулло Обид ибн Муҳаммад Зоҳид. Кўчирилган йили – 1239/1823. 675 varaқ. 29x17. СВП, Ш т., бет 335.

7. № 8179

а.ф. Қўлёзма тахминан XIX асрга оид. У асарнинг биринчи қисми бўлиб, охири тугалланмаган. Хати – настаълик. 232 varaқ. 20x12. СВП, V т., бет 407.

8. № 3910/V

а.ф. Кўчирилган вақти тахминан XIX асрга тўғри келади. Бунинг бошқа нусхалардан фарқи шуки, ҳар бир мактуб басмала би-

лан бошланади. Суқутли. 17 варақ (170-187). 24,5x14,5. СБР, V т., бет 407.

9. № 8399/I

а.-ф. Нусха настаълиқ хатида XIX асрда битилган. 199 варақ. 25x15. СБР, VIII т., бет 426.

المبدأ و المعاد

„Ал-Мабдау ва-л-маъод“

(Дунё ва охираат)

1. № 482/II

Муаллиф - احمد بن عبد الله الفاروقى السرهندى - Аҳмад ибн Абдуллоҳ ал-Форуқий ас-Сарҳиндий. Асарда, асосан муаллифнинг тасаввуф хусусидаги фикр ва мулоҳазалари ҳамда баъзи ихтилофли масалаларга берган жавоблари келтирилган.

Нусха майда настаълиқ хатида 1079/1669 йили кўчирилган. 19 варақ (23-41). 28,5x15. СБР, III т., бет 336.

2. № 505/III

Хати - настаълиқ. Хаттот - Муҳаммад Умар ибн Лутфуллоҳ Хожа.

Кўчирилган йили - 1307/1889. 45 варақ (18-62). 26x15. СБР, III т., бет 336.

3. № 517/I

Тахминан XIX асрда настаълиқ хатида кўчирилган нусха. 61 варақ. 19,5x12. СБР, III т., бет 336.

مكاشفات غيبية

„Мукошафоти ғайбийя“

(Ғойбий кашфиётлар)

1. № 482/V

Муаллиф - احمد فاورقى السرهندى - Аҳмад ал-Форуқий ас-Сарҳиндий. Бу асар муқаддимасида тасаввуфнинг йирик оқимларидан учтаси: қодирийя, нақшбандийя ва чиштиъия тариқатларининг шажаралари берилган. Сўнг тариқат бобидаги кашфиётлар келтирилади.

Нусха 1079/1668 йили майда настаълиқ хатида кўчирилган. 19 варақ (75-93). 28,5x15. СБР, III т., бет 337.

2. № 505/VI

Асардан парчалар (13-кашфиётдан бошлаб) берилган. Хати - настаълиқ.

Хаттот - Муҳаммад Умар Хожа ибн Лутфуллоҳ Хожа.

Кўчирилган йили - 1307/1889. 18 варақ (93-110). 26x15. СБР, III т., бет 337.

منبع الاسرار

„Манбаъу-л-асрор“

(Сирлар манбаи)

№ 1819/II

Муаллиф – خواجه محمد عبدالله – Хожа Муҳаммад Убайдуллоҳ. Аҳмад ал-Форуқий ас-Сарҳиндий (ваф. 1034/1624 й.) авлодидан бўлмиш муаллифнинг ўз замондошларига тасаввуфнинг турли масалалари бўйича ёзган мактублари. Уларни 1083/1672 йили Муҳаммад Ҳодий жамлаган.

Тахминан XVIII асрга оид нусха. 83 арақ (15-97). 24x15,5. СБР, Ш т., бет 351.

مجمع الاولياء

„Мажмаъу-л-авлиё“

(Авлиёлар жамоаси)

№ 1333

Муаллиф – على اكبر حسين اردستاني – Али Акбар Хусайний Урдустоний.

Асар муқаддима, 12 боб ва хотимадан ташкил топган. I боб – Чаҳорёрлар, 12 имом, саҳобалар, муҳожирлар, ансорлар, тобеинлар ва пайғамбарзодалар ҳақида. II боб – Хожа Ҳасан Басрий ва унга мансуб машойихлар ҳақида. III боб – Султон Иброҳим Адҳам ва унга мансуб зотлар ҳақида. IV боб – Шайх Маъруф Каркий ва унга мансуб кишилар ҳақида. V боб – Султон Боязид Бистомий ва унинг силсиласига кирган зотлар ҳақида. VI боб – Шайх Жунайд Бағдодий ва унга мансуб шайхлар ҳақида. VII боб – Хожалар силсиласидаги улуг зотлар ва турк машойихлари ҳақида. VIII боб – Шайх Муҳиддин Абдулқодир Жийлоний ва унинг тариқатига мансуб кишилар ҳамда замондошлари ҳақида. IX боб – Суҳравардийя, кубравийя ва чиштиёя тариқатлари машойихлари ҳақида. X боб – Хиндистон машойихлари ҳақида. XI боб – Шоир ва орифлар ҳақида. XII боб – Орифа аёллар ҳақида. Хотима – Муҳаммад алайҳиссалом хонадонлари, Хизр ва Илос алайҳиссаломлар ҳақида.

Хати – настаълиқ. Ёзилган жойи – Ҳиндистон. Ёзилган вақти – 1043/1633 й. 569 арақ. 31,5x18.

الانهار الاربعه

„Ал-Анҳору-л-арбаъа“

(Тўрт дарё)

1. № 500/XVI

Муаллиф – احمد سعيد المجددى – Аҳмад Саъид ал-Муҷаддидий (ваф. 1070/1650 й.). Тавсифланаётган қўлёзма ушбу асарнинг қисқартирилган нусхасидир. Уни Дарвеш Муҳаммад туз-

ган (ваф. 1265/1848 й.). Асосий нусха дарёлар деб аталмиш тўрт боб ва хотимадан иборат. Бу боблар мужаддийя, қодирийя, нақшбандийя ва чишгийя тариқатларининг зикр ва силсилаларига доирдир. XIX асрга оид нусха. 18 varaқ (176-193). 25,5x15,5. СБР, III т., бет 349.

2. № 513

а. Араб тилига номаълум таржимон томонидан ўгирилган нусха. Кўчирилган йили – 1306/1888. 35 varaқ. 21x13. СБР, III т., бет 349.

کنز سعادت „Канзи саодат“ (Саодат кони)

№ 2791

Муаллиф – *خواجه معين الدين بن خواجه خاوند محمود نقشبندی*
– Хожа Муъинуддин ибн Хожа Хованд Маҳмуд Нақшбандий. Асарда, асосан, шариат аҳқомларини нақшбандийя нуқтаи назаридан талқин қилинган. Унда, шунингдек, Ислолдаги фикҳий мазҳаблар, суннат ва бидъатлар, Муҳаммад алайҳиссалом ва тўрт халифаларнинг шаклу шамойиллари ва тасаввуф моҳияти тўғрисида тушунчалар берилган. Ушбу асар 1071/1660 йили ёзилган.

Хати – настаълиқ. Тахминан XVII асрда кўчирилган. 292 varaқ. 26x17,5. СБР, III т., бет 349-350.

تحفة الاحباب „Туҳфату-л-аҳбоб“ (Аҳбоблар туҳфаси)

I. № 3756/1

Муаллиф – *سيد محمد بن آخوند قاضي كمال* – Саййид Муҳаммад ибн Охунд Қози Камол (XVII аср).

Асарда нақшбандийя тариқатининг намоёндаларидан Шайх Ҳожи Муҳаммад Ҳабибуллоҳ (1040/1630 – 1111/1700)нинг ҳаёти ва фаолияти тўла баён этилган. У муқаддима, 10 боб ва хотимадан иборат.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Абдулаҳад ибн Хожа Аҳмад ибн Ҳожи Азиз ибн Ҳожи Ҳабибуллоҳ.

Кўчирилган вақти – 1213/1798 й. 140 varaқ. 23,5x13,5. СБР, XI т., бет 366-367.

2. № 4400/I

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Шарафуддин ибн Мулло Сайфуддин Бухорий. Кўчирилган йили – 1330/1912. Кўчирилган жойи – Бухоро. Ҳожи Ҳабибуллоҳ маҳалласи. 114 varaқ. 25,5x15. СБР, XI т., бет 367.

شجره ۶ نقشبنديه

„Шажарай нақшбандийя“

(Нақшбандийя шажараси)

№ 5810/1

Муаллиф - محمد بن حسن بن عبد الله قزويني

Муҳаммад ибн Ҳусайн ибн Абдуллоҳ Қазвиний (XVII аср).

Асарда нақшбандийя машойихларининг шажараси халифа Абдулмажид Маъсумий ибн Юнусхон Эшон (ҳазрати Ғуломқодир Маъсумийнинг халифаси)дан то жаноби Расулulloҳ алайҳиссаломгача ранг-баранг катта-кичик доиралар ичида берилган.

Хати – настаълиқ. 37 varaқ. 32x21.

رسالة الدوائر - شجرة النشبنديه

„Рисолатуд-давоир – Шажарату-н-нақшбандийя“

(Доиралар рисоласи – Нақшбандийя шажараси)

№ 5033

Муаллиф - محمد بن حسن بن عبد الله قزويني

Муҳаммад ибн Ҳусайн ибн Абдуллоҳ Қазвиний. Асарда нақшбандийя машойихларининг номлари катта-кичик доиралар ичида берилиб, атрофларида изоҳлар келтирилган.

Хати – настаълиқ. 46 varaқ. 26,5x21.

زينة اللباس

„Зийнату-л-либос“

(Либос зийнати)

№ 2619/1

Муаллиф - سيد زنده علي الغفسي بن خواجه

Саййид Зинда Али ал-Муфтий ибн Хожа Мир Ҳусайн ал-Бухорий ал-Қосимий.

Асарда махфий ва жаҳрий зикрлар ҳақида баҳс юритилиб, жаҳрий зикрнинг афзаллигини исботлашга ҳаракат қилинади. Асарнинг кейинги қисмида кийим кийиш хусусида Расулulloҳ, шоҳлар ва машойихларнинг одатлари ҳақида нақллар берилади. Асар 1094//1682 – 1101/1690 йилларда ёзилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Ҳошим Муҳаммад ибн Охун домла Назар Муҳаммад махдум.

Кўчирилган йили – 1243/1827. 38 varaқ. 20x13. СВР, Ш т., бет 354.

„Мактуботи Муҳаммад Мурод Кашмирий“

(Муҳаммад Мурод Кашмирий мактублари)

№ 5856

Муаллиф – محمد مراد کشمیری – Муҳаммад Мурод Кашмирий (1057/1647 – 1130/1718 йй.) Асардаги мактублар тасаввуф таълимотидаги айрим хусусиятлар ва нақшбандийя тариқатининг қонун-қоидалари шарҳига бағишланган. Уларда оят ва ҳадислардан ташқари Боязид Бистомий, Хожа Аҳрор, Абдурраҳмон Жомий каби сиймоларнинг сўзларидан нақллар кўп учрайди.

Хати – настаълиқ. Тахминан XVIII асрда кўчирилган. Охири этишмайди. 174 varaқ. 24,5x15. СВП, XI т., бет 358.

حجة السالكين و راحة الطالبين

„Ҳужжату-с-соликийн ва роҳатут-толибийн“

(Солиқлар ҳужжати ва толиблар роҳати)

I. № 855/II

Муаллиф – محمد طاهر بن محمد طب حواری – Муҳаммад Тоҳир ибн Муҳаммад Таййиб Хоразмий (XVIII аср). Асарда Нақшбандийя тариқатининг силсиласи кенг изоҳлаб берилган. Унда шу тариқатнинг машҳур машойихлари ҳаётидан лавҳалар, тариқат аҳлининг вазифалари ва даражалари келтирилган.

Нусха настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нейматуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий. Кўчирилган йили – 1311/1894. 58 varaқ (358-415). 31,5x20,5. СВП, III т., бет 359.

2. № 8791/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Жуманиёз ибн Бобо Ниёз шайх Жонакшайхий деб тахмин қилинади. Кўчирилган йили – 1321/1903-1904. 50 varaқ (294-343). 34,5x21,5. СВП IX т., бет 481.

3. № 856/II

Ў. Таржима Хивада қилинган. Хаттот – Мулла Хожа Ниёз Суфий ибн Эшбобо.

Кўчирилган йили – 1331/1913. 71 varaқ (397-467). 31x22. СВП, III т., бет 359.

4. № 8643/IV

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Бобо ибн Худойберди, таҳаллуси – Санойий. Езилган вақти – 1281/1864 й. 38 varaқ (99-136). 21,5x15. СВП, IX т., бет 480.

5. № 5121/I

Настаълиқ хатида битилган нусха. XIX асрда кўчирилган деб тахмин этилади. 133 varaқ. 20x13. СВП, IX т., бет 480.

6. № 7017/II

Ў. Форс тилидан Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд Бешариқий томонидан 1329/1911 й. таржима қилинган. Езув ҳам таржимон қаламига мансуб. Хати – настаълиқ. 50 varaқ (375-424). 35x21,5. СБР VII т., бет 388.

تذكرة نقشبندیه بطریقهء نظم

„Тазкираи нақшбандийя батариқаи назм“

(Назм услубида ёзилган Нақшбандийя ёдномаси)

№ 855/Ш

Муаллиф – محمد طاهر بن محمد طب خوارزمي
– Муҳаммад Тоҳир ибн Муҳаммад Таййиб Хоразмий. Асарда Нақшбандийя тариқати машойихларининг силсиласи назмий услубда шарҳлаб берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нсътмуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий. Кўчирилган йили – 1311/1893. 5 varaқ (416-420). 31,5x20,5. СБР, II т., бет 304.

سلسلهء خواجگان نقشبندیه

„Силсилаи хожағони нақшбандийя“

(Нақшбандийя хожалари силсиласи)

1. № 69

Муаллиф – محمد طاهر بن محمد طب خوارزمي
– Муҳаммад Тоҳир ибн Муҳаммад Таййиб Хоразмий. Бу асар “Тазкираи Тоҳир эшон” ва “Тазкираи Нақшбандийя” номлари билан ҳам машҳур бўлиб, унда 321 нақшбандийя машойихлари ҳақида муҳим маълумотлар берилган. Шунингдек, унда аштархонийлар сулоласидан Бухоро амирлари – Субҳонқули Муҳаммад Баҳодурхон (1091/1680 – 1114/1702 йй.) ва Убайдуллахон ибн Субҳонқулихон (1114/1702 – 1123/1711 йй.) тўғрларида ҳам ҳикоя қилинади. Муаллиф Мавлоно Қозий Омон Термизий (ваф. 1134/1722 й.) нинг муриди бўлган ва бу асарни унинг тавсияси билан 1157/1744 йили ёзган.

Қўлёзма XIX асрнинг II ярмида настаълиқ хатида битилган. Хаттот – Мулло Муҳаммад Али Мударрис. 262 varaқ. 25,5x15. СБР, III т., бет 365.

2. № 75

Нусха XIX асрда настаълиқ хатида битилган. 406 varaқ. 25,5x15. СБР, III т., бет 365.

3. № 6832

Хати – настаълиқ. Хаттот – Маҳмуд Ниёз. Кўчирилган йили – 1297/1879. 322 varaқ. 34,5x21.

4. № 75

Хати – настаълиқ. Ёзилган жойи – Бухоро. 406 varaқ. 25,5x15.

5. № 855/1

Настаълиқ хатида битилган нусха. Хаттот – Ҳабибуллоҳ ибн Мулло Абдуссалом ибн Мулло Нейматуллоҳ ал-Хоразмий ал-Хонақоҳий.

Кўчирилган йили – 1311/1894. 366 varaқ. 31,5x20,5. СБР, Ш т., бет 365.

6. № 7017/1

Ў. Форс тилидан Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд Бешариқий 1327/1909 й. таржима қилинган. Нусхани таржумоннинг ўзи Хива шаҳрида настаълиқ хатида кўчирган. 375 varaқ. 35x21,5. СБР, VII т., бет 390.

7. № 856/1

Ў. 1327/1909 йили Хивада ўзбек тилига таржима қилинган. Муртажим – арабча арабча арабча арабча арабча – Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд Бешариқий.

Настаълиқ хатида битилган нусха. Хаттот – Хожа Ниёз Сўфий ибн Эшбобо. Кўчирилган йили – 1330/1912. 397 varaқ. 31x22. СБР, Ш т., бет 365.

8. № 7017/Ш

Ў. Асарни ўзбек тилига Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд Бешариқий 1329/1911 й. таржима қилган. Унда 30 дан ортиқ шайхларнинг таржимаи ҳоллари берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – таржимоннинг ўзи. 6 varaқ (424-429). 35x21,5. СБР, VII т., бет 391.

مراد العارفين

„Муроду-л-орифийн“

(Орифлар муроди)

1. № 496

Муаллиф – موفى الله باري الله فلى – Сўфи Оллоёр ибн Оллоқули (ваф. 1133/1720 й.). Муаллиф асар муқаддимасида "Маслаку-л-муттақийн", "Саботу-л-ожизийн", "Махзану-л-мутейн" китобларидан сўнг, дўстларининг илтимосига кўра ушбу "Муроду-л-орифийн"ни ёзганлигини зикр этган. Асарда "сўфий" сўзининг келиб чиқиш тарихи, мушоҳада, маърифат, фано, бақо, тавба, ирода, сидқ, вафо, тақво, хавф, ражо, дунё, тавҳид, зуҳд, фақр, сабр, тавозуъ, таваккул, маҳаббат, шавқ, завқ, важд, ризо каби тасаввуф тушунчалари кенг ёритилган. Китобни таълиф этишда муаллиф Абу Ҳомид Ғаззолининг "Кимён саодат", шунингдек "Шарҳи таъарруф", "Кашфу-р-румуз", "Миръоту-т-талибийн", "Тухфату-л-мутакаллимийн", "Фикҳи Акбар", "Тафсири Қозий Байзовий", "Тафсири Ҳусайн Воиз Кошифий", "Кифояту Шаъбий" каби манбалардан кенг фойдаланган.

Нусха 1329/1911 йилда кўчирилган. Хати – настаълиқ. 220 varaқ. 26x15,5.

2. № 6327

Хати – настаълиқ. Хаттот – Хожа Низомуддин. Кўчирилган вақти – 1166/1752 й. 154 varaқ. 24x14.

3. № 12385

Хати – настаълиқ. Хаттот – Хожа Иброҳим ибн Мулло Мирзо. Кўчирилган вақти – 1186/1772 й. 146 varaқ. 24x16,5.

4. № 10121

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Хусайн ибн Мулло Ниёз Муҳаммад.

Кўчирилган вақти – 1195/1780 й. 184 varaқ. 20,5x12,5.

5. № 9887

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1198/1783 й. 195 varaқ. 24x16,5.

6. № 5145

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Қулий. Кўчирилган вақти – 1207/1792 й. 242 varaқ. 24,5x14.

7. № 12497/II

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1209/1794 й. 30 varaқ. 21x10,5.

8. № 2900/X

Хати – настаълиқ. Хаттот – Исмадуллоҳ. Кўчирилган вақти – 1216/1801 й. 14 varaқ (277-290). 23,5x13,5.

9. № 3770/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1219/1804 й. 214 varaқ. 23x13,5.

10. № 4075/1

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Амин ибн Худайқули. Кўчирилган вақти – 1223/1808 й. 191 varaқ. 23,5x13,5.

11. № 1902/III

Хати – настаълиқ. Хаттот – Ёрмуҳаммад. Кўчирилган вақти – 1233/1817 й. 104 varaқ. 24,5x14,5.

12. № 731

Хати – настаълиқ. Хаттот – Абдулғаффор Хожа. Кўчирилган вақти – 1251/1835 й. 258 varaқ. 25x14,5.

13. № 5463

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Солиҳ. Кўчирилган вақти – 1252/1836 й. 190 varaқ. 25x15.

14. № 12786

Хати – настаълиқ. Хаттот – Эшмуҳаммад ибн Давлат Муҳаммад. Кўчирилган вақти – 1256/1840 й. 165 varaқ. 26x15.

15. № 6160/І

Хати – настағлиқ. Хаттот – Турсун Муҳаммад. Кўчирилган вақти – 1300/1882 й. 143 varaқ. 27x15.

16. № 9456

Хати – настағлиқ. Кўчирилган вақти – 1300/1882 й. 316 varaқ. 26x14,5.

17. № 12288/Ш

Хати – настағлиқ. 78 varaқ. 23,5x14. Охирги қисми етишмайди.

18. № 1751

Хати – настағлиқ. 166 varaқ. 23x19.

19. № 1538

Хати – настағлиқ. 215 varaқ. 25x14.

20. № 2991/ХІ

Хати – настағлиқ. 14 varaқ (117-130). 25,5x14,5.

21. № 2485

Хати – настағлиқ. 238 varaқ. 25x14.

22. № 10695/П

Хати – настағлиқ. 178 varaқ. 25,5x14.

23. № 10870/І

Хати – настағлиқ. 344 varaқ. 24,5x14.

24. № 10712

Хати – настағлиқ. 233 varaқ. 24,5x14.

25. № 10647/І

Хати – настағлиқ. 279 varaқ. 25x15.

26. № 10568

Хати – настағлиқ. Хаттот – Қурбон-қули ибн Оли Муҳаммад ибн Лаби Обий. 203 varaқ. 24x13.

27. № 5690/Ш

Хати – настағлиқ. 121 varaқ (49-169). 25x15,5.

28. № 6523/І

Хати – настағлиқ. 172 varaқ. 24x14.

29. № 8068

Хати – настағлиқ. 167 varaқ. 24x14,5.

ثبات العاجزين

„Саботу-л-ожизийн“

(Заиф (эйтиқодли)ларга барқарорлик)

1. № 7153/I

Ў. Муаллиф – صوفي الله يار بن الله قلى – Суфи Оллоёр
ибн Оллоқули.

Бу асар эйтиқод соҳасида "аҳли суннат ва жамоат" мазҳабининг Аллоҳга, унинг пайғамбарларига, Қуръон ва ҳадисларда баён этилган барча ғайбий хабарларга нисбатан белгиланган ақидалар ҳамда тасаввуфий панду насиҳатларга бағишланган. У маснавий услубида ёзилган. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1240/1824 й. 77 varaқ. 20x15.

2. № 11856/I

Ў. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1256/1840 й. 65 varaқ.
19,5x12,5.

3. № 4256/IV

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Абдулғафур. Кўчирилган вақти –
1273/1856 й. 29 varaқ (39-68). 26,5x15,5.

4. № 4700/I

Ў. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1274/1857 й. 74 varaқ.
25x14. Боши етишмайди.

5. № 9962/II

Ў. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1275/1858 й. 73 varaқ
(64-137). 27x15.

6. № 3875

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Бек Муҳаммад.
Кўчирилган вақти – 1284/1867 й. 77 varaқ. 21,5x13.

7. № 6887

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Абдуссаттор. Кўчирилган вақти –
1293/1876 й. 85 varaқ. 21x12.

8. № 4074/II

Ў. Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – 1293/1876 й. 41 varaқ
(40-80). 24,5x14,5.

9. № 12048

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Азиз Қори. Кўчирилган
вақти – 1297/1879 й. 76 varaқ. 26x15.

10. № 2043

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Катта Хожа. Кўчирилган вақти –
1299/1881 й. 76 varaқ. 22x15.

11. № 5469

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Муҳаммад ибн Увайз Муҳаммад. Қўчирилган вақти – 1304/1886 й. 80 varaқ. 25,5x15.

12. № 11441

Ў. Хати – настаълиқ. Қўчирилган вақти – 1307/1889 й. 70 varaқ. 28x15.

13. № 4036

Ў. Хати – настаълиқ. Қўчирилган вақти – 1308/1890 й. 87 varaқ. 26x14,5.

14. № 11270/П

Ў. Хати – настаълиқ. Қўчирилган вақти – 1324/1906 й. 84 varaқ (42-126). 25x14,5.

15. № 12467

Ў. Хати – настаълиқ. 89 varaқ. 26x16.

16. № 10773/1

Ў. Хати – настаълиқ. 60 varaқ. 26x15.

17. № 12469/П

Ў. Хати – настаълиқ. 7 varaқ. 25x14,5.

18. № 12643/П

Ў. Хати – настаълиқ. 73 varaқ. 18x10. Боши ва охири етишмайди.

19. № 12635

Ў. Хати – настаълиқ. 64 varaқ. 21x14.

20. № 12799/1

Ў. Хати – настаълиқ. 95 varaқ. 19x12.

21. № 11830

Ў. Хати – настаълиқ. 83 varaқ. 25,5x14.

22. № 12110

Ў. Хати – настаълиқ. 66 varaқ. 21x13. Охирги varaғи йиртилган.

23. № 12312/П

Ў. Хати – настаълиқ. 69 varaқ. 25x13,5. Охири суқутли.

24. № 1607

Ў. Хати – настаълиқ. 82 varaқ. 25,5x15.

25. № 9880/Ш

Ў. Хати – настаълиқ. 33 varaқ (111-144). 21x13. Яримдан кўпроғи етишмайди.

26. № 5937/П

Ў. Хати – настаълиқ. 52 varaқ. 21x14. Аввали ва охири етишмайди.

27. № 1902/IV

Ў. Хати – настаълиқ. Хаттот – Исроил ибн Абдуллоҳ Сўфий. 49
варақ. 24,5x14,5.

28. № 228

Ў. Хати – настаълиқ. 72 варақ. 18,5x11,5.

29. № 8937/I

Ў. Хати – настаълиқ. 42 варақ. 27x16.

30. № 1213/I

Ў. Хати – настаълиқ. 106 варақ. 25,5x14,5.

31. № 12301/П

а. – ў. Хати – настаълиқ. 15 варақ (6-20). 25,5x14. Тугалланма-
ган.

اشجار الخلد

„Ашжору-л-хулд“

(Абадият дарахтлари)

№ 498/П

Муаллиф – محمد اعظم – Муҳаммад Аъзам.

Асарда тасаввуфнинг етти тариқати, яъни, қодирийя, хожагон –
нақшбандийя, яссавийя, суҳравардийя, кубравийя, чиштийя ва
шатторийя шайхларининг силсиласи берилди. У 1139/1726 йили
ёзилган.

Хаттот – Искандар Насафий.

Кўчирилган йили – 1250/1834. 172 варақ (39-211). 24,5x15.
СВР, III т., бет 363.

شجرهء طبقات مشايخ

„Шажараи табақоти машойих“

(Машойихлар табақалари шажараси)

№ 1426

Муаллиф – احمد كشميرى – Аҳмад Кашмирий.

Асарда Муҳаммад алайҳиссаломгача ўтган машҳур
пайғамбарлар, Муҳаммад алайҳиссалом, чаҳорёрлар, 12 имом ва
уларнинг авлодлари, 4 та фикҳий мазҳаб соҳиблари, қодирийя,
нақшбандийя, мадорийя, увайсийя, чиштийя, ишқийя, шатторийя,
суҳравардийя, яссавийя каби тасаввуф тариқатлари асосчилари-
нинг шажаралари берилган.

Зикр қилинган ҳар бир ном катта ёки кичик доира ичида араб
тилида қисқача изоҳланган. Асар XVIII аср бошларида ёзилган деб
тахмин қилинади.

Хати – настаълиқ.

Асар бошида бир неча варақ етишмайди. 381 варақ. 31x20. СВР,
III т., бет 361-362.

„Дурару-л-асрор ва санаду-л-аброр“
(Сирлар дурлари ва аброрлар таянчи)

1. № 10602/1

Муаллиф –

محمد موسى بن شيخ خواجه
محمد عيسى الدهبيدي النقشبندی – Муҳаммад Мусо ибн аш-Шайх Хожа Муҳаммад Исо ад-Даҳбедий ан-Нақшбандий (ваф. 1190/1776 й.). Асар етти бобдан иборат. 1-боб: Қирк ҳадиснинг икки хил тўплами, нақшбандийя силсиласи; 2-боб: Илоҳий илм тўғрисида; 3-боб: Маориф ҳақида; 4-боб: Эътиқод ва тавҳид хусусида; 5-боб: Маърифат борасида; 6-боб: Ҳақиқат ҳақида ва 7-боб: Одоб тўғрисида.

Хати – наставълиқ. Кўчирилган вақти – 1227/1812 й. 148 varaқ. 24,5x14,5. СВР, VI т., бет 532.

2. № 1845

Хати – наставълиқ. XVIII асрда битилган нусха. Хаттот – Аҳмад ибн Маҳмуд. 265 varaқ. 22x13,5.

زبدة الحقائق

„Зубдату-л-ҳақоиқ“
(Ҳақиқатлар сараси)

1. № 6576/1

Муаллиф – محمد موسى الدهبيدي – Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Асар икки бобдан иборат бўлиб, уларда валийлик моҳияти, нақшбандийя машойихлари силсиласи, муҳаббат, Каъба, Қуръон, намозларнинг мазмуни ва бошқа муҳим маълумотлар берилган.

Хати – наставълиқ. Кўчирилган вақти – 1231/1815 й. Кўчирилган ери – Деҳча қишлоғи (Бухоро атрофида). 77 varaқ. 25,5x15,5. СВР, IX т., бет 481.

2. № 1612/II

Хати – наставълиқ. Кўчирилган вақти – XIX аср. Суқутли. 7 varaқ (10-16). 26x14,5. СВР, VI т., бет 534.

3. № 9044/1

Хати – наставълиқ. Кўчирилган йили – тахминан 1239/1823-1824. 76 varaқ. 25x15. СВР, IX т., бет 482.

4. № 7487/1

Хати – наставълиқ. Кўчирилган йили – 1260/1844. 91 varaқ. 17x16. СВР, IX т., бет 482.

5. № 411/II

Хати – наставълиқ. Кўчирилган вақти – 1267/1851 й. 74 varaқ (75-143). 30,5x20,5. СВР, III т., бет 368.

6. № 3808/IV

Хати – настаълиқ. Хаттот – тахминан Ғани Хожа ибн Хайруллоҳ Хожа. Кўчирилган йили 2 хил берилган – 1253/1837-1838 ва 1291/1874-1875.

78 varaқ (83-161). 24,5x14,5. СБР, IX т., бет 482.

7. № 5825/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Абдуллоҳ ибн Мулло Аҳмад Солиҳ Тошкандий. Кўчирилган йили – 1280/1863-1864. 85 varaқ (250-334). 19,5x12,5. СБР, IX т., бет 482.

8. № 3995/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Қозий ибн Қозий Муҳаммад Юсуф. Кўчирилган йили – 1282/1865-1866. Охири етишмайди. 43 varaқ (57-99). 26x15,5. СБР, IX т., бет 483.

9. № 717/III

Хати – настаълиқ. XIX асрда кўчирилган деб тахмин қилинади. Охири йўқ.

25 varaқ (111-135). 17x10,5. СБР, IX т., бет 483.

10. № 6399/II

Хати – настаълиқ. XIX аср II ярмига таалуқли нусха. Охири етишмайди.

43 varaқ (97-139). 25x15. СБР, IX т., бет 483.

11. № 9175/VI

Хати – настаълиқ. Хаттот – Эҳсон ал-Қубровий. Нусха тахминан XIX асрда кўчирилган. 106 varaқ (81-186). 24x13,5. СБР, IX т., бет 483.

12. № 5489

Хати – настаълиқ. XIX асрнинг II ярмида кўчирилган нусха деб тахмин қилинади.

153 varaқ. 20x13. СБР, IX т., бет 484.

اشرف الخالق

„Ашрафу-л-холиқ“

(Ҳолиқнинг шарофатли бандаси)

№ 541/XI

Муаллиф –
ад-Даҳбедий.

محمد موسى الدهبيدي

– Муҳаммад Мусо

Асарда тариқат аҳлининг ҳақиқат ва маърифат тўғрисидаги сўзларидан, хусусан, Аҳмад Форуқий Сарҳиндий (Имоми Раббоний)нинг ҳикматомуз мақолотларидан намуналар берилган. Унда, шунингдек, араб алифбосидаги 28 ҳарфнинг тасаввуф истилоҳи бўйича рамзий маънолари ҳам ифода этилган.

Кўчирилган йили – 1266/1849. 14 varaқ (221-234). 21x13. СБР, III т., бет 369.

نوادير المعارف

„Наводиру-л-маориф“

(Маърифат дурдоналари)

1. № 542/I

Муаллиф – محمد موسى الدهبيدي – Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Асар муқаддимасида муаллифнинг гувоҳлик беришича, у ҳақиқат ва маърифат соҳасида улуглардан эшитганлари ва мутаъбар китоблардан ўқиганлари асосида тариқат йўлига кирган толиблар учун қўлланма сифатида ушбу асарни ёзган. Асар етти фаслдан иборат. Уларда, асосан, нақшбандий ҳожаларининг силсиласи, Маҳдуми Аъзам ва бошқа машойихларнинг сўзлари, "аҳли таҳқиқ"ларнинг намозлари, пирлик ва муридлик моҳияти, ҳожагон тариқати машойихларининг сўзларидан намуналар, зикр ва мақомотлар баёни берилган.

Кўчирилган йили – 1218/1803. Кўп варақлари захдан зарар кўрган, ўртасидан 5 варағи (146–150) йиртиб олинган. 208 варақ. 22x13,5. СВП, Ш т., бет 370.

2. № 8590/I

Нусха настаълиқ хатида кўчирилган. Хаттот – Мулло Муҳаммад Назар Қорақоший. Кўчирилган вақти – 1262/1845 й. 66 варақ. 25x14,5. СВП, VIII т., бет 441.

الدر المكنون

„Ад-дурру-л-макнун“

(Яширин дур)

№ 542/II

Муаллиф – محمد موسى الدهبيدي – Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Асар уч фаслдан иборат: 1) Тавҳид, ваҳдат, саодат, шақоват, васл, фасл ва суқр ("мастлик") тўғрисида; 2) Нақшбандий тариқатига хос зикр ҳақида; 3) Ҳақиқат ва маърифат тушунчалари ҳақида.

Нусха 1218/1803 йили настаълиқ хатида кўчирилган. 101 варақ (209–309). 22x13,5. СВП, Ш т., бет 370.

كثير الفوائد

„Касиру-л-фавоид“

(Фойдали сўзлар мажмуаси)

№ 1017I

Тузувчи – محمد موسى الدهبيدي – Муҳаммад Мусо ад-Даҳбедий. Асарнинг иккинчи номи "Тазкираи Эшон Мусохон". У уч фаслдан иборат: 1-фасл – Нақшбандий машойихларининг силсиласи. 2-фасл – Маҳдум ҳазратнинг сулук ва ҳикматли сўзларидан нақллар. 3-фасл – Ҳақни таниш йўли, муриднинг пирга эҳтиёжи ва шайх-муридликнинг шартлари.

Хати – настаълик. Кўчирилган йили – 1259/1843. 56 varaқ.
21,5x17,5. СБР, X т., бет 245.

مکتوبات میرزا جان جانان

„Мактуботи Мирзо Жони жонон“

(Мирзо Жони жононнинг мактуботлари)

1. № 9158/Ш

Муаллиф – میرزا جان جانان – Мирзо Жони жонон
(1113/1702 – 1195/1781 йй.). Тўлиқ исми Шамсуддин Ҳабибуллоҳ,
лақаби „Жони жонон“ – „жонлар жони“. У машҳур ҳинд шоири ва
мутасаввифи. Асарда 22 та мактуб бўлиб, улар тасаввуф таълимо-
тининг турли мавзуларига бағишланган. Биринчи мактубда муал-
лифнинг таржимаи ҳоли акс эттирилган.

Хати – настаълик. Хаттот – Муҳаммад Салим Бухорий.
Кўчирилган йили – 1212/1797. 27 varaқ (60-86). 19,3x12. СБР, XI
т., бет 355.

2. № 5230/IV

Хати – настаълик. Хаттот – Абу Бакр ал-Булғорий. Кўчирилган
йили – 1235/1820. Кўчирилган жойи – Шоҳжаҳонобод шаҳри. 22
varaқ (38-59). 21x13. СБР XI т., бет 355.

رسالة المقامات التامة

„Рисолату-л-мақомоти-т-томма“

(Етук мақомотлар ҳақида рисола)

№ 1498/I

Муаллиф – میرزا جان جانان – Мирзо Жони жонон. Асар
солиқларга қўлланма сифатида ёзилган.

Хати – настаълик. Кўчирилган йили – 1287/1870. 3 varaқ. 25x17.
СБР, XI т., бет 356.

رسالة في اعتراضات حاجي ديوانه

„Рисола фи эътирозоти Ҳожи девона“

(Ҳожи Девона эътирозларига раддийя рисоласи)

№ 2087/I

Муаллиф – نظام الدين بن شاه غلام محي الدين

– Низомуддин ибн Шоҳ Фулом Муҳиддин
(ас-Сарҳиндий ал-Форуқий).

Асар Қобулнинг Деҳи Яҳе қишлоғида яшовчи Саъдуддин номли
бир шахснинг машҳур ҳинд шайҳи Аҳмад Сарҳиндий ал-Фо-
руқийни танқид қилиб ёзган рисоласига раддийядир. Машойихлар
танқидчини Афғонистон давлатининг асосчиси Темуршоҳ
(1187/1773 – 1207/1793) ҳузурига чақиртириб, нотўғри ва асосиз
танқидини бўйнига қўядилар ва тавба қилдирадилар. Бу воқеа таъ-
сирида Саъдуддин андак ақлдан озади ва натижада унга „Ҳожи Де-
вона“ деб лақаб қўядилар.

Нусха тахминан 1279/1861 йили кўчирилган. Хати – настаълиқ.
79 varaқ. 26,5x16. СВП, Ш т., бет 373.

سلسلهء عليهء حضرات خواجگان نقشبنديه

„Силсилаи алийяи ҳазароти хожағони
нақшбандийя“

(Нақшбандийя хожаларининг олиймақом силсиласи)

№ 1974

Муаллиф – عباد الله بن سلطان علي بلخي – Ибодуллоҳ
ибн Султон Али Балхий. Асарда Нақшбандийя шайхларининг то
Муҳаммад алайҳиссаломгача бўлган силсиласи ажойиб безакли
шакллар билан насх ва настаълиқ хатларида битилган. Асар
1214/1799 йилда ёзилган. Нусха яхши сақланган. Муқоваси ҳам
пухта ишланган. Хаттоғ – Аҳмад ибн Абдуллоҳ. 78 varaқ. 31x19.
СВП, Ш т., бет 377.

رسالهء فوائد

„Рисолаи фавоид“

(Фойдали гаплар ҳақида рисола)

№ 500/XIV

Муаллиф - شاه عبد الله مجدى - غلام عليشاه - Шоҳ Абдуллоҳ Му-
жаддидий – Ғулом Алишоҳ. Муаллиф бу асарда 22 ёшида ўз пири
Мирза Жони жонон ҳузурда бўлганлиги, нақшбандийя тариқати-
дан қодирийя тариқатига ўтиш мумкинлиги ҳақида ҳужжатли
воқеаларни келтириб, охиrhoғида Абдулҳолиқ Ғиждувонийнинг
барча солиқларга қарата айтган панду насихатларини баён этади.
Асар 1212/1797 йили ёзилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1272/1856. 27 varaқ (149-
175). 25,5x15,5. СВП, Ш т., бет 389.

رسالهء طريقهء نقشبنديه

„Рисолаи тариқаи нақшбандийя“

(Нақшбандийя тариқати ҳақида рисола)

№ 500/XIII

Муаллиф – شاه عبد الله مجدى - غلام عليشاه

– Шоҳ Абдуллоҳ Мужаддидий Ғулом Алишоҳ (ваф.
1240/1824 й.). Асарда муаллиф Нақшбандийя тариқатининг
машҳур шайхларидан Хожа Аҳрор ва Муҳаммад Боқий Билоҳнинг
тасаввуфга оид сабоқларидан намуналар келтиради. Масалан, дил
таважжуҳи, унинг доимий равишда Ҳақ таоло билан боғланиб ту-
риши (бу иккисини вуқуфи қалбий дейилади), доимий фикру зикри
худода бўлиш, дилни турли ёт хотиралардан пок тутиш (буни зикри
робита дерларким, пир билан алоқада бўлиб туриш зарур бўлади),
тил билан мақсудини тилаб, шикасталик билан дуо қилиш, шунинг
дек ахлоқий жиҳатлардан ҳалимлик, камтарлик, меҳрибонлик, ях-
шилик, мурасосозлик, ўзидан ўзгаларни аъло кўриш, очик

чеҳралик, саҳийлик, мардлик, кечиримли бўлиш, вафодорлик, вақорлик, ростгўйлик каби улуғ сифатларнинг фазилатлари тўғрисида маълумотлар берилади.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1272/1856. 20 varaқ (128-147). 25,5x15,5. СБР, Ш т., бет 389.

رساله در ذكر حالات و مقامات حضرت ميرزا جان جانان

„Рисола дар зикри ҳолат ва мақомоти ҳазрати
Мирзо Жони жонон“

(Ҳазрат Мирзо Жони жонон мақомотлари ва ҳолатлари ҳақида
рисола)

№ 387/1

Муаллиф – شاه عبد الله غلام علي – Шоҳ Абдуллоҳ Ғулом Али. Асар ҳиндистонлик, тариқат пири бўлмиш Ҳазрат Мирзо Жони жонон (ваф. 1195/1781 й.) ҳаёти ва фаолиятига бағишлаб Мавлавий Наимуллоҳ томонидан ёзилган китобнинг қисқартириб олинган янги таҳриридан иборатдир. Унда Мирзо Жони жонон (тахаллуси Мазҳар) ва унинг халифалари тўғрисида маълумотлар берилган.

Асар 18 фаслдан иборат бўлиб, уларда Нақшбандийя тариқатининг моҳияти, қодирийя ва чиштийя тариқатлари, машҳур тўрт шайхлар – Саййид Нур Муҳаммад Бадовоний, Ҳожи Муҳаммад Афзал, Ҳазрат Ҳофиз Сайдуллоҳ, Шайх Муҳаммад Обид ва уларнинг тасавуф соҳасидаги фаолиятлари, сўзлари ҳамда кашфу кароматларидан намуналар баён этилган.

Кўчирилган йили – 1269/1853. 85 varaқ. 25x15,5. СБР, Ш т., бет 371-372.

نفائس الكلم من مواهب العلم

„Нафоису-л-калим мин мавоҳиби-л-илм“

(Илм неъматларидан тузилган нафис сўзлар.)

№ 79/1

Муаллиф – حضرت ايشان خليفه نياز قلي – Ҳазрат Эшон Халифа Ниязқули. У Бухоро амири Ҳайдар (1215/1800 – 1242/1826 й.)нинг замондоши бўлган. Тузувчи – Муҳаммад Назар Бадахшоний Ҳусайний.

Асарда шариат, тариқат, ҳалол, ҳаром, тақво, суннат, бидъат, одат, ибодат, ҳикмат ва мавъиза хусусида фойдали маълумотлар берилган.

Нусха 1332/1915 йили настаълиқ хатида кўчирилган. Хаттот – Мулло Убайдуллоҳ.

40 varaқ. 31x19,5. СБР, Ш т., бет 385.

تهذيب النفوس

„Таҳзибу-н-нуфус“ (Нафс (дил)ларни поклаш)

1. № 5550

Муаллиф – مير ظهور الدين احمد الانصارى بن شيخ سعد
الدين احمد الانصارى – Мир Зухуруддун Аҳмад ал-Ансорий
ибн Шайх Саъдулдин Аҳмад ал-Ансорий. Қобул шаҳри атрофида
туғилган. 1245/1830 йили ҳаёт бўлган. Муаллиф асарда (188^a бет)
гувоҳлик беришича, ўзининг устози ҳам саналмиш отаси каби кўп
тариқатларни ўзлаштирамаган бўлса-да, нақшбандийя, жийлонийя
(қодирийя) ва чиштийя тариқатларини мукамал эгаллаган. Бу
унинг олдин назмий услубда ёзган шу номдаги асарининг насрий
шаклидир.

Унда муаллиф тасаввуф таълимоти асосларини машҳур машой-
ихлар талқинида изоҳлаб беради. Муаллифнинг ҳаёт вақтида на-
стаълиқ хатида кўчирилган нусха. Бу Бухорода Саййид Амир На-
сруллоҳ Баҳодурхон ибн Амир Ҳайдар (1242/1826 – 1277/1860 йй.)
ҳукмронлик қилган даврига тўғри келади. 207 varaқ. 26x15. СВП,
XI т., бет 360.

2. № 9216

Хати – настаълиқ. Кўлёзма XIX асрга таалуқли деб тахмин
қилинади. 118 varaқ. 23,5x13. СВП, XI т., бет 360.

3. № 9653

Хати – настаълиқ. Нусха XIX асрга оид деб тахмин этилади.
Охирида 1 varaқ етишмайди. 128 varaқ. 25x15,5. СВП, XI т., бет
360-361.

مراتب الوصول

„Маротибу-л-вусул“ (Висол босқичлари)

№ 500/XII

Муаллиф – رؤوف احمد - رأفت مجددی
– Рауф Аҳмад, тахаллуси Раъфат Мужаддий (ваф.
1250/1834 й.). Асарда нақшбандийя тариқатининг машҳур шайхи
Ғулом Алишоҳ ҳазратларининг солиқлар учун илоҳий ишқ ва
муҳаббат ҳақида берган таълим ва сабоқлари кенг шарҳлаб берил-
ган.

Кўчирилган йили – тахминан 1279/1856. 34 varaқ (94-127).
25,5x15,5. СВП, III т., бет 390.

مقالات المقامات

„Мақолоту-л-мақомот“ (Мақомотлар ҳақида мақолалар)

№ 2085/II

Муаллиф – محمد جلال الدين – Муҳаммад Жалолиддин. Асар 1258/1842 йили Қўқонда ёзилган. У муаллифнинг бобоси Ҳожи Низомуддин ва унинг пири – Шайх Шоҳ Ато Аҳмад Сарҳиндий ҳамда пирзода Аҳмад Хожа эшонларнинг таъриф ва тавсифларига бағишланган.

Хати – настаълиқ. Шу мажмуадаги бошқа асар охирида кўрсатилган хаттотнинг номи ва кўчирилган йили (147^т) бу асрга ҳам тўғри келади, яъни, Исо Хожа ибн Мир Усмон Чустий, 1266/1849 й. 12 varaқ (153-164). 27x15,5. СБР, XI т., бет 367.

شجره عبد الله شاه

„Шажараи Абдуллоҳ шоҳ“ (Абдуллоҳ шоҳ шажараси)

№ 500/XI

Муаллиф – درويش محمد – Дарвеш Муҳаммад (ваф. 1260/1844 й.). Абдуллоҳ шоҳнинг шогирди. Муаллиф Мирзо Раҳматуллоҳбек номи билан ҳам машҳурдир. Асарда Абдуллоҳ шоҳ, яъни Ғулом Алишоҳнинг пирлари ва бошқа шайхлар то Муҳаммад алайҳиссаломгача шажара шаклида берилган.

Кўчирилган йили – 1272/1856. 3 varaқ (92-94). 25,5x15,5. СБР, Ш т., бет 390-391.

آداب طريقت نقشبنديه

„Одоби тариқати нақшбандийя“ (Нақшбандийя тариқати одоблари)

№ 545/VIII

Муаллиф – درويش محمد – Дарвеш Муҳаммад. Асар Нақшбандийя тариқати таълимотининг назарий ва амалий жиҳатларини ифода этади.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1295/1878. 8 varaқ (128-135). 20x13.

تعريف الأولياء

„Таъриф-л-авлиё“ (Авлиёлар таърифи)

№ 627

Муаллиф – خرسند احمد بن شكور احمد مجددی – Хуршид Аҳмад ибн Шакур Аҳмад Мужаддий.

Асар 1260/1844 йили настаълик хатида ёзилган. Унда нақшбандий машойихлари силсиласи ва Муҳаммад алайҳиссаломдан бошлаб то муаллифнинг бобоси Имоми раббоний шайх Аҳмад Сарҳиндийга қадар ўтган шайхларнинг ҳар бирига алоҳида таъриф ва баъзи тасаввуфий сўзларнинг изоҳи берилган.

Қўлёзманинг кўчирилган вақти – 1265/1848-1849 й. Хати – настаълик. 113 varaқ. 20,5x13,5.

مناقب موسى خان دهبيدى

„Маноқиб Имусоҳони Даҳбедий“

(Мусоҳон Даҳбедийнинг таъриф-тавсифи)

№ 79/Ш

Муаллиф – ملا جمعه قلى اوركوتى خمولى – Мулло Жумъақули Ургутий Хумулий. Ёзилган йили – 1263/1847. Асар Нақшбандий тарикатининг йирик машойихларидан Аҳмад Сарҳиндий (Имоми раббоний) сулукининг давомчиси Мусоҳон Даҳбедий ҳаёти ва унинг тасаввуф бобида кўрсатган серқиррали фаолиятига бағишланган.

Хаттоғлар – Мирзо Исомуддин Насафий ва Мир Муҳаммад Сиддик. Кўчирилган йили – 1333/1915. 69 varaқ (163-231). 31x19,5. СВР, Ш т., бет 370.

تذکرهء مشايخ متاخرين بخارا

„Тазкираи машойихи мутааххирийни Бухоро“

(Бухоронинг кейинги машойихлари ёдномаси)

№ 79/V

Муаллиф – عبد العزيز خواجه امير كلالى – Абдулазиз Хожа Амир Кулолий. Асарда Шайх Хабибуллоҳ (ваф. 1111/1699 й.), Суфи Оллоёр, Катта Хожа (ваф. 1164/1750 й.), Халифа Сиддик (Мусоҳон Даҳбедийнинг халифаларидан), Халифа Ҳусайн (ваф. 1250/1834 й.), Халифа Қўзи, Шоҳ Раҳмат каби машойихлар, уларнинг таъриф тавсифлари ва тасаввуфга оид бошқа маълумотлар берилган. Ёзилган йили – 1280/1863.

Хати – настаълик. Кўчирилган йили – 1333/1914. 18 varaқ (72-89). 31x19,5.

گنج تاريخ

„Ганжи тарих“

(Тарих хазинаси)

№ 5351/V

Муаллиф – محمد جيلان سرور – Муҳаммад Жийлон Сарвар. Асар 1284/1867 йили ёзилган (31⁶ varaқ). У нақшбандий, мужаддий, суҳравардий ва бошқа тарикат машойихларининг туғилган ва вафот этган саналарига бағишланган. Бешинчи боб (5^{a,6}-бетлар)да Ислоом тарихида машҳур бўлган аёлларнинг вафот этган йиллари берилган.

Рисола бошқа асар матнининг ҳошиясига битилган. Хати – на-
стаълиқ. Шу тўпламдаги бошқа асар охирида кўрсатилган санага
қараганда, ушбу қўлёзма ҳам 1298/1880 йили кўчирилган бўлиши
керак. 29 varaқ (31-59). 25,5x15. СБР, XI т., бет 368.

تذكرة الأتقياء و مسيرة الأصفياء و لذیذة الأذکياء

„Тазкирату-л-атқийи ва масирату-л-асфийи ва
лазизату-л-азкиё“

(Тақводорлар ёдномаси, соф зотлар сайргоҳи ва зукколарнинг
лазиз сўзлари)

№ 9037

Муаллиф – محمد أمين بن محمد عظيم المرغيلاني

الجمياني الفريسي النقشبندی الحنفی المحمدي

– Муҳаммад Амин ибн Муҳаммад Азим Марғилоний ал-Чи-
мённий ал-Қурайший ан-Нақшбандий ал-Ҳанафий ал-Муҳаммадий
(XIX аср). Муқаддимада таъкидланишича, асар "Тазкирату-л-ав-
лий", "Ҳазинату-л-асфий", "Рашаҳот", "Нафаҳоту-л-унс", "Макту-
бот" ва бошқа тасаввуф китобларидан фойдаланиб ёзилган. Унда
Даҳбед хожаларининг силсиласи муқаммал берилган: Муҳаммад
алайҳиссалом, Абу Бакр ас-Сиддиқ, Салмони Форсийдан тортиб то
Муҳаммад Мусо Даҳбедийгача зикр этилган.

Хати – настаълиқ. У XIX асрда кўчирилган. 156 varaқ. 22x13,5.
СБР VIII т., бет 443.

مناقب احمدیه و مقامات سعديه

„Маноқибни аҳмадийя ва мақомоти саъдийя“

(Аҳмадга мансуб мақтовлар ва Саъидга оид мақомотлар)

1. № 2933/II

Муаллиф – محمد مظهر مجددي

– Муҳаммад

Мазҳар Мужаддидий. Асар ҳиндистонлик машҳур шайх Шоҳ
Аҳмад Саид Қодирийнинг таржимаи ҳоли ва унинг халифалари-
нинг тасаввуф соҳасида қилган ишлари ва равишларига
бағишланади. Аҳмад Саид Қодирий 1217/1802 йилда туғилиб
1277/1880 йилда вафот этган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1300/1882. 230 varaқ (39-
268). 26x15. СБР, III т., бет 401-402.

2. № 389

Хати – настаълиқ. Хаттот – Аҳмад Мирзажон. Кўчирилган вақти
– XIX аср. 305 varaқ. 25x14. СБР, III т., бет 402.

3. № 8818/I

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1277/1860-1861. 21x13.
СБР, VIII т., бет 430.

القول الجميل فى بيان سواء السبيل

„Ал-Қавлу-л-жамил фи баёни савои-с-сабил“

(Туғри йўл кўрсатишдаги чиройли сўз)

№ 500/XXIII

Муаллиф – *ولى الله بن سنج عند الرحيم* – Валий-юллоҳ ибн Шайх Абдурраҳим. Асарда нақшбандийя, қодирийя ва чиштийя тариқатларининг усул ва қоидалари, шунингдек, муаллифнинг отаси томонидан айтилган тиббий ва тасаввуфий маслаҳатлар берилган. Ёзилган вақти – тахминан 1298/1881 й.

Хаттот – Қиличхожа Мир Хурдий Вобқандий. Хати – настаълиқ. 37 варақ (244-280). 25,5x15,5. СБР, III т., бет 399-400.

ترجمه خزينة الأصفياء

„Таржимаи “Хазинату-л-асфиё”“

(“Хазинату-л-асфиё” таржимаси)

№ 8774

Ў. Мутаржим – *داملا محمد يعقوب آخوند* – Домла Муҳаммад Яъқуб Охунд. Форс тилида Ғулом Сарвар Соҳиб Лоҳурий томонидан таълиф этилган. “Хазинату-л-асфиё” асари Хива хони султон Абул Ғозий Саййид Муҳаммад Раҳим Баҳодурхон (ваф. 1328/1910 й.)нинг фармони билан ўзбек тилига таржима этилган. Унда суҳравардийя, увайсийя, кубровийя, қодирийя, нақшбандийя, чиштийя ва бошқа тариқатлар машойхларининг таржимаи ҳоллари берилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1326/1908. 508 варақ. 44,5x27.

ЁЗИЛГАН ВАҚТИ НОМАЪЛУМ АСАРЛАР

ورد المریدین

„Вирду-л-муридийн“

(Муридлар вазифаси)

№ 8296

Муаллиф – *ملا احمد* – Мулло Аҳмад. Шариат ва тариқат асрорларини баён этишга бағишланган катта асар. У бошқа машҳур тасаввуф асарларидан мисоллар келтириш усулида ёзилган. Унда “Ал-Авориф”, “Тафсири Кошифий”, “Равзату-л-аҳбоб”, “Силсилату-л-аҳбоб”, “Силсилату-з-заҳаб”, “Мирсоду-л-ибод”, “Кимиёи саодат”, “Шамоилу-л-атқие”, “Хулосату-л-аҳком”, “Нафаҳоту-л-унс”, “Хизонату-л-муфтийн”, “Ал-Қушайрийя” ва бошқа асарлар номи келтирилган.

Хати – насх. Тахминан XVIII асрда кўчирилган. 652 варақ. 23x12,5. СБР, VIII т., бет 438.

رساله در بیان کلمهء توحید

„Рисолаи дар баёни калимаи тавҳид“

(Тавҳид калимасининг баёни ҳақида рисола)

№ 9027/IX

Муаллиф – نظام الدين احمد بدخشي – غازیخان – Низомуддин Аҳмад Бадахший (лақоби Ғозийхон). Асар тасаввуф иборалари шарҳига бағишланган бўлиб, унда Жалолуддин Румий (ваф. 672/1273), Хожа Аҳрор (ваф. 895/1490), Махдуми Аъзам (ваф. 949/1542) каби тариқат намоёндаларининг назмий ва насрий асарларидан намуналар берилади.

Нусха Балх шаҳрида 1055/1645 йилда настаълиқ хатида кўчирилган. 69 varaқ (72-137). 20x12. СВР, XI т., бет 341.

نسب نامهء عبید الله أحرار

„Насабномаи Убайдуллоҳ Аҳрор“

(Убайдуллоҳ Аҳрорнинг насабномаси)

№ 526/I

Муаллиф – عبد الحی بن أبی الفتح الحسینی – Абдулхай ибн Аби-л-Фатҳ ал-Ҳусайний. Асарда Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор Тошкандий ҳазратларининг аждодлари ҳақида мукамал маълумот берилган.

У 1153/1740 йили настаълиқ хатида кўчирилган. 69 varaқ. 19x11.

رقعات حضرت خواجہء أحرار

„Руқъоти Ҳазрати Хожаи Аҳрор“

(Ҳазрати Хожаи Аҳрорнинг хотира varaқалари)

№ 526/V

Муаллиф – عبد الحی بن أبی الفتح الحسینی – ф. Абдулхай ибн Аби-л-Фатҳ ал-Ҳусайний. Асарда Хожа Аҳрор турли муносабатларга кўра айтган ёки ёзган тасаввуфна сўзларидан намуналар берилган.

Хати – настаълиқ. 7 varaқ (169-175). 19x11.

تاریخ مشایخ هرات

„Тарихи машойихи Ҳирот“

(Ҳирот машойихлари тарихи)

№ 9946

Муаллиф – عبد الله بن عبد الرحمن الحسینی – Абдуллоҳ ибн Абдурраҳмон ал-Ҳусайний. Асар ерли ҳамда бошқа диёрлардан келиб вафот топган ва Ҳиротда дафн этилган азиз авлиёлар ва бошқа улуг зотларнинг таржимаи ҳолларига бағишланган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Содик Мунший Бухорий.
Кўчирилган вақти – 1290/1873 й. 84 varaқ. 19x12.

سراج السالكين و لطائف العارفين

„Сирожус-соликийн ва латоифу-л-орифийн“
(Салиқлар чароғи ва орифлар латофати)

№ 629

Муаллиф – محمد رحيم - Муҳаммад Раҳим.

Асарда хожагон тариқатининг келиб чиқиши ва нақшбандийя тариқатининг шаклланиши, унинг асосчиси Баҳроуддин Нақшбанд, Хожа Аҳрор, Яъқуб Чархий, Низомуддин Хомуш, Муҳаммад Қозий, Маҳдуми Аъзам, Лутфуллоҳ Чустий ва бошқалар ҳақида муҳим маълумотлар бор.

XVШ асрда битилган нусха бўлса керак. Охири етишмайди. 136 varaқ. 23,5x14. СБР, Ш т., бет 322.

جمرات الشوق لأصحاب الذوق

„Жамароту-ш-шавқ лиасҳоби-з-завқ“
(Завқлилар учун шавқ чўғлари)

1. № 6033

Муаллиф – حواجه محمد سعيد بن أمير محمد بن سيد كمال بن سيد محمد بن سيد علي الحسيني البخاري

Хожа Муҳаммад Саид ибн Амир Муҳаммад ибн Саййид Камол ибн Саййид Муҳаммад ибн Саййид Али ал-Ҳусайний ал-Бухорий.

Асар 3 мақола ва бир хотимадан иборат.

1-мақола валийлик моҳияти, пир ва муридлик одоблари, муҳаббат сирлари, хожагонлар силсиласи ҳақида.

2-мақола Ҳазратдан зоҳир бўлган ҳақиқат ва маърифатлар ҳақида.

3-мақола ҳақиқий мурид ва ошиқларга ато этилган кашфу кароматлар ҳақида.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Абдурраззоқ Уратепагий.
Кўчирилган вақти – 1272/1856 й. 461 varaқ. 27x15,5. СБР, X т., бет 240.

2. № 527

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – XVШ аср. Охири етишмайди.

324 varaқ. 15x9. СБР, X т., бет 242.

3. № 5975

Хати – настаълиқ. Хаттот – Тоҳирбек.

Кўчирилган вақти – 1321/1903 й. 132 varaқ (50-181). 26x15,5. СБР, X т., бет 242.

سلسله الصديقين و أنيس العاشقين

„Силсилату-с-сиддиқийн ва анису-л-ошиқийн“
(Сиддиқлар силсиласи ва ошиқлар суҳбатдоши)

№ 2471

Муаллиф – دوست محمد بن نوروز أحمد الكيشي –
Дўстмуҳаммад ибн Наврўз Аҳмад ал-Киший. "Маҳдуми
Аъзам"нинг ҳаёт тарзи ёритилган асар. (1^а-бетдаги ёзувларда асар
номи "Мақомоти Ҳазрати Маҳдуми Даҳбедий", "Маноқиби
Маҳдуми Аъзам" деб берилган).

XVII асрда настаълиқ хатида битилган нусха. Асарнинг боши
ҳам, охири ҳам етишмайди.

198 varaq. 24x14,5. СБР, Ш т., бет 316.

تحفة الأنصاب علوي

„Тухфату-л-ансоби Алавий“
(Алавийнинг насаблар ҳақида тухфаси)

№ 1459

Муаллиф – خواجه عبد الرحيم بن خواجه عبد الرحمن حماری –
Ҳожа Абдураҳим ибн Ҳожа Абдураҳмон Ҳисорий.

Бу асар яссавийя тариқати шайхларидан Ҳожа Муҳаммад Олим
шайх ас-Сиддиқий ал-Алавийя (ваф. 1041/1643 й.) тўғрисида ат-
рофлича маълумотлар беради. Асарнинг бир қисми тасаввуфнинг ўн
икки тариқати (жумладан нақшбандийя) машойихларига
бағишланган.

Нусха настаълиқ хатида 1149/1736 йили кўчирилган. 26,5x17.
СБР, Ш т., бет 340-341.

مناقب شيخ موسى خواجه بن عيسى خواجه

„Маноқиби шайх Мусохожа ибн Исохожа“
(Шайх Мусохожа ибн Исохожанинг таърифлари)

№ 2663/IV

Муаллиф – مير محمد صديق حشمت – Мир
Муҳаммад Сиддиқ Ҳишмат.

Асарда кўрсатилишича, шайх Мусохожа ибн Исохожа машҳур
Маҳдуми Аъзамнинг зурриётларидан бўлиб, Ҳинд шайхларидан би-
ри бўлган. Қўлёзмада мазкур халифага Ҳазрат Мирзо Мазҳар
Шаҳид тарафдан ёзилган мактуб келтирилган. Мусохожа билан
Мазҳар Шаҳид иккалалари бир йилда (1195/1781 й.) вафот этган-
лар.

2 varaq (115-116). 35,5x15,5. СБР, Ш т., бет 370.

تكملة مقامات ميرزا جان جانان
„Такмилаи мақомоти Мирзо Жони жонон“
(Мирзо Жони жонон мақомотиға илова)

№ 387/II
Муаллиф – مولانا شاه عبدالغنى محدث دهلوى –
Мавлоно Шоҳ Абдулғани Муҳаддиси Деҳлавий. Кўчирилган вақти
– 1269/1853 й. 32 varaқ. 25x15,5. СВР, III т., бет 372.

سخنان ايشان خليفه نياز قلى
„Суханони Эшон Халифа Ниёзқули“
(Эшон халифа Ниёзқули сўзлари)

№ 79/II
Тузувчи – نظر محمد بدخشاني – Назар Муҳаммад Ба-
дахшоний. Асарда Ниёзқули Эшон, Хожа Аҳрор ва бошқа азизлар-
нинг насиҳатомуз сўзларидан намуналар келтирилади. Масалан,
унда машҳур шайх Сарий Сақатийнинг ушбу сўзи ҳам келтирила-
ди:

“Инсон ўз шаҳвати туфайли бирор гуноҳ иш қилиб қўйган бўлса,
унинг Аллоҳ таоло томонидан кечирилишини умид қилса бўлади.
Лекин кибру ҳаво, манманлик туфайли қилган гуноҳининг кечир-
лишини умид қилиш уятдир. Чунки Одам алайҳиссаломнинг гу-
ноҳи нафсу шаҳватдан содир бўлган эди, уни Аллоҳ кечирди. Шай-
тоннинг гуноҳи кибрдан эди, уни кечмади”.

Кўчирилган вақти – 1333/1915 й. Хаттот – Мулло Убайдуллоҳ. 4
варақ (40–43). 31x19,5, СВР, III т., бет 385.

در المظهر
„Дурру-л-мазҳар“
(Манба дурдоналари)

№ 45
Муаллиф – محمد صادق كاشغرى – Муҳаммадсодиқ
Кошғарий. Асар Ўрта Осиёда яшаб ўтган тасаввуф аҳлининг таржи-
маи ҳолларига бағишланган.

XIX аср қўлёмаси. Охири етишмайди. 152 варақ. 28x17,5. СВР,
III т., бет 382.

رسالهء سلوك
„Рисолаи сулук“
(Тариқат йўлига оид рисола)

№ 890/X
Муаллиф – امير على بن خواجه سلطان بن امير على –
Амир Али ибн Хожа Султон ибн Амир Али Ҳиравий,
қисқартирилган исми – Амир Алийи Азизон. Асарда нақшбандий
тариқатининг ўзига хос хусусиятлари, унинг бошқа тариқатларга

нисбатан софлиги ва муболагадан ҳоли эканлиги, шунингдек, унинг машҳур машойихлари ҳақида маълумот берилади.

Кўчирилган йили – 1241/1825. Хати – настаълиқ. 7 varaқ (280-286). 18,5x11,5. СВП, III т., бет 392.

حضرات القدس

„Ҳазароту-л-қудс“

(Муқаддас ҳазратлар)

№ 76

بدر الدين بن شيخ إبراهيم سرهندي

Муаллиф – Бадруддин ибн Шайх Иброҳим Сарҳиндий. Бу қўлёзма Аҳмад ал-Форуқий ас-Сарҳиндийгача ўтган ва унга замондош бўлган машойихлар ҳақида. Асарнинг биринчи қисми эканлиги китоб охирида қайд этилган.

Настаълиқ хатида битилган нусха. Кўчирилган йили – 1313/1895. 264 varaқ. 24x22,5. СВП, III т., бет 339.

ЁЗИЛГАН ВА КЎЧИРИЛГАН ВАҚТИ НОМАЪЛУМ АСАРЛАР

آداب السالكين

„Одобу-с-соликийн“

(Солиқлар одоби)

№ 5484

شيخ با يزيد بن عبد الله قاضي

Муаллиф – Шайх Боязид ибн Абдуллоҳ Қозий. Муаллиф асар муқаддимасида ўзининг насаби Мадинаи мунаввара аҳли ансорларга мансуб эканлигини таъкидлаб, аждолари шажарасини ҳам келтирган. Асар асосан тасаввуфга доир маълумотлар, баъзи оятлар тафсири, ҳадислар шарҳи ва машойихлар сўзларидан келтирилган намуналардан иборат.

Боши ва охири етишмайди. Хати – насх. 125 varaқ. 22x13.

تحفة { هادى } الزائرین

„Тухфату-з(ҳоди-з)-зоирийн“

(Зиёратчиларга тухфа (йўл кўрсаткич))

№ 2193/I

ناصر الدين بن أمير مظفر

Муаллиф – Носируддин ибн Амир Музаффар.

Асарда Бухоро шаҳри ва унинг ташқарисидаги мазорларга дафн этилган азиз-авлиёлар ва улўғ зотларнинг қабрлари тўғрисида муҳим маълумотлар берилган. Нусха охиригача кўчириб тугалланмаган кўринади.

Хати – настаълиқ. 20 varaқ (10-30). 21x17.

سلسلهء نسبت مشايخ - تذكرة المشايخ

„Силсилаи нисбати машойих –
Тазкирату-л-машойих“

(Машойихларнинг насаб силсиласи – Машойихлар ёдномаси)

№ 11290/I

Муаллиф – أمير سيد شيخ أحمد ناصر الدين المرغيلاني
– Амир Саййид Шайх Аҳмад Носируддин ал-Марғиноний.

Асар бошида муаллиф ўзининг Абу Бакр Сиддиқ орқали Муҳаммад алайҳиссалом аждодларига мансуб эканлигини шажара орқали исботлаган. Муаллиф нақшбандийя тариқати машойихларнинг ҳар бири тўғрисида маълумот беришга ҳаракат қилган.

Хати – насх ва настаълиқ. 47 varaқ. 19x11.

سلسلهء نقشبنديه

„Силсилаи нақшбандийя“

(Нақшбандийя силсиласи)

№ 11235/II

Муаллиф – جيان محمد بن آدينه محمد تياقلى

– Жиян Муҳаммад ибн Одина Муҳаммад Таёқли. Асарда нақшбандийя тариқатига доир манбалардан кўплаб нақллар ва му-
сиқа (самоъ) тўғрисида шариат ва тариқат уламоларининг фикрла-
ри (12-35 varaқлар) баён этилган.

Хати – настаълиқ. 30 varaқ (5-35). 20,5x16.

كنز الهدايات فى كشف البدايات و النهايات

„Канзу-л-ҳидоёти фи кашфи-л-бидоёти
ва-н-ниҳоёт“

(Ибтидо ва интиҳоларни кашф этишдаги ҳидоятлар хазинаси)

№ 541/IX

Муаллиф – محمد باقر بن شرف الدين لا هورى حينى

– Муҳаммад Боқир ибн Шарафуддин Лоҳурий Ҳусайний, Аҳмад ал-Форуқий ас-Сарҳиндийнинг шогирди. Муаллиф ўз усто-
зининг таълимотига суяниб ва асосан, арабча арабча араб –
"ал-Мабдаъ ва-л-маъод" асаридан келиб чиқиб, мурид ва муришд-
ларнинг бурч ва вазифалари ҳақида баён қилади.

Кўчирилган йили – 1266/1849 й. 88 varaқ (37-124). 21x13. СВП,
Ш т., бет 337.

„Сабақҳои тариқати олияи нақшбандий“

(Нақшбандий тариқатининг сабақлари)

1. № 2572/XXVI

Муаллиф – *شاه فضل احمد معصومی* – Шоҳ
Фазл Аҳмад Маъсумий. У ҳинд машойихларидан Аҳмад
Сарҳиндийнинг зурриётларидан бири деб тахмин қилинади. Асарда
муаллиф ўз дўстларининг илтимосига кўра нақшбандий тариқати
бўйича бериладиган сабақлар ва зикрлар борасида аниқ йўлланма
беришга ҳаракат қилган. Асар охирида қодирий ва чиштиий та-
риқатларида иймон калимаси (ло илоҳа иллаллоҳ)нинг дил ва тил
билан айтиш услублари ҳам илова этилган.

Хати – настаълиқ. 8 varaқ (571-578). 26x19,5. СВР, III т., бет
384.

2. № 2900/XXXVII

Қўлёзма тахминан XIX аср бошларида настаълиқ хатида номат-
лум хаттоғ томонидан кўчирилган. 5 varaқ (541-545). 23,5x13,5.
СВР, III т., бет 385.

3. № 500/III

Нусханинг кўчирилган вақти – 1251/1835 й. Хати – настаълиқ. 5
varaқ (19-23). 25,5x15,5. СВР, III т., бет 385.

اسامی مشایخ طبقات

„Асомийи машойихи табақот“

(Турли давр машойихларининг исмлари)

№ 9329/II

Асар Абдураҳмон Жомийнинг „Нафаҳоту-л-унс“ китобидан
қисқартириб олинган. Тузувчи ва хаттоғ – Абдулборий Мискин.
Машойихлар яшаб ўтган даврларига қараб беш табақага бўлинган.
Уларнинг ҳикматли сўзларидан намуналар ҳам берилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – тахминан XVI аср. 8 varaқ
(35-43). 24,5x16.

آداب السالکین

„Одобу-с-соликийн“

(Солиқлар одоби)

№ 8911/I

Муаллиф – *طاهر بن خواجه بخاری* – Тоҳир ибн Хожа
Бухорий. Асар 3 бобдан иборат: I – Зикр одоблари; II – Буюк сиймо-
лар ҳақида; III – Хожагон тариқати бўйича ибодат қоидалари ва
нақшбандий силсиласи.

Хати – настаълиқ. 60 varaқ. 25x14.

جمیلیہ { سلسلہء نقشبندیہ }

„Жамилийя (Силсилаи нақшбандийя)“

(Жамилийя (Нақшбандийя силсиласи))

№ 5493/IV

Муаллиф – ابن مستی – Ибн Мастий. Назм услубида ёзилган рисола. Унда нақшбандийя машойхларининг номлари то Муҳаммад алайҳиссаломгача бирма-бир баён этилган.

3 varaқ. Хати – настаълиқ.

МУАЛЛИФИ НОМАЪЛУМ АСАРЛАР

کلمات قدسیہء خواجہ علاء الدین

„Калимоти Қудсийяи Хожа Алоуддин“

(Хожа Алоуддиннинг даргоҳи илоҳийга мансуб сўзлари)

№ 502/V

Асарда Баҳоуддин Нақшбанднинг биринчи халифаси Муҳаммад ибн Муҳаммад Алоуддин Аттор Бухорий (ваф. 802/1400 й.)нинг нақшбандийя тариқатига оид баъзи фалсафий фикрлари нақл этилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Ҳомид Балхий. Кўчирилган вақти – 1147/1734 й. 1 varaқ. 21,5x14.

کلمات قدسیہ

„Калимоти қудсийя“

(Илоҳий даргоҳга мансуб сўзлар)

№ 3407/II

Асарда нақшбандийя таълимотининг муҳим жиҳатлари ва бир қанча оят ҳамда ҳадисларга тасаввуфий шарҳлар берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мир Тожуддин Ҳусайний. 82 varaқ (65-146). 26x15.

بعضی از احوال و اقوال حضرت خواجہء بہاء الدین

نقشبند

„Баъзе аз аҳвол ва ақволи Ҳазрати Хожаи Баҳоуддин Нақшбанд“

(Ҳазрати Баҳоуддин Нақшбанднинг аҳвол ва сўзларидан баъзи намуналар)

№ 550/III

Асарда Алоуддин Аттор воситаси билан Баҳоуддин Нақшбанддан келтирилган нақл ва ривоятлар берилган.

Хати – настаълиқ. 9 varaқ (59-68). 19x12.

من مقامات أرحمهم و مقالات سودمند حضرت بهاء
الحق و الدين نقشبند

„Мин мақомоти аржуманд ва мақолоти
судманди Ҳазрати Баҳоу-л-ҳаққи ва-д-дини
Нақшбанд“

(Ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанднинг шарафли мақомоти ва
фойдали сўзларидан намуналар)

№ 502/VII

Нақл этувчи – Алоуддин Аттор. Асарда Баҳоуддин Нақшбанд-
нинг тасаввуф ва тариқат моҳияти ва усуллари тўғрисидаги
ҳикматли сўзлари, шунингдек баъзи оятлар ва ҳадисларга айтган
шарҳлари берилган.

Хати – настаълиқ. Хаттоғ – Муҳаммад Ҳомид Балхий. 6 varaқ
(34-39). 21,5x14.

رسالة تصوف

„Рисолаи тасаввуф“

(Тасаввуф рисоласи)

№ 890/VI

Асарда тасаввуф тушунчаси ҳақида умумий маълумот бериш
билан бирга нақшбандий тарихига доир ахлоқий масалалар ҳам
баён этилади.

Хати – настаълиқ. 71 varaқ (127-197). 18,5x11,5.

ذكر أحوال خواجه معين الدين النقشبندی

„Зикри аҳволи Хожа Муинуддин
ан-Нақшбандий“

(Хожа Муинуддин ан-Нақшбандий ҳолатлари ҳақида)

№ 2158/I

Асар -Хожа Мир Муинуддин ибн Хожа Хованд Маҳмуд
Нақшбандий Алавий Ҳусайний (XVII аср) ҳақида маълумотлар бе-
ради. Унда "Сафинату-л-анбиё" китобидан нақл қилиб келтирили-
шича, Хожа Муинуддин Кашмир уламо ва фуқоҳоларининг ўша
даврдagi пешвоси бўлган. У фазлу камолотда беназир ҳисобланган.
Отаси Хожа Хованд Маҳмуд (ваф. 1052 й.) кароматли авлиёлардан
бўлган. Асар 1073/1662 й. ёзилган.

Хати – настаълиқ. Асар ёзиб тугалланмаган. 3 varaқ. 30,5x18,5.

بیان تلقین ذکر قلبی

„Баёни талқини зикри қалбий“
(Қалб билан зикр қилиш услубининг баёни)

№ 8812/IV

Асарда Хожагон тариқати машойихлари силсиласи, бу тариқатда Аллоҳнинг зикрини махфий равишда дил билан такрор қилиш услуби ва қоидалари, шунингдек бошқа муҳим маълумотлар баён этилган.

Хати – настаълиқ. 6 варақ (89-94). 26x16.

تعلیم طریقہ ء نقشبندیہ

„Таълими тариқаи нақшбандийя“
(Нақшбандийя тариқати бўйича таълим)

№ 3424/I

Асарда мурид шайх ҳузурига илк бор дарс олиш учун борганда қилиши лозим бўлган ишлари ва шайхнинг таълим бериш қоидалари баён этилган. Умуман, ушбу мажмуага киритилган рисоалар номаълум шахс томонидан турли асарлардан танлаб олинган бўлиб, хати ва қоғозига қараганда XIX асрнинг II ярмида кўчирилган деб тахмин этилади.

Хати – настаълиқ. 6 варақ (133-138). 21,5x17,5.

أوصاف شاه نقشبند

„Авсофи Шоҳ Нақшбанд“
(Шоҳ Нақшбанд сифатлари)

№ 12037/II

Асар назмий услубда ёзилган. Унда Баҳоуддин Нақшбанднинг таъриф ва тавсифи ҳамда кашфу кароматлари баён этилган.

Хати – настаълиқ. 7 варақ (200-207). 26,5x15.

شجره ء نقشبندیہ

„Шажари нақшбандийя“
(Нақшбандийя шажараси)

1. № 3970/III

Асарда нақшбандийя машойихларининг шажараси берилган. Унда Шоҳ Мир Абдулмухтор ал-Қодирий ал-Бухорийдан Муҳаммад алайҳиссаломгача ўтган пиру муридларнинг номлари зикр этилган.

Хати – насх. Кўчирилган йили – 1277/1860. 3 варақ (22-24). 23x21.

2. № 3828/II

а. Хати – насх. 3 варақ (23-25). 21,5x13.

سبقهای طریقهء نقشبندیه
„Сабақҳои тариқаи нақшбандийя“
(Нақшбандийя тариқати сабоқлари)

№ 12252/1

Асарда тариқат йўлига кирган муриднинг шайх ҳузурига сабоқ олиш учун борган кунидан бошлаб қандай қонун-қоидалар ва одоб-усулларга риоя қилиши зарурлиги ҳақида сўз юритилади. Унда бошқа маълумотлар ҳам мавжуд.

Хати – настаълиқ. 8 varaқ. 20,5x13.

بیان طریقهء نقشبندیه
„Баёни тариқаи нақшбандийя“
(Нақшбандийя тариқатининг баёни)

№ 5690/VIII

Асарда нақшбандийя тариқатининг асосий тўрт рукнлари, қалб, руҳ, хафий, ахфо, нафс каби тушунчаларга доир вазифалар ҳақида маълумот берилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1299/1881. 6 varaқ (313-318). 25x15,5.

سلسلهء طریقهء خواجگان نقشبندیه
„Силсилаи тариқаи Хожағони Нақшбандийя“
(Нақшбандийя тариқати машойихлари силсиласи)

№ 10740

Асарда нақшбандийя тариқати таълимотига доир қонун-қоидалар, машҳур машойихлар сўзларидан намуналар ва асар охирида 20 дан ортиқ насиҳатлар берилган. Нусханинг боши ва охири етишмайди.

Хати – настаълиқ. 149 varaқ. 24,5x13,5.

تواریخ
„Таворих“
(Тарихлар)

№ 6078/1

Баҳоуддин Нақшбанд, Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор, Мир Алишер Навоий, Махдуми Аъзам, Амир Темур, Мирзо Улуғбек каби зотларнинг вафот этган саналари назмий усулда берилган асар.

У XIX асрнинг II ярмида кўчирилган деб тахмин қилинади. 8 varaқ (3-10). 10x12. СВП, XI т., бет 366.

رسالهء بهائيه

„Рисолаи Баҳоййя“

(Баҳоуддин ҳақида рисола)

1. № 11399/П

ф.-а. Нақшбандийя тариқатининг асосчиси Баҳоуддин Нақшбанднинг ҳаёти ва фаолияти, кароматлари, Абдуллоҳ Ансорий, Жунайд Бағдодий, Юсуф Ҳамадоний каби кўплаб қадим тасаввуф машойихларининг сўзларидан намуналар ва бошқа муҳим маълумотлар асардан ўрин олган.

Нусханинг аввалида 1 варақ етишмайди. Хати – настаълиқ. У тахминан XVI асрда кўчирилган. 130 варақ (23-152). 22,5x16. СБР, X т., бет 222.

2. № 2319

Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1033/1624. Кўчирилган жойи – Лаҳор. 151 варақ. 24x14. СБР, X т., бет 222.

3. № 5487

Хати – настаълиқ. Бошидан 7 варақ, охиридан 9 варақ етишмайди. Нусха XIX асрга оид. 153 варақ. 23x13. СБР, X т., бет 223.

رسالهء تصوف

„Рисолаи тасаввуф“

(Тасаввуф ҳақида рисола)

№ 8237/IV

Асар Хожাগон тариқатининг хусусиятлари ва таълимоти ҳақида оят ва ҳадисларга асосланган ҳолда кенг маълумот беради.

Нусха настаълиқ хатида битилган. Кўчирилган вақти – XVIII аср. 90 варақ (142-231). 21,5x13. СБР, VIII т., бет 420.

مقامات سيد أمير خرد وایکندی

„Мақомоти Саййид Амири Хурд Вобкандий“

(Саййид Амири Хурд Вобкандийнинг мақомотлари)

№ 7065/1

Асар Бухорода XIV асрда яшаб ўтган машҳур тариқат шайхларидан бири Саййид Амири Хурднинг ҳаёти ва фаолиятига бағишланган. Бу давр Баҳоуддин Нақшбанднинг ёшлик йилларига тўғри келади ва асарда уларнинг ўзаро мулоқотлари ҳақида ҳам муҳим маълумотлар бериледи.

Хати – настаълиқ. У 1250/1834 йили кўчирилган деб тахмин қилинади. 15 варақ. 24,5x14,5. СБР, VIII т., бет 407-408.

حكايت

„Ҳикоят“

(Ҳикоя)

№ 8445/II

Қўлёзма насх ва настаълиқ хатларида битилган. XVIII асрда кўчирилган деб тахмин қилинади. Охири етишмайди. 3 варақ (238-240). 25x18. СБР, VIII т., бет 395.

مقدمة المریدین

„Муқаддимату-л-муридийн“

(Муридлар муқаддимаси)

№ 9213/III

Ў. Асарда шайхдан тариқат сабоғини олувчи муридларга бўлган бир неча муҳим одоблар баён этилган.

Хати – настаълиқ. Кўчирилган вақти – тахминан 1202/1787 й. 6 варақ (41-46). 21,5x12,5. СБР, VII т., бет 392.

مجموعه

„Мажмуа“

(Тўплам)

№ 2909

а.ф.ў. Тузувчи – Муҳиддин ибн Қози Садриддин. Унда насрий ва назмий усулда ёзилган кўпгина шоирлар ва шайхларнинг асарлари жам этилган. Жумладан Абдурраҳмон Жомий, Шайх Сарҳиндий, Хожа Муҳаммад Порсо ва бошқа зотларнинг дурдона ҳиқматли сўзларидан намуналар бор.

Кўчирилган вақти – 1277/1860 й. 144 варақ. 25x15. СБР, III т., бет 406.

بیان طریقهء نقشبندیہ

„Баёни тариқаи нақшбандийя“

(Нақшбандийя тариқатининг баёни)

№ 2908/IX

Асарда нақшбандийя тариқатининг ғояси шарҳлаб берилади. Жумладан, ақиданинг мустаҳкамлиги, хайрли ва солиқ амалларни қилиш, суннатларга амал, бидъат ва макруҳотлардан узоқлашиш, Аллоҳнинг зикри билан доимий равишда машғул бўлиш, таважжух ва муроқабани каби шарту шароитлар билан тариқат йўлидан бориш зарурлиги таъкидланади.

Кўчирилган йили – 1257/1841. 4 варақ (63-66). 23,5x14,5. СБР, Ш т., бет 395-396.

مناقب شيخ خالد نقشبندی

„Маноқиби Шайх Холид Нақшбандий“

(Шайх Холид Нақшбандий таърифи)

№ 79/Х

Асар араб тилидаги "ал-Баҳжату-с-санийя фи одоби-т-тариқати-н-нақшбандийя" китобидан қисқартириб олинган. Унинг муаллифи Муҳаммад ибн Абдуллоҳ ал-Хоний ан-Нақшбандий (ваф. 1279/1862 й.) дир.

6 варақ (131-136). 31x19,5. СБР, Ш т., бет 392-393.

مناقب شيخ خالد ضياء الدين النقشبندی

„Маноқиби Шайх Холид Зиёуддин ан-Нақшбандий ал-Мужаддий ал-Қодирий“

(Шайх Холид Зиёуддин Нақшбандий Мужаддий Қодирийнинг таърифи)

№ 79/IX

Асарда Шайх Холид Зиёуддиннинг тасаввуфдаги тўрт оқимга, яъни, нақшбандийя, қодирийя, суҳравардийя ва қубровийяга мансуб эканлиги қайд этилиб, мазкурнинг баъзи муридларига ёзган мактублари, насиҳатлари ва бошқа муҳим ахборотлар берилди.

Кўчирилган йили – 1333/1915. Хаттот – Мир Муҳаммад Сиддиқ. 12 варақ (119-130). 31x19,5. СБР, Ш т., бет 392.

مناقب شاه عبد الله

„Маноқиби Шоҳ Абдуллоҳ“

(Шоҳ Абдуллоҳнинг таъриф ва тавсифи)

№ 79/VIII

Асар нақшбандийя тариқатининг мажаддийя оқими шайхи Ғулом Алишоҳ лақабли Шоҳ Абдуллоҳнинг таржимаи ҳолига бағишланади.

Хаттот – Мир Исомуддин Насафий. Кўчирилган йили – 1333/1915. 6 варақ (113-118). 31x19,5. СБР, Ш т., бет 390.

رساله
„Рисола“
(Рисола)

№ 500/XVIII

Кўлёманинг боши берилмаган. Тўртинчи боб (жавхар)дан бошлаб охиригигача бобгача ҳар бир бўлимни "ёқут" деб номланган. 4-боб нақшбандий шайхларидан Ғулом Алишоҳ – Шоҳ Абдуллоҳ Мужаддийнинг сўзларидан иборат, 5-бобда мукошафа тўғрисида, 6-бобда илҳом, 7-бобда авлиёлар кароматлари ҳақида маълумот берилди.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Муҳаммад Олим. Кўчирилган йили – 1275/1858. 7 ыарақ (201-207). 25,5x15,5. СВР, Ш т., бет 390.

انوار ضمير و آداب پير
„Анвори замир ва одоби пир“
(Қалб нурлари ва пир одоблари)

№ 1344/Ш

Асар "Одобу-с-соликийн" китобидан қисқартириб олинган бўлиб, унда тариқатдан дарс берувчи пир ҳузурига бориб машғулота қатнашиб кайтгунча муриднинг рияя қилиши лозим бўлган одоб ва қоидалар баён қилинган.

Хаттот – Турсун бобо. Хати – настаълиқ. Кўчирилган йили – 1234/1818. 4 ыарақ (154-157). 24x19. СВР, Ш т., бет 386.

در بیان فضیلت شیخ و شرائط آن
„Дар баёни фазилати шайх ва шароити он“
(Шайхлик фазилати ва унинг шартлари ҳақида)

№ 1572/IV

Асарда туриқатдан дарс берувчи шайхда топилиши зарур бўлган ўнта шарт ҳамда ундан дарс олувчи муридга таалуқли ўнта шарт-шароитлар баён этилган. Унда тасаввуфта оид яна бошқа маълумотлар ҳам берилган.

Кўлёмна настаълиқ хатида битилган. У XIX асрда кўчирилган. 4 ыарақ (167-170). 20,5x13. СВР, Ш т., бет 382.

سلسلهء نقشبنديه
„Силсилаи нақшбандийя“
(Нақшбандийя силсиласи)

№ 300/I

Кўлёмнада Шайх Хожаи Азиздан то Муҳаммад алайҳиссаломгача ўтган тариқат машойихларининг силсиласи берилган.

XIX асрда кўчирилган. Хати – настаълиқ. 1 ғарақ. 26,3x15,5. СВР, Ш т., бет 382.

رسالهء خلوت صوفيه

„Рисолаи хилвати сўфийя“
(Сўфийлар хилвати тўғрисида рисола)

№ 7610

Ў. Асарда XIX аср бошларида Хоразмда тасаввуф фанининг жаҳон маданиятига қанчалик ижобий таъсир кўрсатганлиги тўғрисида муҳим маълумотлар берилган.

Нусха настаълиқ хатида 1343/1925 йилда кўчирилган. 17 ғарақ. 19,5x15,5. СВР, Ш т., бет 381.

إصطلاحات صوفيه

„Истилоҳоти сўфийя“
(Тасаввуфга оид истилоҳлар)

№ 84/VI

Нақшбандийя ва бошқа тариқатларда учрайдиган сўз ва ибораларнинг изоҳли луғати асардан жой олган.

4 ғарақ (114-117). 23x15. СВР, Ш т., бет 357.

آداب السالكين

„Одобу-с-соликийн“
(Соликлар одоби)

№ 503/IX

Тариқат йўлига янги кирган муридларнинг ахлоқу одоби, зикр, бурч ва вазифалари ҳақидаги рисола.

Насх хатида битилган. 8 ғарақ (233-240). 19x12,5. СВР, Ш т., бет 350.

رساله

„Рисола“
(Рисола)

№ 1589/I

Рисолада Аҳмад ас-Сарҳиндийнинг "латоифи ашара" (инсон таркибидаги 10 унсур) тасаввуф нуқтаи назаридан таҳлил қилинади. Улар: нафс, сув, олов, тупроқ, ҳаво, қалб, руҳ, сир, хафий ва ахф.

Кўчирилган йили – 1283/1866. 7 ғарақ. 20,5x13. СВР, Ш т., бет 337.

مقامات مخدوم أعظم

„Мақомоти Махдуми Аъзам“

(Махдуми Аъзам мақомотлари)

№ 12315/1

Асарда Аҳмад ибн Жалолуддин Хожагии Косоний – Махдуми Аъзам (ваф. 949/1542 й.)нинг ҳаёти, фаолиятлари, тутган тариқат услублари, кароматлари, зикр, мусиқа, рақс, важд каби ҳолатларга бўлган муносабатлари, шунингдек бошқа муҳим маълумотлар акс эттирилган.

Хати – настаълиқ. 118 varaқ.

رسالة القطب و الاوتاد

„Рисолату-л-қутби ва-л-автод“

(Қутб ва автодлар ҳақида рисола)

№ 2992/1

Бу рисолада "қутб", "ғавс", "абдол", "автод", "нужабо", "нуқабо", "руқабо" номлари билан юритилувчи авлиёлар табақалари ҳақида ҳикоя қилинади. Бу маълумотларни муаллиф Шайх Муҳиддин ибн ал-Арабийдан нақл қилади.

Нусха настаълиқ хатида 1268/1852 йили кўчирилган. 3 varaқ. 25,5x14,5. СВР, Ш т., бет 196.

НОМИ ВА МУАЛЛИФИ

НОМАЪЛУМ АСАРЛАР

رسالة

„Рисола“

(Рисола)

1. № 1606/1

Рисолада "Махдуми Аъзам"нинг асосий 4 хотинлари, улардан дунёга келган ўғил-қиз фарзандлари ва бошқа зурриётлари ҳақида муфассал маълумот берилган.

4 varaқ. 16,5x9.

2. № 3404/II

Хати – настаълиқ. Хаттот – Саййид Назир Хожа ал-Хўқандий.

Кўчирилган йили – 1271/1854. 12 varaқ (119-130). 25,5x15,5.

مناقب خواجه عبيد الله أحرار
„Маноқибӣ Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор“
(Хожа Убайдуллоҳ Аҳрор маноқибӣ)

№ 1883/IV

Унда Хожа Аҳрорнинг ҳаёт ва фаолияти, унинг айтган сўзлари ва тариқат хусусидаги сабоқлари ҳамда у кишидан зоҳир бўлган кароматлар ҳақида сўз юритилади.

Хати – настаълиқ. Хаттот – Мулло Абдулмўъмин Бухорий. Кўчирилган йили – 1249/1883. 108 varaқ (98-205). 21,5x12,5.

رسالة أولاد و خلفای خواجه أحرار
„Рисолаи авлод ва хулафои Хожаи Аҳрор“
(Хожа Аҳрорнинг фарзандлари ва халифалари ҳақида рисола)

№ 1883/Ш

Асарда Хожа Аҳрорнинг яқин авлодлари ва муридлари ҳақида муҳим маълумотлар берилган. Айниқса унинг фарзандлари ва набиралари бошига тушган оғир ва қайғули кунлар ҳақидаги тафсилотлар эътиборни жалб қилади. Қайсики, ўша даврдаги хони Шоҳибекхон бу авлодга зулм ва таъзийқ ўтказиб, уларнинг каттаси Хожа Кохожани ўз она юртидан Андижонга кўчиб кетишга мажбур этади. Шоҳибекхоннинг бу қилмиши жазосиз қолмайди: кўп ўтмай у Марвшоҳ томонидан сазойи қилинади. Хожа Аҳрорнинг иккинчи фарзанди Хожа Шаҳид икки ўғли билан биргаликда Кароб қишлоғида 15 йил гурбатда яшайдилар ва 906/1500 йили улар Шоҳибекхон аскарлари томонидан қатл этиладилар. Кейинчалик уларнинг жасадлари Самарқандга келтирилган ва оталари ёнига дафн этилган. Хожа Аҳрорнинг учинчи ўғлининг номи Муҳаммад Амин эди. Катта ўғли Хожа Кохожадан кўпгина зурриёт қолган.

Нусха 1249/1883 йили настаълиқ хатида кўчирилган. 5 varaқ (93-97). 21,5x12,5. СВР, Ш т., бет 273.

№ 1621/Ш

Асарда Хожаи Бузург – Баҳоуддин Нақшбанд таълимоти асосида махфий зикр (зикри дил) ҳақида маълумот берилган.

Нусха 1330/1912 йили кўчирилган. 3 varaқ (3-5). 26x15. СВР, Ш т., бет 258.

№ 1621/IV

Бу асарда Баҳоуддин Нақшбанднинг ўз тариқати ҳақида айтган сўзлари берилади.

Нусха 1330/1912 йили кўчирилган. 3 varaқ (5-7). 26x15. СВР, Ш т., бет 258.

Тасаввуфга оид сўз ва иборалар ИЗОҲИ

А

АБДОЛ (ابدال) – арабча "бадал" (بدل) сўзининг кўплик шакли. У форс ва туркий тилларда "чилган" деб юритилади. Демак, улар қирқ кишидан иборат бўлади. Лекин баъзи бошқа манбаларда уларнинг адади ўттиз киши деб ҳам белгиланган. Улар رجال الغيب

– гоиб кишилар тоифасидан бўлиб, ўзлари халқ ичида бўлсаларда, уларнинг абдол эканликларини ҳеч ким билмайди. Ўзлари ҳам буни махфий тутадилар. Улардан қайси бири вафот этса, ўрнига дарҳол янгиси таъйин этилади. Олдингисига бадал (ўринбосар) бўлиб келгани учун уларда "абдол", яъни "ўринбосарлар" деб ном берилган. р: 2944 рақамли қўлёзмага қаралсин.

АБРОР (ابرار) – арабча "барр" (بر) сўзининг кўплиги бўлиб, "яхшилар" деган маънони англатади. Улар ўрта ҳол кишилар бўлиб, авлиёлар даражасидан қуйи, оддий халққа нисбатан юқори мартабадаги зотлардир. Улар Аллоҳнинг буйруқларини ўртача бажариб, ман қилган ишларидан сақланиб юручилардир. Тасаввуфда арабча حنات الابراز سنات المقربين деган ибора бор. Яъни: "Аброрларнинг кундалик қилиб юрган савобли ишлари азиз-авлиёларнинг гуноҳ ишлари билан баробардир". Демак, авлиёлар учун шариатда буюрилган фарз, вожиб, суннат, мустаҳаб каби амалларни бажариш билангина чегараланиб қолиш гуноҳ ҳисобланади. Улар ўз зиммаларига зикр, тасбеҳ, таҳлил, муроқаба, нафл намоз ва рўза каби бир қанча қўшимча ибодатларни ҳам олган бўладилар.

АВТОД (اوتاد) – арабча "ватад" (وتد) сўзининг кўплиги. Луғавий маъноси "қозиқлар" демақдир. Улар ҳам абдол каби зотлар бўлиб, ададлари тўғрисида турли маълумотлар бор. Масалан, р: 2992 рақамли қўлёзмада уларнинг сони 70 нафар дейилган бўлса, р: 2944 рақамли қўлёзмада тўрт нафар дейилади (309 бет).

АДАБ (ادب) – арабча "одоб" (آداب) сўзининг бирлик шаклидир. Адаб ва одоб деганда тасаввуфда тариқатдан сабоқ берувчи пир ёки шайх ва сабоқ олувчи мурид ёки солиқнинг риюя қилиши зарур бўлган қонун ва қоидалар назарда тутилади. Шунинг учун шайхлар ва солиқлар одоби хусусида кўплаб асарлар ёзиб қолдирилган.

АЙНУЛ ЯҚИЙН (عين اليقين) – арабча ибора бўлиб, маъноси "кўз билан кўриб ҳосил қилинган ишонч" демақдир. Ислом дини манбаларида ишончни уч даражага бўлинган: 1. علم اليقين (илмул-яқийн). Бунда бирор хабарни эшитиб ёки ўқиб билинади, лекин ўша хабарнинг рост ёки ёлгонлиги аниқланмаган бўлади. 2. عين اليقين (айнул-яқийн). Бунда эшитиб ёки ўқиб билинган нарсани кўз билан кўриб ишонч ҳосил қилинади, лекин бу ишонч ҳам хали мукамал эмас. 3. حق اليقين (ҳаққул-яқийн). Бунда

эшитиб ёки ўқиб, сўнг кўз билан кўргандан кейин ўша нарсани қўл билан ушлаб кўриш, истеъмол қилиш ва бошқа синов йўллари билан унинг ҳақ эканлигига қаноат ҳосил қилинади. Бунга мисол: айтайлик, бир одам келиб бозорда хурмо сотилаётганини тўғрисида хабар берди. Демак, сизда "илмул-яқийн" пайдо бўлди. Бориб кўрсангиз, ҳақиқатан ҳам бир одам хурмога ўхшаган мева сотаяпти. Бу "айнул-яқийн" бўлди. Бир дона олиб еб кўрдингиз ва унинг хурмо эканлигига қаноат ҳосил қилдингиз. Бу – "ҳаққул-яқийндир".
(تعريفات سيد شريف)

АХФО (اخفى) – арабча сўз. Луғавий маъноси "махфийроқ, оҳистароқ" демакдир. Тасаввуфда зикрнинг махсус бир тури. Бунда зикр этувчи солиқ дилининг марказидан чиқариб الله معي
Аллоҳ мен билан) иборасини айтади. Айтганда унинг мазмунини мулоҳаза қилиб туриши шарт.
رمائل تقينده ۱۰ بيت

АҚТОБ (اقطاب) – арабча қутб (قطب) сўзининг кўплиги. Луғавий маъноси "қутб". Масалан, ер куррасининг жанубий ва шимолий қутблари бўлгани каби тасаввуфда ҳам маълум бир даражага етган авлиёларга қутблар деб ном берилади. Қутбларнинг адади тўғрисида турли маълумотлар бор. Масалан, Тоҳир Эшон Хоразмийнинг „Тазкирату-л-авлиё“ асарида улар уч нафар дейилса, „Рисолату-л-қутби ва-л-автод“ асарида бир нафар деб қайд этилган. Ҳар бир даврнинг ўз қутби бўлиб, у халифа Абу Бақр Сиддиқ (разияллоҳу анҳу)нинг ноиб ҳисобланади. Қутб Аллоҳга илтижо қилиб турган пайтда унинг номи "ғавс" (фарёд этувчи) деб аталади. (Саййиди Шарифнинг „Таърифот“ асари. 74-бет.)

АҲЛИ ДИЛ (اهل دل) – луғавий маъноси "дил аҳли". Тасаввуфда улар дилларини Аллоҳнинг зикри билан машғул этган солиқлар ва машойихлардир. Одатда "аҳли дил" деганда тасаввуф аҳли кўзда тутилади.

АҲЛИ ТАҲҚИҚ (اهل تحقيق) – "таҳқиқ аҳли". Яъни ҳар бир нарсани тадқиқот билан чуқур ўрганувчи ва унинг моҳиятига етишга ҳаракат қилувчи олимларга "аҳли таҳқиқ" ёки "муҳаққиқлар" дейилади. Бундай кишилар илм ва фаннинг ҳамма соҳаларида, шунингдек, тасаввуфда ҳам мавжуддирлар.

АҲРОР (احرار) – арабча "ҳур" (حر) сўзининг кўплиги. Луғавий маъноси "ҳур, озод" демакдир. Тасаввуфда уч хил асирликдан халос топган кишига ҳур деб ном берилади. Биринчиси – ҳайвоний ва шаҳвоний ҳис-туйғуларни енгиб, уларнинг асирлигидан қутулиш. Бу мартабага "ҳуррийяти омма" дейилади ва бу фазилат ҳар кимда ҳам топилиши мумкин. Иккинчиси – ўзининг барча хоҳиш ва иродаларидан воз кечиб, фақат Аллоҳнинг иродасига таслим бўлишлик. Бундай ҳуррийятга "ҳуррийяти хосса" дейилади ва у тасаввуф аҳлининг кўпчилигида топилиши мумкин. Учинчиси – расм-русум ва ҳаёт кечиришининг барча одат ва анъаналаридан озод бўлиб, илоҳий нур ёғдусига ғарқ бўлишлик. Бундай ҳуррийятга "ҳуррийяту хоссатил хосса" дейилади ва у тасаввуф аҳлининг айримларига насиб бўлади. Демак, "аҳрор" деганда шу уч хил қулликдан озодликка эришган зотлар тушунилади. Хожаи Аҳрор лақабини олган Хожа Убайдуллоҳ Тошкандий мана шундай

хурларнинг сардори бўлганлари учун ҳам шу унвонга мушарраф бўлганлар.

Б

БАСМАЛА (**بسملة**) – "Бисмиллоҳир Раҳмонир Раҳийм" жумласига берилган ном. Бундай атамалар араб тилидаги бошқа машҳур жумлаларга ҳам берилган. Масалан, "Алҳамду лиллоҳ" калимасига "ҳамдала", "Ло ҳавла вало қуввата илло биллоҳ" калимасига "ҳавқала", "Ло илоҳа иллаллоҳ" калимасига "таҳлил", "Аллоҳ акбар" иборасига "такбир" ва ҳоказо.

БАҚО (**بقاء**) – луғавий маъноси – "боқийлик, давомли, барқарор, бардавом" демакдир. У – Аллоҳнинг сифатларидан бири. Тасаввуфда Аллоҳнинг боқий дўсти бўлиб қолиш учун ўзидан воз кечишга айтилади.

В

ВАЖД (**وجد**) – а. Луғавий маъноси "ҳаяжон, тўлқинланиш". Тасаввуфда сўфийларнинг зикру самоъ пайтидаги шавқ ва завққа тўлган ҳолати (**تعريفات**).

ВАЛИЙ (**ولى**) – а. Луғавий маъноси "дўст, эга, яқин". Тасаввуфда Аллоҳнинг зоти ва сифатларини имконияти борича яхши билган, Унинг буйруқларини бажариб, гуноҳ ишлардан ўзини сақловчи, дунё лаззати ва шаҳвоний ишлардан юз ўгирувчи мўъмин-мусулмон одамга айтилади. Кўплиги – авлиё (**اولياء**). (Саййид Шариф. **تعريفات**).

ВАСЛ (**وصل**) – а. Луғавий маъноси "етишиш, висол". Тасаввуфда "фано" мақомидан кейинги мартаба. Бунда солиқ Аллоҳдан ўзга барча мавжудотлардан руҳан ажралиб, Аллоҳга етишган бўлади. Яна фано лафзининг изоҳига қаралсин (**رسالة نقشبديه**) 57-бет.

ВАҲДАТ (**وحدت**) – а. Луғавий маъноси "яккалик". Тасаввуфда Аллоҳнинг яккаю ягоналиги, азалийлиги ва боқийлиги ҳақидаги ақида. Ваҳдоният ҳам шу ақиданинг худди ўзи. "Ваҳдатул-вужуд" назарияси Ислом таълимоти нуқтан назаридан нотўғри ақида ҳисобланади. (**حقيقت وحدة الوجود لعبد الحكيم الانصاري**).

ВИРД (**ورد**) – а. "вазифа". Тасаввуфда шайх ва муридларнинг кундалик ўқиб юришлари зарур бўлган тиловат, зикр, тасбеҳ, дуо, салават каби мажбуриятларидан иборат. Бу каби шариат ва тариқат кўрсатмаларига асосланган вазифаларнинг турли тўпламлари мавжуд. Масалан, "Амалул явми вал лайла", "Авроди фатҳийя", "Далоил" ва ҳоказо.

ВУЖУД (**وجود**) – а. "борлик, бўлишлик, мавжудлик". Тасаввуфда Аллоҳнинг борлиги ҳақидаги ақида. Унинг бор бўлиши ўз-ўзидан зарурлигини "вожибул вужуд" деб аталади. Аллоҳдан бошқа мавжудотлар эса "мумкинул вужуд" дейилади. Яъни, улар Аллоҳ томонидан яратилиши ва яратилмаслиги мумкин бўлган нарсалар демакдир.

ВУҚУФ (**وقوف**) – а. "огоҳ бўлиш". Тасаввуфда солиқнинг доимо Аллоҳнинг зикри билан огоҳ бўлишига айтилади. Вуқуф уч хил бўлади: вуқуфи қалбий, вуқуфи замоний ва вуқуфи ададий.

Д

ДЕБОЧА (ديباچه) – ф. зар ва турли жавоҳирлар билан зийнат бериб тикилган шоҳона кийим. Китобат санъатида эса у – асарнинг муқаддимаси. Одатда муаллифлар ўз асарларининг кириш қисмида сўз усталиклари ва бадиий маҳоратларини ишга солганлар. Бу кўринишни мажозан шоҳона кийимга ташбеҳ бериб, дебоча деб атаб келинади. Айниқса бу усул қўлёзма асарларда кўп қўлланилган ва асар муқаддимасини алоҳида бадиий жадваллар ва унвонлар билан безалган.

ДУНЁ (دنيا) – а. Луғавий маъноси "олам, жаҳон, дунё". Тасаввуфда Аллоҳни эслашга монъелик қилувчи барча нарсалар дунё деб аталади (كشاف اصطلاحات الفنون).

Ж

ЖАЗАБА (جذبہ) – а. "жазава". Тасаввуфда зикру самоъ пайтида ўзини йўқотиш, завқ ва шавққа тўлиш ҳолати.

З

ЗАВҚ (ذوق) – а. "завқ". Тасаввуфда авлиёлар қалбига Аллоҳ томонидан ато этилувчи бир маърифат нуриким, унинг ёрдамида улар бевосита ҳақ ва ноҳақ нарсаларни бир-бирдан осонгина ажрата олиш қудратига эга бўладилар. (تعريفات السيد الشريف).

ЗАКОТ (زكات) – а. Луғавий маъноси "ўсиш, покланиш". Шариатда бойлик маълум бир миқдор (нисоб)га етгандан кейин ундан Аллоҳ йўлида муҳтожларга бериладиган илоҳий солиқ. Тасаввуфда дунёни тарк этиш ва дилни турли бузуқ хаёллардан пок тутиш. (كشاف اصطلاحات الفنون).

ЗИКР (ذكر) – а. "дил билан бирор нарсани ёдлаш, эслаш, тил билан бирор нарсани талаффуз этиш". Тасаввуфда тариқат пирлари ва муридларнинг кундалик ўқиб юрадиган махсус калима ва дуолари. Ҳадиси шарифда «Барча зикрларнинг афзали "ло илоҳа иллаллоҳ"» дейилган. Зикрни икки тариқа амалга оширилади. 1 – зикри хафий ёки зикри дил. Бунда у тил билан талаффуз қилинмай, балки фақат дил билан зикр ижро этилади. Нақшбандий тариқатида шу услубни ихтиёр этилган. 2 – зикри лисоний ёки зикри жаҳрий. Бунда зикрни тил билан овозни чиқариб айтилади. Ҳақиқий ва соф зикр шуки, зикр пайтида солиқ Аллоҳдан бошқа ҳеч ким ва ҳеч нарсани ёлғиз келтирмайди (فصل الخطاب).

ЗУҲД (زهد) – а. "зоҳидлик, тарки дунёчилик, сақланиш". Тасаввуфда Аллоҳнинг зикрига халал берувчи барча нарсаларни тарк этиш. Салаф уламолари зуҳдни уч қисмга бўлишган: 1 – Аллоҳга ширк келтиришдан сақланиш ва ибодатда риёдан холи бўлиш. Бундай зуҳд ҳаммага баробар фарзdir. 2 – Барча гуноҳлардан ва ҳаром нарсалардан сақланиш. Бу ҳам фарз. 3 – Ҳаром ёки ҳалоллиги шубҳали бўлган ва ҳалоллиги аниқ, лекин ортиқча бўлган дунёвий нарсалардан сақланиш. Бу каби зоҳидлик ҳаммага фарз эмас, балки шариат ва тариқат одобларини ўз зиммасига олган солиқ ва муттақийларга хос фазилатdir (كشاف اصطلاحات م ١٧٢).

И

ИЛТИЖО (التّجاء) – а. "паноҳ тилаш, бошпана излаш, кимнингдир ҳимоясига қочиш". Тасаввуфда Аллоҳдан паноҳ тилаш, Унинг ҳимоясига қочиш, дуо ва зикр пайтида ёрдам ва мададни фақат Ўзидан тилаб ёлбориш. Илтижо дуо маъносида ҳам ишлатилади.

ИЛҲОМ (الھام) – а. "илҳом, илҳомлантириш, кўнглига бирор фикрни солиш". Тасаввуфда солиқ қалбига Аллоҳ томонидан пайдо этилган фикр. Шариат уламолари илҳом асосида бирор иш қилиш мумкин эмас дейдилар. Тасаввуф аҳли эса, бунинг акси ўлароқ, илҳомни илоҳий файз сифатида қабул қилиб, унга асосланиб сўз ва иш юритадилар. (تعريفات).

ИРОДА (ارادہ) – а. "ирода, хоҳиш, муридлик". Тасаввуфда ирода тўғрисида турли таърифлар бор. Баъзи олимлар уни ўз хоҳишидан Аллоҳнинг хоҳишини устун қўйиб, Унинг амрини бажариш ва тақдирга рози бўлиш деб таърифласалар, бошқалари ирода солиқ қалбидаги илоҳий муҳаббат ўтидан пайдо бўлувчи бир чўғдирки, у ҳақиқат йўлидаги барча қийинчилик ва тақлифларни бемалол қабул этади деб баҳолайдилар (تعريفات السيد الشريف).

ИСТИЛОҲ (اصطلاح) – а. "атама, термин, шартли қабул қилинган сўз ва иборалар". Илм ва фан оламида мутахассис ва олимлар томонидан ҳар бир илмий соҳага оид махсус атамалар қабул қилинган. Масалан, "Истилоҳоти суфийя"ни олсак, тасаввуф аҳли сўзларни ўз луғавий ва шаръий маъноларидан фарқ қиладиган сўфиёна маъноларини кашф этганлар. Улар Қуръон ва ҳадис ибораларидаги шариат аҳкомларига далолат қилувчи мазмунларни инкор этмаган ҳолда, уларнинг ботиний маъноларини баён қилиб беришга ҳаракат қилганлар. Натижада тасаввуфга оид бир неча истилоҳий луғатлар юзга келган.

ИШҚ (عشق) – а. "ишқ". Ишқ ҳавасдан бошланувчи бир туйғуким, ошиқ ўз маҳбубини кўргач, аввало орзу-ҳавас қилади. Сўнг унинг қалби безовта бўла бошлайди. Ундан сўнг бу туйғу кучая бориб, шавқу завққа айланади. Сўнгра иштиёқ даражасига кўтарилиб, ундан кейин муҳаббат мақомига етишади. Охири маҳбуб йўлида ўзидан кечиб, фано бўлишга тайёр ҳолатга келади. Шу ҳолатни тасаввуфда ишқ деб аталади. Ҳақиқий ишқ – бу Аллоҳга нисбатан бўлган ишқдир. Ундан ўзга ҳар қандай маҳбубга нисбатан бўлган ишқ ёки муҳаббат солиқлар наздида мажозий ҳисобланади. Тасаввуфона битилган шеър ва ғазалларда мажозий ишқ орқали ҳақиқий ишқ тараннум этилади (شرح ديوان حافظ لمحمد).
(عبد الاحد دهلوی).

К

КАЛИМА (كلمه) – а. "сўз". Тасаввуфда у махсус дуо ва ибораларга қўлланилади. Масалан, "калимаи таййиба", "калимаи шаҳодат", "калимаи тавҳид", "калимаи истиғфор" ва ҳоказо.

КАРОМАТ (كرامت) – а. "олийжаноблик". Тасаввуфда авлиёларда содир бўладиган гайри табиий ҳолатлардир. Масалан, узоқ масофани оз фурсатда босиб ўтиш, сув устида чўкиб кетмай бема-

лол юриш, ҳавода учиш, керак пайтида номаълум томондан озиқ-овқатнинг пайдо бўлиши ва ҳоказо.

Каромат – бу олий даражаларга етишган аҳли тариқат, азиз-авлиёларга Аллоҳ томонидан ато этилган марҳамат ва неъматдир. Лекин авлиёларда албатта каромат бўлиши шарт эмас. Уларга бу неъмат қўшимча фазилатдир. Кароматга мисол қилиб келтирилган ҳодисалар пайғамбарлардан содир бўлса, уни мўъжиза дейилади. Агар улар авлиёлардан содир бўлса – кароматдир. Бордию кофир ва фосиқ кишилардан содир бўлса – “истидрож” дейилади. Истидрож – бу вақтинчалик бериб туриладиган ғайри табиий қобилиятдирки, унга мағрурланиб қолган киши тўғри йўлдан адашган ҳисобланади.

(التعريفات لسيد الشريف)

М

МАВЛО (مولى) – а “хожа,эга”. Тасаввуфда Аллоҳнинг номларидан бири сифатида қўлланилади. Мавло, мавлоно, мавлавий каби лақаблар тасаввуф шайхларига нисбатан ишлатилади. Бунда устоз, пир, муршид деган мазмун кўзда тутилади.

МАКТУБОТ (مکتوبات) – а. “мактублар, хатлар”. Тасаввуфда тариқат шайхларининг ўзаро ёзишган мактубларини мажмуасига шундай ном қўйилади. Тасаввуф тарихида Аҳмад Сарҳиндий (ваф. 1034/1624)нинг ўз замонларидаги машойихларга ёзиб юборган хатларидан иборат „Мактуботи Имоми раббоний“ энг йирик тўпламлардан бўлиб, унда 538 та мактуб жамланган.

МАНОҚИБ (مناقب) – а. “фазилатлар”. Тасаввуфда бирор улуғ зотнинг таърифи ва тавсифига айтилади. Масалан, „Маноқибни Хожа Аҳрор“ ва ҳоказо.

МАЪРИФАТ (معرف) – а. “билиш, англаш, идрок этиш, таниш”. Тасаввуфда солиқнинг кундан-кунга руҳоний тушунчаларининг зиёдалашиб бориши, коинот ва табиат илму ҳикматидан, шунингдек инсоний ва илоҳий сир-асрорлардан воқиф бўлиб боришига айтилади. Ҳадиси шарифда: «Кимики ўзини яхши таниса, Парвардигорини ҳам, албатта, таниб олади», – дейилган. Яъни, инсон ўзининг тузилиши, мураккаб таркиби, жисмоний ва руҳоний вужудини қанчалик чуқур тафаккур билан ўрганиб, билиб борса, Аллоҳнинг улуғ ҳикмати ва беқиёс қудратининг буюк эканлигини шунчалик идрок этади. Инсон ўзидаги камчилик ва хатоларни қанча кўп сезиб иқрор этса, Аллоҳнинг бениқсон комил зот эканини шунча пайқаб олади. Маърифатни тасаввуф аҳли олти даражага бўлганлар. Демак, ҳар бир инсон ўз маърифатини ўз билимига қараб юқори даражаларга кўтариши мумкин. Маърифат олдин билмаганларини янгидан билиб бориш деган маънони англатгани учун у бандаларга хос сифат деб қабул қилинган. Маърифатни Аллоҳга нисбат бериб бўлмайди. Аллоҳга илм, ҳикмат сифатлари берилади.

(فصل الخطاب و تعريفات)

МАХДУМ (مخدوم) – а. “хизмат қилинувчи одам”. Одатда у пиру устозларга бериладиган лақаб, чунки уларга ўз муридлари ва шогирдлари хизмат қилишади. Бу лақабни баъзи жойларда пиру устоз ва уламоларнинг ўғилларига ҳам ишлатадилар. Махдум сўзини бузилган шаклда “махсим” деб нотўғри ишлатиш бизда кенг

тарқалган. Нақшбандийя тариқати шайхларидан Аҳмад ибн Жалолддин Хожағий Косоний (ваф. 949/1542 й.) „Махдуми Аъзам“, яъни „Улуғ Махдум“ лақаби билан машҳур бўлганлар.

МАҲАББАТ (محب) – а. "севги". Тасаввуфда маҳаббат икки хил талқин этилади. Биринчиси – бу инсоннинг инсонга нисбатан севгиси. Иккинчиси – инсоннинг Аллоҳга бўлган маҳаббати. Биринчисини мажозий маҳаббат, иккинчисини ҳақиқий маҳаббат дейилади. Маҳаббат сўзини ўзбек тилида бузилган шаклда муҳаббат дея ишлатиш кенг истеъмолдадир.

МУЖОҲАДА (مجاهدة) – а. "жанг, жиҳод". Тасаввуфда солиқнинг ўз нафсу ҳавоси билан жанг қилиб, уни енгишга ҳаракат қилишига айтилади. Ҳадиси шарифда ёв билан қилинадиган жангни кичкина жанг, нафс билан қилинадиган жангни катта жанг (жиҳод) деб аталган. (فصل الخطاب، صحيح البخاري).

МУКОШАФА (مكاشفة) – а. "тафаккур". Тасаввуфда солиқнинг тафаккурга чўмиб турган пайтида хаёлида ҳосил бўладиган турли ҳолатларки, уларни сўз билан ифода этиш амри маҳолдир. (عرفناك).

МУРИД (مرید) – а. "ирода этувчи, бирор ишни қилишга жазм ва азму қарор қилувчи одам". Тасаввуфда тариқат пирларига бориб дарс олувчи шогирд маъносида ишлатилади.

МУРОҚАБА (مراقبه) – а. "кутиш, кузатиш". Тасаввуфда солиқнинг Ҳақ таоло томонидан ҳамиша кузатилиб туришига бўлган ишончидир. Мууроқабат тўғрисида бошқа таърифлар ҳам мавжуд. (فصل الخطاب).

МУРШИД (مرشد) – а. "йўл кўрсатувчи". Тасаввуфда тариқат одобларидан сабоқ берувчи пир, шайх ва устозлар кўзда тутилади.

МУШОҲАДА (مشاهدة) – а. "кўриш, тамоша қилиш". Тасаввуфда Аллоҳни қалб кўзи билан кўришдир. У икки хил бўлади. Биринчиси – камоли ишонч ва имонининг кучлилигидан Ҳақни кўз билан кўргандек дили билан мушоҳада қилиш. Иккинчиси – маҳбубига бўлган севгисининг камоли кучлилигидан фикру зикри у билан банд бўлиб, ҳузурда тургандек тасаввур этиш. Демак, солиқ ҳар бир нарсага боққанда дарҳол унинг яратувчисини ёдига келтириши – тасаввуфий мууроқабадир. (فصل الخطاب).

Н

НАФС (نفس) – а. "нафс, жон, инсон". Тасаввуф таърифида у асосан икки қисмга бўлинган. Биринчиси – "Нафси мутмаинна", яъни Ҳақ амрига итоат қиладиган зот. Иккинчиси – "нафси аммора", яъни ёвузликка моил зот.

Нафсни бундан ташқари яна бир неча турларга бўлиб ҳам ўрганилган. (فصل الخطاب).

НУЖАБО (نجباء) – а. "олий зот, зотдор". Тасаввуфда бир тоифа авлиёлардирки, улар фақат инсонларнинг фойдаси учун фаолият кўрсатурлар. Уларнинг одамлар ҳақиқига қилган дуолари эса мустажобдир. Нужаболарнинг адади тўғрисида турли фикрлар бор. Тоҳир Эшоннинг „Тазкиратул авлиё“ китобида уларнинг сони 70

та дейилса, Саййиди Шарифнинг „Таърифот“ида 40 киши деб кўрсатилган.

НУҚАБО (نقيب) – а. "вакил, муфаттиш". Тасаввуфда бир тоифа авлиёларга шу ном берилган бўлиб, улар умматлар учун зоминдирлар. Ададлари 300 нафардир. Улар одамларнинг сирларидан воқифдурлар. (تذكره، ظاهرا نشان و تعريفان).

П

ПИР (پير) – ф. "кекса, қари". Тасаввуфда солиқлар ва муридларга сабоқ берувчи шайх демакдир. ("Муршид" сўзининг изоҳига қаралсин.)

ПОРСО (پارسا) – ф. "парҳезкор, тақводор". Баҳоуддин Нақшбанд ҳазратларининг тўрт халифаларидан бири – Хожа Муҳаммад Порсонинг тахаллуси.

С

САМОЪ (سماع) – а. "ашула, куй". Тасаввуфда зикр ёки ғазални куйга солиб ижро этиш. Бунда чолғу асбоблари, чапак чалишлар ҳам жўр бўлиши мумкин. Самоъ тасаввуф аҳлининг кўпчилик машойихлари томонидан маъқул ва маъбул деб топилган. Шариат уламоларининг кўпчиликлари эса бунга мутлақо муҳолифдирлар. Нақшбандийя тариқати машойихларининг деярлик ҳаммалари самоъ тарафдоридирлар. Баҳоуддин Нақшбандга самоъга муносабати тўғрисида савол беришганда; "Биз бу ишни қилмаймиз ва инкор ҳам этмаймиз" деб жавоб берганлар.

(р: 11284/Ш "آداب الاصحاب" للواعظ الكاشفي).

СИДДИҚ (صديق) – а. "чин дилдан тасдиқ этиб ишонувчи". Тасаввуфда пайғамбарликдан кейин турадиган энг юқори валийлик мартабаси. Бу мартаба биринчи бўлиб халифа Абу Бакр (разияллоху анҳу)га насиб бўлган. У зотдан то бизнинг давримизгача сиддиқлик мартабасига эришган валийлардан 19 тасини силсила шаклида алоҳида бир рисола қилиб ёзиб кетган зот – бу Аҳмад ибн Жалолиддин Хожағийи Косоний (Махдуми Аъзам)дир. Рисолада сиддиқлар силсиласи қуйидагича берилган:

1. Абу Бакр Сиддиқ (раз.анҳ.)
2. Салмони Форисий (раз.анҳ.)
3. Қосим ибн Муҳаммад ибн Аби Бакр (раз.анҳ.)
4. Жаъфар ас-Содиқ (раз.анҳ.)
5. Бо Язид Бистомий (қуд.сир.)
6. Абулҳасан Харқоний (қ.с.)
7. Шайх Абулқосим Гургоний (қ.с.)
8. Абу Али Формадий (қ.с.)
9. Шайх Абу Юсуф Ҳамадоний (қ.с.)
10. Абдулҳолиқ Ғиждувоний (қ.с.)
11. Хожа Ориф Деғароний (қ.с.)
12. Хожа Маҳмуд Анжирфағнавий (қ.с.)
13. Хожаи Азизон Рометоний (қ.с.)
14. Хожа Муҳаммад Бобойи Самосий (қ.с.)

15. Саййид Амир Кулол (қ.с.)
16. Баҳоуддин Нақшбанд (қ.с.)
17. Мавлоно Яъқуб Чархий (қ.с.)
18. Хожа Аҳрор (қ.с.)
19. Муҳаммад Қозий (қ.с.)

(188 арабча р: 501/XVII سلسله صدیقین للکسانی).

СИЛСИЛА (سلسله) – а. "занжир, ҳалқа, кишан". Тасаввуфда тариқат машойихларининг икки хил нисбий боғланишларига айтилади. Биринчиси – ҳар бир шайх ўз пиру устози, устозининг устози номларини шу тартибда то Муҳаммад алайҳиссаломгача номманом баён қилишлик. Масалан, Баҳоуддин Нақшбанднинг пири Саййид Амир Кулол, унинг пири Муҳаммад Самосий, унинг пири Маҳмуд Анжирфағнавий ва ҳоказо. Иккинчиси – ҳар бир шайх ўзининг ота-боболари кимлар бўлгани ва қайси машҳур зотга бориб етишини исботлаб берадиган шажарадан иборатдир. Масалан, Баҳоуддин Нақшбанд ибн Жалолиддин ибн Бурҳониддин ибн Абдуллоҳ то Али ибн Аби Толиб (разияллоҳу анҳ)гача.

СОЛИК (سالک) – а. "йўлчи, йўловчи". Тасаввуфда тариқатни ихтиёр қилиб, уни ўзлаштириш ҳаракатига тушган, лекин ҳали бирор мақом ёки мартабага эришмаган ўқувчи. Солиқлар одоби ҳақида кўпгина рисолалар битилган. Ҳар бир солиқ шу одобларга риоя қилсагина кўзлаган мақсадига етишиши мумкин. Акс ҳолда у тариқат аҳли бўлаолмайди. (آداب السالکین للکسانی).

Т

ТАВБА (توبه) – а. "тавба, қайтиш, пушаймон қилиш". Тасаввуфда солиқнинг тариқат сари қадам қўйишидан олдин қилган барча гуноҳларидан тавба қилиб, келажакда бирор гуноҳ ишни қасдан қилмасликка азму қарор қилишлигидир. Бу солиқнинг биринчи мақоми ҳисобланади. (نساء الصوفى الاسلامى لىبراهيم بسوى)

ТАРИҚАТ (طریقت) – а. "йўл, услуб". Тасаввуфда муайян бир йўналиш ёки мазҳаб бўлиб, бошқа тасаввуфий тариқатлардан айрим жиҳатлари билан фарқ қилади. Масалан, нақшбандийя тариқатининг яссавийя тариқатидан фарқи шуки, Хожа Аҳмад Яссавий асос солган яссавийя тариқатида тарки дунёчилик ва жаҳрий зикр тарғибот қилинса, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд асос солган нақшбандийя тариқатида охират ишларини тарк қилмаган ҳолда дунёвий ишларни, яъни касбу камолотни ҳам қўлдан бермасликка ва зикрни махфий (овозсиз) айтиш тарғиб этилади. Тасаввуф тарихида ўндан ортиқ тариқатлар пайдо бўлган. Улардан йириклари – қодирийя, яссавийя, чиштиийя, нақшбандийя, кубровийя, увайсийя.

У

УЗЛАТ (عزلت) – а. "хилват, пана жой, чекка". Тасаввуфда солиқнинг халқдан ажралиб, ўзига холи жойларда ибодат ва зикр билан машғул бўлишидир. Лекин узлатнинг ҳам ўзига хос шартлари бор. Масалан, оила ва фарзандларини қаровсиз қолдирмаслик, халқдан бутунлай юз ўгирмаслик, балки зарурий шароитларда жамоат билан бирга бўлиш, узлатда бирор кимсага малол келтирмас-

лик, бу билан фахрланмаслик ва ҳоказо. Ислом тасаввуфидаги узлат – бу ёмон одамлардан узоқлашиш, беҳуда машғулотлар ўрнига зикру ибодат билан шуғулланиш, ўзи халқ билан бўлса-да, қалби Аллоҳнинг зикри билан банд бўлиши, имконият топиши билан ўзини хилватга олиб, Аллоҳнинг зикри ва ибодатига ружуъ қилиши кабилардан иборатдир. Нақшбандийя тариқати усулларидан бири ҳам "хилват дар анжуман", яъни жамоатчилик билан бирга бўлганда ҳам фикру зикрни Аллоҳдан бегона қилмасликдир.

Ф

ФАНО (فَناء) – а. "фонийлик, йўқолиш". Тасаввуфда "Бақо" сифатининг инъикоси, яъни Бақо – барча яхши сифатларни ўзида мужассам қилиш бўлса, фано – ўзидаги барча ёмон сифатларни йўқ қилиш йўли билан Аллоҳга яқинлик ҳосил қилишликдир. Фано сўзининг яна бир бошқача таърифи, фано мақомига етган солиқ Аллоҳнинг ҳақлиги ва улўғлиги тўғрисидаги фикру зикрга ғарқ бўлиб бу фоний дунёдаги борлиқ нарсаларни унутиб юборади. Бу мақом "фано филлоҳ" деб аталади. (سرفان).

Х

ХАЛИФА (خليفة) – а. "ўринбосар". Тасаввуфда солиқларга дарс берувчи пир ёки муршиднинг ўз шогирдлари ичидан ўринбосарликка танлаб олган одами. Масалан, Баҳоуддин Нақшбанднинг тўрт халифаси бўлган: Алоуддин Аттор, Хожа Муҳаммад Порсо, Мавлоно Яъқуб Чархий ва Алоуддин Гиждувоний. Халифа ўз шайхи ва пири томонидан тайинланиши ёки мурид – шогирдлар томонидан сайланиши мумкин. Халифа худди ўз устозидек сабоқ бериш ва муридларга йўл-йўриқ кўрсатиш билан шуғулланади.

ХОЖА (حو جة) – ф. "хожа (хўжа), хўжайин". Тасаввуфда тариқат машойхларига бериладиган унвон. Бу унвон асосан Юсуф Ҳамадоний (440/1048 – 535/1140 йй.)дан бошлаб ишлатила бошлаган. Масалан, Хожа Юсуф Ҳамадоний, Хожа Абдулҳолиқ Гиждувоний, Хожа Аҳмад Яссавий, Хожа Муҳаммад Самосий, Хожа Баҳоуддин Нақшбанд ва ҳоказо. Ундан олдинги улўғ пирларга "шайх" унвони берилар эди.

Ш

ШАЖАРА (شجرة) – а. "дарахт". Тасаввуфда айнан "силсила" сўзи ўрнида ишлатилади. Фақат биргина фарқ қиладиган жойи шундаки "шажара" кўпроқ насабнома сифатида, "силсила" эса кўпроқ пиру устозлар тизмаси сифатида ишлатилади.

ШАЙХ (شيخ) – а. "шайх, кекса, оқсоқол". Тасаввуфда пиру муршидларга нисбатан қўлланиладиган унвон. Шайхнинг кўплиги одатда машойих шаклида ишлатилади. Муридларга сабоқ берувчи шайхлар учун алоҳида қўлланмалар битилган. Ҳадис илмида шайх сўзи ҳадисларни тингловчиларга ривоят қилиб берувчи устозларга қўлланилган. Яна бу сўз мазорларда зиёратчиларни кутиб-кузата-

диган ва дуою фотиҳа билан хайру эҳсонларни тасарруф қилиб турадиган шахсларга нисбатан ҳам ишлатилади.

К

"ҚУДДИСА СИРРУҲУ" (قُدس سره) – а. Бу ибора, асосан, тасаввуф аҳлидан бирор шайх ёки пиру муршиднинг номи зикр этилганда дуо сифатида айтиладиган арабча иборадир. Унинг мазмуни: "Руҳи муқаддас бўлсин!" демакдир. Баъзан: "Қаддасаллоҳу руҳаҳу" шаклида ҳам келади. Бунда мазмуни: "Ул зотнинг руҳини Аллоҳ муқаддас қилсин!" демакдир.

ҚУТБ (قطب) – а. "қутб". Тасаввуфда улуғ пир ва шайхларнинг баъзиларига берилган унвон. Абдол, автод, нужабо, нуқабо, гавс каби тасаввуф шайхларига бериладиган унвонларнинг энг олийси – қутб унвонидир. Хожа Муҳаммад Порсо ўзининг „Фаслул хитоб“ номли асарида шундай деб ёзади: ;Қутб ҳар бир замонда мавжуд бўлиб, унинг қалби Муҳаммад алайҳиссалом қалби билан алоқадор бўлур. Осмонда жанубий ва шимолий қутблар бўлиб, жанубийсига Суҳайл юлдузи, шимолийсига Жадй юлдузи яқин бўлгани каби Аллоҳ таоло Ер юзида ҳам икки "қутб" яратиб туради. Бири – иршод қутби. Иккинчиси – абдоллар қутби... Қутблар оддий инсонлар каби оила қурадилар, молу дунё касб қиладилар. Одамлар уларга ҳасад қилиб азиятлар етказадилар...

Улар пайгамбарларнинг халифалари сифатида халқни тўғри йўлга йўллаб турадилар. Лекин одамлар уларни қутблар эканликларини сезмайдилар... Улар халққа танилмаслик мақсадида ўзларини бирор айб-нуқсонли қилиб кўрсатадилар... Қутблар тўғрисида тасаввуф китобларида ривоятлар жуда кўп "Ақтоб" сўзи изоҳига қаранг. (فصل الخطاب)

Х

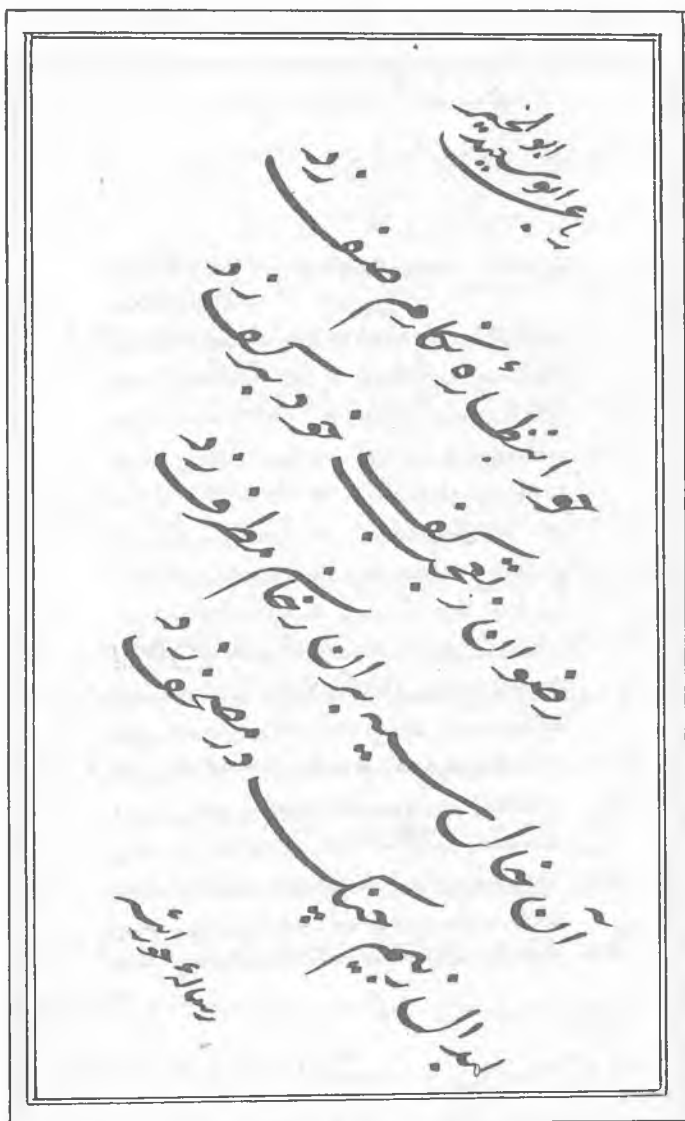
ҲОЛ (حال) – а. "ҳол, вазият". Тасаввуфда солиқ қалбида беихтиёр ўз-ўзидан пайдо бўладиган руҳий кечирма. Диний истилоҳда тасаввуф илмини "илми ҳол", шарият илмини эса, "илми ҳол" деб юритилади. (بعرفات)

دارالعلوم جامع عباسیہ
بکرمہ ص ۱۱

کتاب اصطلاحات

بسم الله الرحمن الرحيم والرحمن الرحيم
 المراد بالعلماء كمال الدين عبدالرزاق القاشاني رحمه الله تعالى
 الحمد لله الذي نجانا من سائر العلوم الرعيمة بالمنزلة والفضل واغنا عن
 المعاشة عن بكية الدنيا واستعمال وانتدنا بالاطلاق بحمد مكرمه المنيل
 والقال وعصمنا من الغواية والمعارضة والمخلاف والبلقاء ما تشاؤون
 ومعنا الرب والشكر والاضلا والاضلال مسحان من كشف عن صابونا
 حجابا غير الاشكال والشك والصلوة والسلام عن عملنا في طلب
 اسرار الجلال والنور الخالص المصطنع والود صعبه صعبه والاعا
لحل فلهذا فرغ من تسوية شرح كتابنا هذا من الغابر وكان الكلام
 وقد شرح فصرر الحكم واوولان الترتيب الحكم حذفا عن اصطلاحات
 ولم يحارها الاصل العلوم العقول والنقول ولم يسرهم بلينهم سالون
 ان اسرعها لهم وقد اسرعت في ذكر السمع الى اصغر الملاطه في الكائنات
 معانات العموم تسرع الى الف عام ولو طرأ الكسب بغيرها وما تدبرها
 يتنوعها ولم انظر في جهادها جارتها ولم اصرح بصورتها وبعينها
 للاسفل نسويهم فلهذا كان من بركاتها ورمسانها اجمل من ذلك وتفصيل
 حاسلها كالتالي **هذه** الرسائل على اصين قسم في سائر المصطلحات
 على المعاني فانها تكون في سائر الكتاب مشروحة في سائر المصطلحات

„Китобул истилоҳот“ асаридан.



„Рисолаи ҳавроийя“ асаридаги рубоий матни.
Хаттот – Абдулазиз Мансур.

سلسله نقشبنديه

خواجه بهاء الدين نقشبند قدس الله سره

سيد امير گللال قدس سره

خواجه محمد باباي سماسي قدس سره

خواجه علي راميشني خواجه عزيزان قدس سره

خواجه محمود انجیر فغنوي قدس سره

خواجه عارف ريوگره قدس سره

خواجه عبد الخالق عجدواستني قدس سره

خواجه يوسف همداني قدس الله سره

خواجه ابو علي فارمدی قدس سره

خواجه ابو القاسم کرکاني قدس سره

خواجه ابو الحسن خرقاني قدس سره

شيخ بايزيد بسطامي قدس سره

جعفر صادق قدس الله روحه

محمد باقر قدس الله روحه ورضي عنه

زين العابدين قدس الله روحه ورضي عنه

امام حسين رضي الله عنه وارضاه

علي بن ابی طالب کرم الله وجهه

محمد رسول الله صلي الله عليه وآله وسلم

Нақшба ндийя шайхлари силсиласи.

که از حکوه ولایت آن در کار تحقیق است پس هر روز آن خیریه
عزاد کند باشد **نظم**

ان حیران تو میدارید، هر چه در آن سرگردانی افزاید
هر چه که از سنگ فقر خفتی، در آن لحظه آن رفت و سبیل خفتی

کز آن سبیل از آن کفر تو، هر چه سواد غنچه تو در کجا بودی
هر چه در آن سرگردانی شوی، هر چه که در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

لغیه و آنچه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای
هر چه در آن تو بودی، هر چه در آن تو بودی تا بجای

„Силсилатул-орифин“ асаридан.

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد با منتها بحضرت خدای جل سلطانه و عظم حضا
که محامد اولین و آخرین فاتحه تمجید اوست نغما
وصلوات طیبات بحضرت رسول الله که خلعت
کائنات و زینة مخلوقات اوست سبحانه اما بعد
بر ارباب بصائر پوشیده نیست که بعد از سعادت
مقام نبوة مرتبه شریف تر از ولایت خاصه نیست
اگر چه با اشارت کریمه و ما خلقت الجن والانس الا
لیعبدون مطلق الولایت است اما ولایت نهاده
در غایت بها و کمال است زیرا که حکمت در جلوه
منعته تکلیف آن است که هر یک از خواص دعوت
چو هر معرفت حضرت عزت جن و عملاً حاصل آید
حده است کنت کثر اضعفاً فاجیب ان انوف

„Рисолаи нақшбандийя“ асаридан.

صورت خلق حق از دظلمه	ظاهرش با بن اودش احسنه
اگر پر حق داند ذرات و صفتا	ماری بی همه ز مخلوقات
لیک در عین خلق حق بیند	گل ز باغ مشاهدت چیسند
در بیان معنی تخلیق روح و سر	
تخلیه دل ز غیر وارستن	رفتن از خود بردست پیوستن
تخلیه روح آنکه عنقه تن شه	چون شوی یاد ناید تن وجود
پرسیدن شخصی از منصور علاج که راه بخدا چو نستی و جواب شنیدن	
سایلی نکته بان سالی نتقین	گفت منصور در را که کین طریق
در جو البشر گفت آن آگاه	بین آئین طریق باشد و راه
آنکه در ذات حق شود فانی	نیست راهی ز راه تو هم دانی
جز فنا نیست در خداست راه	نیست شویست از حق آگاه
جز تقلید مرشد کمال	کی شود در ترانا حاصل
در بیان تقلید این طبقه علییه و کلام حضرت خواجگان الدین عظام	

Муаллифлар

Шамсуддинхон
Зиёвуддинхон ўғли
БОБОХОНОВ

Абдулазиз
Дадажон ўғли
МАНСУРОВ

НАҚШБАНДИЙЯ ТАРИҚАТИГА ОИД ҚЎЛЁЗМАЛАР ФИҲРИСТИ

МУНДАРИЖА

Муқаддима	5
Нақшбандийя тариқатига оид қўлёзмалар фиҳристи	9
Ёзилган вақти номаълум асарлар	90
Ёзилган ва қўчирилган вақти номаълум асарлар	95
Муаллифи номаълум асарлар	98
Тасаввуфга оид сўз ва иборалар изоҳи	109
Тасаввуфга оид қўлёзмалардан намуналар	120

Босишга рухсат этилди: 30. 08. 93. Бичими 60X90 1/16 Офсет қоғози.
7,0 табоқ Адади 10000 Буюртма 7759

Баҳоси келишилган нарҳда

©"МОВАРОУННАХР" нашриёти

Тошкент ижарадаги матбаа корхонаси

Тошкент. Навоий кўчаси 30-уй

نقشبندیہ
طریقہ سیکانہ عائد قولیاریہ
اشرار فرستہ



ماوراء النہر نشریاتی
تاشکند ۱۹۹۳